

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

ABIKS TAOTLEJALE

Eesti maaelu arengukava 2014–2020 pindalapõhised toetused

KSM
KSK
KSA
MULD
VESI
SORT
MAH
NAT

Taotluste vastuvõtt e-PRIAs 2. mai - 17. juuni

Tallinn
Tartu
2022

SISUKORD

1. Eesti maaelu arengukava 2014-2020 pindala- ja loomapõhised toetused 2022. aastal.....	4
2. Üldised nõuded.....	4
2.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa.....	4
2.1.1. Põllumajandusmaa kasutusõigus.....	10
2.2. Nõuetele vastavuse nõuded.....	12
3. Toetuste nõuded.....	12
3.1. Keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) toetuse nõuded.....	12
3.1.1. KSM põhitegevus.....	13
3.1.2. KSM lisategevused.....	24
3.2. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetuse (KSK) nõuded.....	27
3.3. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse (KSA) nõuded.....	30
3.4. Piirkondliku mullakaitse (MULD) toetuse nõuded.....	33
3.5. Piirkondliku veekaitse (VESI) toetuse nõuded.....	35
3.5.1. Maa rohumaana hoidmisega seotud nõuded.....	36
3.5.2. Maa talvise taimkatte all hoidmisega seotud nõue.....	37
3.6. Kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetuse nõuded.....	38
3.7. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetuse nõuded.....	41
3.8. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antava toetuse (NAT) nõuded.....	50
4. Kohustus.....	51
4.1. Kohustuse üleandmine.....	52
4.2. Kohustuse suurendamine.....	52
4.3. Kohustuse asendamine.....	53
5. Taotlemine.....	53
5.1. Kliendiks registreerumine ja kliendiandmete muutmine.....	54
5.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine.....	55
5.3. Taotluse täitmine ja esitamine e-PRIAs.....	55
5.4. Taotluse lisadokumentide esitamine.....	61
5.5. SORT toetuse originaaldokumentide esitamine.....	62
5.6. Taotlusel esitatud andmete muutmine.....	62
5.7. Taotluse tagasivõtmine.....	63
5.8. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist....	63
5.9. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud.....	63
5.10. Kohustuse jätkamine taotleja surma korral.....	64
6. Taotluse kontrollimine.....	64
6.1. Halduskontroll.....	65
6.2. Kohapealne kontroll.....	66
7. Toetuse vähendamine.....	67
7.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu.....	68
7.1.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu KSM, KSK, KSA, MULD, VESI, SORT, MAH toetusel.....	68
7.1.2. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu NAT toetusel.....	68
7.2. Toetuse vähendamine baas- ja toetatavate nõuete rikkumise eest.....	70
7.3. Toetuse vähendamine juhul, kui taotleja ei ole deklareerinud kogu maakasutust.....	71
7.4. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu.....	71
8. Toetuse määramine või taotluse rahuldamata jätmine.....	72
9. Toetuse maksmine.....	72
9.1. Maksimaalne toetuse suurus.....	73
9.2. Ühikumäärad.....	74

9.2.1. KSM toetuse ühikumäärad	74
9.2.2. KSK toetuse ühikumäär	74
9.2.3. KSA toetuse ühikumäär	75
9.2.4. MULD toetuse ühikumäär	75
9.2.5. VESI toetuse ühikumäärad	75
9.2.6. SORT toetuse ühikumäärad	75
9.2.7. MAH toetuse ühikumäärad	75
9.2.8. NAT toetuse ühikumäär	78
9.3. Ühikumäära vähendamine	78
10. Otsuse vaidlustamine	78
11. Toetuse tagasinõudmine	79
12. Toetuse saamisest ja kasutamisest teavitamine.....	79
13. Keskkonnatoetuste seire ja hindamine	79
14. Toetuste aluseks olevad õigusaktid.....	81
14.1. Eesti õigusaktid.....	81
14.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused.....	82
14.3. Muud toetuste menetlemisel aluseks olevad dokumendid.....	82

1. Eesti maaelu arengukava 2014-2020 pindala- ja loomapõhised toetused 2022. aastal

13. veebruaril 2015. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks [Eesti maaelu arengukava 2014-2020](#) (edaspidi MAK). 2022. aastal saab taotleda jätkuvalt vaid MAK 2014-2020 toetusi, kuna uue eelarveperioodi 2021-2027 reeglite kohaselt koostatud strateegiakava ei ole Euroopa Komisjoni poolt veel kinnitatud.

2022. aastal saab taotleda järgmisi MAK pindala- ja loomapõhiseid toetusi (maaeluministri 1. märtsi 2022. a määrus nr 10 „[2022. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014-2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused](#)“).

1. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede ehk põllumajanduslik keskkonnatoetus:
 - 1.1. keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) toetus
 - 1.2. piirkondlik mullakaitse (MULD) toetus
 - 1.3. piirkondlik veekaitse (VESI) toetus
 - 1.4. keskkonnasõbraliku aianduse toetus: keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse (KSA) toetus ning keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse (KSK) toetus
 - 1.5. kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetus
 - 1.6. ohustatud tõugu looma pidamise (OTL) toetus
 - 1.7. poolloodusliku koosluse hooldamise (PLK) toetus
2. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetus
3. Loomade heaolu (LHT) toetus
4. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav (NAT) toetus
5. Natura 2000 erametsamaa (NAM) toetus

Käesolev „Abiks taotlejale” ei käsitle Natura 2000 erametsamaa, poolloodusliku koosluse hooldamise, ohustatud tõugu looma pidamise ja loomade heaolu toetuse taotlemiseks vajalikku infot.

2. Üldised nõuded

2.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa

Otsetoetuste ja MAK pindalapõhiste toetuste menetlemisel on aluseks põllumajandustoetuste ja põllumassiivide register.

Põld, millele soovitakse toetusi taotleda, peab asuma registrisse kantud põllumassiivil. Registrisse kantakse toetusõiguslikuna põllumajandusmaa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride kasvatamiseks, püsirohumaana või püsikultuuride all oleva maana.

Toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka arvatakse

1) Põllu sees või põldude vahel paiknev kuni 2 meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm. Piirete all peetakse näiteks silmas teatud piirkondadele omaseid kiviaedu. Traditsioonilisteks maastikuobjektideks on näiteks puude või põõsaste read. Karjateed arvestatakse olenemata nende laiuselt põllu pindala sisse.

2) Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“ (edaspidi HPK määrus) § 3 lõigetes 1-10 nimetatud maastikuelemendid. Nendeks maastikuelementideks on põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk,

kraav, kiviaed; [looduskaitseaduse](#) § 4 lõikes 1 sätestatud kaitstavad looduse üksikobjektid, milleks on üksik puu, kivi (sh rahn või kivikülv) ja allikas; [muinsuskaitseaduse](#) § 11 lõigetes 2, 3 ja 6 sätestatud kinnismälestised, milleks on matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild ning pärandkultuuriobjektina kaardistatud mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum. Maastikuelemendid arvestatakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka, kui need on taotleja kasutuses ning kantud PRIA põllumassiivide registrisse.

3) Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse ka põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud (vastavalt [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 9 lõike 3 punkti b alusel). Puuks loetakse vähemalt 1,3 meetri kõrgust puittaimet. Viimasel kahel aastal aktiivses kasutuses olnud põllumassiivide piirid on nähtavad PRIA põllumassiivide [veebikaardil](#).

Põllumassiivi pindalast arvatakse maha põllumassiivil paiknevad järgmised maa-alad, millel põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik või mida kasutatakse valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks:

- 1) üle 0,01 hektari suurune maa-ala, sealhulgas maa-ala, millel kasvavad puittaimed võrade liitusega vähemalt 30 protsenti;
- 2) alla 0,01 hektari suurused maa-alad, kui nende pindala põllumassiivil kokku ületab 0,01 hektarit, sealhulgas alla 0,01 hektari suurused maa-alad, millel kasvavate puittaimede võrad on omavahel liitunud.

Antud tingimust ei kohaldata nõude „kuni 50 puud hektari kohta“ rakendamisel. See tähendab, et üksikute puude alust maa-ala ei liideta kokku ega arvata seda põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast maha, kui puudealune pindala kokku ületab 0,01 hektarit. Seega aladel, kus puittaimede võrade liitus jääb alla 30 protsendi (ei ole metsastunud ega võsastunud) ning kus põllumajanduslik tegevus on võimalik, loetakse kokku puude arv ning kui see jääb lubatud arvu piiridesse, käsitletakse seda ala toetusõiguslikuna.

Maa-alad, mis on alla 0,01 hektari suurused ja millel kasvavate puittaimede võrad on omavahel liitunud, arvatakse toetusõiguslikust pindalast välja juhul, kui nende pindala põllumassiivil kokku ületab 0,01 hektarit. Nende hulka ei arvestata eraldiseisvaid ja selgelt eristuvaid üksikuid puid. Alla 0,01 hektari suuruste maa-alade hulka, mis kokku liites ületavad 0,01 hektarit, arvatakse näiteks kivihiik, püsivalt liigniiske ala, maapinnas olev süvend, püsivalt ühel kohal olev masinapark, lõkkeplats, oksahunnikud jms maa-ala, millel põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik.

Sõltumata pindalast tuleb põllu pindalast välja arvata ka eelmisest aastast seisvad heina- ja silopallid, ühel kohal hoitavate põllumajandusmasinate alune maa, taimestikuta kivihiik, tiigid, pidevalt liigniisked alad jms objektid.

Põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik ka sellistel aladel, mis on puittaimedega tihedalt kaetud. Selliste alade hulka loetakse alad, millel kasvavate puittaimede võrade liitus on vähemalt 30 protsenti, näiteks puude-põõsaste grupp ja võsa. Selliste alade hulka arvatakse ka madalatest puittaimedest moodustunud põõsastikud, nagu näiteks kadakad ja põõsasmaranad ning nii looduslikult kasvavad kui ka istutatud puittaimedega kaetud alad.

Toetusõiguslikuks põllumajandusmaaks ei loeta

1) **Inimtekkelise ehitise alust maa-ala** (näiteks majad, hooned, tuulikud jne). Inimtekkeliste ehitiste hulka ei loeta [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1-10 kirjeldatud maastikuelemente, milleks võivad olla eelkõige [muinsuskaitseaduses](#) sätestatud kinnismälestised või pärandkultuuriobjektina kaardistatud objektid.

2) **Päikesepaneelide alust maa-ala.** Selliseks maa-alaks loetakse:

- paneeli- või paneelidealust maad koos seda ümbritseva aia või selgelt eristuva harimispiiriga;

- paneelialust maad koos seda ümbritseva ühe meetri laiuse alaga (arvestatakse paneeli välimisest küljest), kui kahe või enama paneeli omavaheline kaugus on üle 13 meetri või tegemist on üksiku paneeliga ja puudub paneeli või paneele ümbritsev aed või selgelt eristuv harimispiir;

- paneelidevahelist maad koos paneelialuse maa ja seda ümbritseva ühe meetri laiuse alaga (arvestatakse paneeli välimisest küljest), kui kahe või enama paneeli omavaheline kaugus on kuni 13 meetrit ning puudub paneele ümbritsev aed või selgelt eristuv harimispiir.

Päikeseparkide hindamisel kasutab PRIA lisainfona ka maakatastris olevate kõlvikute infot. Maakatastri kõlvikute kaardil on päikesepargid üldjuhul kõlvikutüübiga õuealad ja katastri sihtotstarve on tootmismaa, mille kohaselt ei arvestata päikesepaneeli ja -paneelide alust maad toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka.

3) **Õueala.** Õuealaks loetakse elu-, ühiskondliku- või tootmishoone või rajatise juurde kuuluvat või selle püstitamiseks mõeldud ühtset maa-ala. Erandkorras saab olla toetusõiguslik õuealale jääv vähemalt 0,30 hektari suurune puuvilja-, marja- ja köögiviljaaiaga maa-ala. Ilulisel ja rekreatiivsel eesmärgil rajatud õueala pole toetusõiguslik.

4) **Haljasala.** Haljasalana käsitletakse madala- või kõrghaljastusega ala, mida kasutatakse rekreatiivsetel eesmärkidel ning millele on iseloomulikud ilutaimed. Haljasalad, sh pargid, puisteed, kalmistud, muruväljakud, kiige- ja lõkkeplatsid ei ole toetusõiguslikud, kuna nende peamine eesmärk on rekreatiivne vm mittepõllumajanduslik eesmärk.

5) **Golfiväljakuid.** Golfiväljakud loetakse samuti mittetoetusõigusliku põllumajandusmaa hulka, kuna neid kasutatakse peamiselt rekreatiivsel vm mittepõllumajanduslikul eesmärgil.

6) **Pidevalt liigniiskeid alasid.** Liigniiske on ala, millel veerohkuse tõttu mullas ei ole võimalik teha põllumajanduslikke töid agrotehniliselt õigel ajal ja viisil. Liigniisked alad jagatakse järgmiselt:

- pidevalt liigniisked alad. Alad, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Põllumajandusmaa hulka ei loeta tiike, mudaseid/soiseid alasid ja roostikke/kõrkjastikke. Pidevalt liigniisketes tingimustes toimub ka soostumine ning neid alasid on võimalik tuvastada iseloomuliku taimestiku järgi;
- ajutiselt liigniisked alad. Ajutiselt liigniiskeid alasid ei kustutata registrist. Küll aga tuleb taotlejal sellistele aladele toetuse taotlemisel objektiivselt hinnata, kas toetuse taotlemise aastal on võimalik seda põllumajandusmaad ka põllumajanduslikuks tegevuseks kasutada.

7) **Valatud põrandaga kasvuhooneid,** kuna tegemist on ehitistega. Toetusõiguslikud on vaid muldpinnaga kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse mullas. Kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse

näiteks kivivillal või kasutatakse hüdroponilist süsteemi, ei ole toetusõiguslikud, samuti sellised kasvuhooned, kus mullapind on kinni kaetud peenravaibaga ja taimed kasvavad pottides.

8) reeglina ka **staadione, spordiväljakuid, lennuvälju**. Erandiks võivad olla väga vähese kasutusega väikelennuväljad ja spordiplatsid, mis on muru/heinakattega ja millel toimuv põhitegevus on põllumajandus. Otsus toetusõiguslikkuse kohta tehakse juhtumipõhiselt.

Valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavate maade määramise kriteeriumid

Loetelu kehtestamisel on aluseks võetud järgmised kriteeriumid, mille alusel on võimalik hinnata erinevate maade toetusõiguslikkust:

- elemendi suurus (ruumiline ulatus), laad, füüsilised omadused. Kriteerium annab võimaluse hinnata objekti või elemendi suurust ja omadusi, sh kas tegemist on inimtegevuse tulemusena tekkinud ehitisega. Ka komisjoni juhised toetavad selle kriteeriumi rakendamist mittetoetusõiguslike elementide hindamiseks;
- põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras ilma tavapärasest erinevaid agrotehnilisi võtteid või masinaid kasutamata. Selle kriteeriumi alusel hinnatakse, mis ulatuses ja vahenditega on võimalik selliseid alasid uuesti põllumajanduslikku kasutusse võtta. Seejuures hinnatakse, kas lisaks tavapärastele agrotehnilistele võtetele ja masinatele on vajalik kasutada lisavahendeid ja kas tekivad lisakulud;
- ajaline kriteerium. Hinnatakse elemendi või objekti püsivust ajas. Näiteks, kas tegemist on lühi- või pikaajaliste (sh püsivate või ajutiste) elementide või objektidega. Komisjoni üldiste reeglite kohaselt hinnatakse elemendid või objektid püsivaks, kui need on püsivalt ühel kohal ning nähtavad ja tuvastatavad vähemalt kahel viimasel järjestikusel ortofotol või vahepeal toimunud kohapealses kontrollis. Teisisõnu loetakse püsivaks elemendid või objektid, mis on tuvastatud kahel järjestikusel aastal või nad on rajamise aastal püsiva iseloomuga;
- tegevuse eesmärk, maa kasutus- ja sihtotstarve. Oluline on hinnata tegevuse peamist eesmärki. Teisisõnu, kas tegemist on põllumajandusliku tegevusega (näiteks põllukultuuri kasvatamine või loomapidamine) või muul eesmärgil tehtava tegevusega (näiteks elektritootmine, puhke- või rekreatsioonialana kasutatav ala, majapidamise teenindusala jne). Lisaks hinnatakse maa kasutus- ja sihtotstarvet, mille alusel on võimalik kindlaks teha, kas tegemist on maakatastri kõlvikute kaardi järgi määratud tootmismaa, loodusliku rohumaaga või haritava maaga;
- eristatavus tavapärasest põllumajandusmaast (sh maakasutus). See kriteerium võimaldab eelkõige eristada põllumajanduslikku maakasutust (näiteks põllumaa, püsirohumaaga, püsirohumaa, püsirohumaa) muust maakasutusest (näiteks metsamaa). Lisaks hinnatakse selle kriteeriumi puhul, kas sellised alad on eraldatud või piiritletud taraga või muul moel, kas alal paikneb mittepõllumajanduslikule tegevusele viitavaid objekte jne;
- maaga seotud hooldamis- või harimisvõtted. Maa hooldamis- ja harimisvõtete põhjal saab hinnata, kas need on otseselt seotud põllumajandusliku tegevusega (näiteks kasvatatakse põllumajanduskultuuri, varutakse loomasööta, peetakse loomi) või kasutatakse maad hoopis valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks ja mittepõllumajanduslikul eesmärgil (näiteks maad kasutatakse sportimiseks, puhkealana, elektri tootmiseks). Selle kriteeriumi puhul hinnatakse, kas alal, millel asetsevad elemendid või objektid, on võimalik põllumajandusliku tegevusega tegelda samamoodi nagu sellistel aladel, millel elemendid või objektid puuduvad.

Muudatused puittaimestikuga seotud toetusõigusliku maa arvestamisel 2022. aastal

[Komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 9 lõike 3 punkti b kohaselt käsitletakse üksikute puudega põldu toetuskõlblikuna, kui puude arv toetuskõlbliku hektari kohta ei ületa kindlat maksimumtihedust. See tähendab, et põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud.

Kui seni arvestati metsaks, võsaks, põõsastikuks puittaimedega kaetud alad, kus puude ja põõsaste tihedus sõltumata puu või põõsa suurusest ületas 50 puud/põõsast hektari kohta, arvestatuna puudealuse maa suhtes, siis uue käsitlemise kohaselt loetakse eelnimetatud alade hulka vähemalt 0,01 hektari suurusel aladel, kus puittaimede võrastiku liitus on vähemalt 30 protsenti. Eraldiseisvaks puuks arvestati seni kõik puud ja põõsad sõltumata kõrgusest ja võrastiku laiusest. Edaspidi loetakse puuks selgelt eristuvad puud ja põõsad, mis on vähemalt 1,3 meetri kõrgused. Üldjuhul on vähemalt 1 meetri laiuse võraga puude kõrguseks vähemalt 1,3 meetrit. Puittaimestiku vahelisel alal peab kasvama rohttaimestik või peab seal olema haritav maa. 2022. aastal hakatakse puude tihedust arvestama kogu selle põllu pinna suhtes, millel paiknevad eraldiseisvad puud ja põõsad.

Eraldiseisva puittaimena ei käsitleta juhtusid, kui puude või põõsaste tihedus vastab metsa (sh võsa) või puittaimede grupi (puude ja põõsaste grupp) tingimustele. Põõsastike all peetakse silmas vähemalt 30-protsendilise võrastiku liitusega madalate puittaimedega, sh kadakatega ja põõsasmaranatega, kaetud vähemalt 0,01 ha suuruseid maa-alasid.

Kuidas PRIA määrab toetusõigusliku pindala neil aladel, kus esineb puudegrupe ja üksikuid puid

1) PRIA geoinfosüsteemis digitaliseeritakse põllumassiivi välispiir (vt joonis 1 - välispiir on tähistatud kollase joonega).

Joonis 1. Puudegrupid ja üksikud puud

2) Määratletakse kõik vähemalt 0,01 ha suurusel aladel, kus puude või põõsaste võrade liitus on suurem kui 30%. See tähendab, et määratletakse alad, kus puude/põõsaste grupi pindalast

moodustab võrade pindala vähemalt 30% või rohkem. Sellised alad digitaliseeritakse geoinfosüsteemis ja arvestatakse põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast välja. Joonisel 1 on need tähistatud punase joonega.

3) Määratletakse puudega kaetud alad, mis eraldi võetuna on alla 0,01 ha, kuid kokku liites moodustavad üle 0,01 ha suuruse pinna. Sellised alad digitaliseeritakse geoinfosüsteemis ja arvestatakse põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast välja. Niisuguse ala hulka arvestatakse puud siis, kui neid ei saa käsitleda üksikute puudena, kuna mitme puu või põõsa võrad on omavahel liitunud. Joonisel 1 on need tähistatud sinise joonega.

4) Loetakse kokku kõik üksikud puud ja põõsad, mis leiduvad allesjäänud toetusõiguslikul pinnal. Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus üksikute puude tihedus ühe hektari kohta ei ületa 50 puud. Kui puude arv on hektari kohta üle 50, pole põld toetusõiguslik. Üksikuks puuks toetusõigusliku pindala määramise tähenduses loetakse vähemalt 1,3 meetri kõrgune või selgelt eristuva vähemalt 1-meetrise võra läbimõõduga puu või põõsas, kui puudevahelisel alal on rohttaimestik või haritav maa. Üks ja sama puu ei saa olla samaaegselt üksik puu ja kuuluda puudegruppi. Üksikud puud on joonisel 1 tähistatud kollase ringiga. Juhul, kui puud on võimalik loendada visuaalselt ja sealjuures hinnata, et neid ei ole ühe hektari kohta üle 50, siis neid geoinfosüsteemi ei salvestata ja need ei kajastu ka PRIA avalikul veebikaardil põllumassiivi andmetes.

5) Põllumassiivi maksimaalne toetusõiguslik pindala arvutatakse 0,01 ha täpsusega järgmiselt:

$$S = S_V - S_M - S_{M1},$$

kus

S - põllumassiivi maksimaalne toetusõiguslik pindala,

S_V - põllumassiivi välispiiri sisse jääv pindala,

S_M - üle 0,01 ha suuruste mittetoetusõiguslike alade pindalade summa,

S_{M1} - alla 0,01 ha suuruste mittetoetusõiguslike alade pindalade summa, kui see on kokku üle 0,01 ha.

Antud näite puhul $S = 3,22 - (0,02 + 0,02 + 0,55) - (0,004 + 0,007) = 2,62$ ha, kusjuures üksikud puud arvestatakse pindala hulka, sest nende arv ei ületa 50.

6) Põllumassiivil kokku loetud puude arv jagatakse põllumassiivi pindalaga. Kui see on üle 50, ei ole põllumassiiv toetusõiguslik ja see kustutatakse põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrist.

NB! Kui taotlejal on võetud 5-aastane kohustus sellise maa kohta, mis eelpool kirjeldatud toetusõigusliku maa arvestamise tingimuste muutmise tõttu läheb 2022. aastal kohustuse alt välja, siis sellise maa eest ei nõuta taotlejalt eelnevatel aastatel saadud toetust tagasi. Kui kohustusealuse maa pindala väheneb kas võsastumise tõttu või näiteks rajatakse kohustusealusele maale päikesepark, siis sellisel juhul ei ole tegemist toetusõigusliku pindala muudatusega seoses muutunud meetodikaga toetusõigusliku pindala arvestamisel. Sellisel juhul nõutakse taotlejalt eelnevatel aastatel saadud toetus tagasi, sest on toimunud kohustuse vähendamine.

2.1.1. Põllumajandusmaa kasutusõigus

Toetust võib taotleda põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kohustuseaastal kasutada. Toetuse saamise eeldusteks on nii põllumajandusmaa kasutusõiguse omamine kui ka selle maa reaalne kasutamine.

Kasutusõigus on maa omanikul, maa rentnikul (põllumajanduslik rendileping) või muul

õiguslikul alusel maa kasutajal (kasutusvaldus, tasuta kasutamise leping). Kui taotlejal puudub põllumajandusmaa kasutusõigus, kuid vaatamata sellele hakkab ta maad harima ning taotleb põllumajandusmaa kohta toetust, rikub ta omandiõigust ning selle maa osas jäetakse taotlus rahuldamata. Maa omanik, kes maa harimisega ei tegele, ei ole samuti õigustatud toetust saama. Toetuse saamise eeldusteks on nii maa kasutusõiguse omamine kui ka maa kasutamine ja sellega seotud kulutuste tegemine.

Oluline on tähele panna, et eraomandis oleva maa ning riigimaa kasutusse andmise ja võtmise korrad erinevad olulisel määral.

Eraomandis oleva maa kasutada andmine

Rendisuhteid reguleerib [võlaõigusseadus](#) (§ 339-360). Seadus ei kehtesta rendilepingule kohustuslikku vormi, see võib olla nii suuline kui ka kirjalik. Suulise rendilepingu puhul tuleb arvestada, et kokkuleppe (lepingu) olemasolu peab vajadusel tõendama isik, kes tahab lepingualusele maale toetust saada. Kui taotleja ei suuda tõendada suulise rendilepingu olemasolu, loetakse, et rendileping puudus. Seega soovitame võimalike segaduste ja vaidluste vältimiseks sõlmida lepingud kirjalikult. Sama kehtib ka lepingute ülesütlemise kohta.

Rendisuhete juures on oluline ka see, et rendileandja vahetumisel rendilepingu kehtivus ei lõpe. Seega juhul, kui maa uus omanik soovib võtta ise maa kasutusse või anda selle omakorda rendile, tuleb tal eelmise rendileandja ja rentniku vahel sõlmitud rendileping üles öelda.

Lepingusse tuleb kindlasti kirjutada täpsed andmed rendileandja ja rendilevõtja kohta, nende õigused (sh kellel on õigus taotleda pindalatoetusi) ja kohustused, lepingu jõustumise kuupäev ja kehtivus ning andmed rendile antava maa kohta. Lepingule tuleb lisada katastriüksuse plaan, kus on tähistatud rendile antav maa.

Kasutusvaldust reguleerib [asjaõigusseadus](#) (§ 201-224), tasuta kasutamise lepingut [võlaõigusseadus](#) (§ 389-395).

Riigimaa kasutada andmine

Riigi omandis olevale maale saab kasutusõigus tekkida kahel viisil.

1. **Kasutusvalduse seadmine** (Vabariigi Valitsuse 31.01.2005. a määrus nr 24 „[Riigimaa kasutusvaldusesse andmise ja riigimaale kasutusvalduse seadmise kord](#)“). Maale kasutusvalduse seadmise leping sõlmitakse kirjalikus vormis (määruse nr 24 § 17) ning see kantakse kinnistusraamatusse. Määruse nr 24 § 16 lg 3 p 4 kohaselt peab maale kasutusvalduse seadmise leping sisaldama mh kasutusvaldusesse saaja kohustust mitte anda maad rendile või teisele isikule kasutuseks. 2020. aastast on [maareformi seaduse](#) § 34¹ lõike 6² alusel sätestatud erand vaid füüsilisest isikust kasutusvaldajate suhtes, kes võivad anda kasutusvaldusesse antud maad kasutusvaldajaga sõlmitud kirjaliku lepingu alusel kasutusele isikule, kes jätkab põllumajanduslikku tootmist sellel maal ning on kasutusvaldaja sugulane või abikaasa või juriidiline isik, mille kogu aktsia- või osakapitalist või häälte koguarvust kuulub enamus kasutusvaldajale, tema sugulasele või abikaasale. Kasutusvaldaja teavitab kasutusvalduse seadjat maa kasutusse andmisest ja edastab talle lepingu kuu aja jooksul pärast selle sõlmimist.

2. **Kasutuslepingu sõlmimine** (vastavalt [riigivaraseaduse](#) regulatsioonile). [Riigivaraseaduse](#) (edaspidi RVS) § 24 lõike 1 kohaselt peab kasutusleping olema sõlmitud kirjalikus vormis. RVS § 15 lõike 5 kohaselt peab riigivara valitseja sätestama kasutuslepingus tingimuse, et kasutaja võib

anda vara kolmanda isiku kasutusse allkasutuslepingu alusel üksnes juhul, kui selleks on riigivara valitseja kirjalik nõusolek ja allkasutuslepingus lepikakse kokku lepingu avalikustamises [avaliku teabe seaduse](#) kohaselt. Kinnisasja allkasutuslepingu registreerib ja avalikustab riigivara valitseja riigi kinnisvararegistris, välja arvatud juhul, kui [avaliku teabe seaduse](#) alusel ei tule lepingut või selle osa avalikustada.

Seega riigi omandis olevate maade puhul, erinevalt eraomandis olevatest maadest, on maade kasutusse andmisel ette nähtud kohustuslik kirjalik vorminõue.

Oluline on ka tähele panna, et taotlejad või maa kasutamisest huvitatud isikud peavad näitama üles piisavat hoolsust ning veenduma, et isik, kellega nad kasutuslepingu sõlmivad, on õigustatud maad neile kasutada andma. [Asjaõigusseaduse](#) § 55 lõike 1 kohaselt on kinnistusraamat avalik ning igapähele on õigus kinnistusraamatu andmetega tutvuda. Eelnev tähendab, et igapähele on õigus saada teavet ükskõik milliste kinnistusraamatusse kantud andmete kohta, sh kinnisasjade ja nende omanike kui ka kinnisasja koormavate piiratud asjaõiguste kohta. [Asjaõigusseaduse](#) § 55 lõikest 2 tulenevalt ei või keegi end vabandada kinnistusraamatu andmete mitteteadmiseiga.

Riigivara koormavate lepingute andmed on kantud riigi kinnisvararegistrisse (<https://riigivara.fin.ee/kvr/>), kust saavad kõik kasutajad sooritada tasuta päringuid riigi kinnisvara ja sellega seotud menetluste ning lepingute kohta.

Maa-ameti poolt hallatava riigimaa kasutamiseks õigustatud isikute kohta saab infot vaadata ka Maa-ameti [riigimaa kasutuslepingute](#) teemalehel olevast tabelist “Põllumaa kasutajad”. Teemalehel on toodud ka Maa-ameti spetsialistide kontaktandmed, kelle poole lepingutega seoses pöörduda.

Katastriüksuste omandivormi on võimalik vaadata ka [PRIA avalikul veebikaardil](#).

Maa kasutusõigust kontrollitakse kohapealse kontrolli käigus, kuid kasutusõiguse puudumine võib selguda ka administratiivses kontrollis. Kui samale põllumajandusmaale esitavad taotluse kaks isikut ja selline vastuolu selgub PRIA administratiivse kontrolli käigus, saadab PRIA mõlemale kirjaliku järelepärimise, millega küsitakse omandi- või kasutusõigust tõendavaid dokumente. Nende põllumajandusmaade osas, mille kasutamiseks puudub taotlejal õiguslik alus, jäetakse taotlus rahuldamata. Piisava tõendusmaterjali puudumisel võib jätta mõlemad taotlused rahuldamata.

2.2. Nõuetele vastavuse nõuded

Toetuste saajad peavad täitma kohustuseperioodi jooksul oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal [HPK määruses](#) sätestatud nõudeid ning [kohustuslikke majandamisnõudeid](#) (KM). Nõuetele vastavuse süsteemi kohta leiab täiendavat infot PRIA kodulehe [nõuetele vastavuse](#) lehelt.

3. Toetuste nõuded

3.1. Keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) toetuse nõuded

Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 49 „[Keskkonnasõbraliku majandamise toetus](#)“ (edaspidi määrus 49) sätestab KSM toetuse andmise tingimused ja korra.

KSM toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused määruses:

- KSM mesilaste korjealade rajamise lisategevuse toetuse taotlemisel võetakse arvesse nende mesilasperede arv, keda peeti põllumajandusloomade registri andmete kohaselt 30. aprilli seisuga ning kelle pidamisest on registripidajat teavitatud hiljemalt 5. maiks;
- 2022. aastal muutub KSM talvise taimkatte baasnõude arvestuse aluseks olev maa. Baasnõude täitmist arvestatakse edaspidi taotleja kasutuses olevast Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru vallas asuvast põllumaast ja püsiluhtuuride alusest maast, mitte enam põllumajandusmaast. Talviseks taimkatteks arvestatakse baasnõude puhul 2022. aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini põllumaal ja püsiluhtuuride alusel maal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü;
- KSM 5-aastase kohustuse ja täiendava veekaitse lisategevuse toetuse taotlemisel tuleb toetusõiguslikku maad põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all hoida 2022. aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal KSM toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane KSM kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga KSM kohustuse;
- kehtivat 5-aastast KSM kohustust saab täielikult asendada MAH kohustusega. Kohustuse asendamisel peab taotleja võtma MAH toetuse 1-aastase kohustuse;
- kehtivat 5-aastast KSM kohustust on lubatud suurendada. Kui KSM kohustust suurendatakse rohkem kui 20 protsenti, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta. Kui kohustust suurendatakse kuni 20 protsenti, siis kohustuseperioodi pikkus ei muutu;
- KSM 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja korraldama mulla orgaanilise süsiniku sisalduse analüüsimise taotluse esitamise aasta 1. detsembriks võetud mullaproovidest. Kui KSM toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks;
- KSM 1-aastase kohustuse puhul võib taotleja ellu viia põllulindude soodustamise lisategevust;
- KSM 1-aastase kohustuse puhul ei pea taotleja osalema KSM täienduskoolitusel.

3.1.1. KSM põhitegevus

KSM põhitegevuse toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

KSM toetust ei või taotleda taotleja, kes taotleb samaaegselt MAH toetust.

Taotleja peab igal kohustuseaastal kasvatama põllumajandusliku majapidamise põllumaal vähemalt kolme erinevat põllumajanduskultuuri. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad maad, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Kolmest põllumajanduskultuurist peab vähemalt üks olema teravili, kaunvili, rühvelkultuur, õlikultuur, kiukultuur, muu tehniline kultuur, ravimtaim, maitsetaim, köögivili või maasikas.

Põllumajanduskultuuride arvu määramisel lähtutakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1307/2013](#) artikli 44 lõikes 4 ning [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 639/2014](#) artiklis 40 sätestatust. Selle kohaselt loetakse ühte perekonda kuuluvad põllumajanduskultuurid üldjuhul üheks kultuuriks. Erinevad kultuurtaime perekonnad on näiteks nisu, oder, kaer, rukis, ristik jne. Samasse perekonda kuuluvaid tali- ja suvivilju arvestatakse siiski erineva põllumajanduskultuurina (näiteks talinisu ja suvinisu loetakse erinevateks kultuurideks). 2018. aastast loetakse perekonda nisu kuuluv speltanisu erinevaks põllumajanduskultuuriks. Erandi moodustavad ka taimeliigid, mis kuuluvad järgmistesse sugukondadesse: ristõielised (näiteks raps, rüps, harilik kapsas), maavitsalised (näiteks kartul, tomat) ja kõrvitsalised (näiteks kurk, kõrvits), kus iga taimeliiki käsitletakse erineva põllumajanduskultuurina. Erinevate põllumajanduskultuuridena käsitletakse ka kesa (mustkesa, sööti jäetud maa) ja heintaimede segu (rohi ja rohttaimed). Seega kui kasvatatakse puhaskultuurina ristikut ning seguna ristikut ja timutit, on tegemist kahe erineva põllumajanduskultuuriga. Kasvatatavad taimede segud, mis koosnevad muudest põllumajanduskultuuridest kui heintaimed, loetakse hoolimata sellest, millistest konkreetsetest põllumajanduskultuuridest segu koosneb, kõik üheks kultuuriks ehk segakultuuriks. Segakultuuriks on näiteks kaunvilja ja teravilja segu. Allakülvide korral loetakse erinevaks põllumajanduskultuuriks üksnes kattevilja. Kui samal põllul kasvatatakse samaaegselt kahte või enam kultuuri eraldi ridades, arvestatakse iga põllumajanduskultuur, mis hõlmab põllust vähemalt 25%, erineva põllumajanduskultuurina. Põllumajanduskultuurid koos süstemaatilise kuuluvusega leiata [põllumajanduskultuuride loetelust](#).

KSM põhitegevuse toetusõiguslik põllumajandusmaa

KSM toetust saab taotleda kokku vähemalt 1,00 ha suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus taotlemise aastal kasutada. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest samasse ühikumääragruppi kuuluvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 ha.

KSM toetusõiguslik on põllumaa, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õlikultuuri, kiukultuuri või muud tehnilist kultuuri (edaspidi põllukultuurid), köögivilja, ravimtaimi, maitsetaimi või maasikat. Kuna 5-aastase kohustuseperioodi jooksul võib tekkida vajadus jätta põllumaa sööti või hoida seda mustkesas, siis vältimaks sellise maa osas kohustuse katkemist ja eelnevalt makstud toetuse tagasimaksmist, on toetusõiguslikuks maaks määratud ka mustkesa ja sööti jäetud maa. Kui kohustuseaastal hoitakse maad mustkesas või jäetakse see sööti, siis sellele maale toetust ei maksta.

Toetust võib taotleda ka põllumaa kohta, millel kasvatatakse kuni neljal järjestikusel aastal heintaimi, kuid hiljemalt heintaimede kasvatamise neljandale järjestikusele aastale järgneval kohustuseaastal, hiljemalt 15. juuniks, peab sellel maal kasvatama kas põllukultuure, köögivilja, ravimtaimi, maitsetaimi, maasikat või hoidma seda maad mustkesas.

Lisaks võib toetust taotleda põllumaa kohta, millel kasvatatakse seemne tootmiseks heintaimi, mis on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)” sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud. See annab võimaluse taotleda toetust ka üle nelja aasta samal maal kasvatatavate heintaimede kohta. Muudel juhtudel peab pärast heintaimede kasvatamise neljandat järjestikust aastat kasvatama sellel maal põllukultuure, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või hoidma seda maad mustkesas. Heinaseemnepõllu kohta toetuse taotlemiseks tuleb taotlusel põldude loetelus märkida sellele põllule tähis „HS“. Põllumajandus- ja Toiduametisse põldtunnustamise taotlust esitades tuleb kasutada sama põllumassiivi numbrit, põllu numbrit ja põllu pindala, mis esitatakse pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusel PRIA-le. Kui üle nelja aasta

samal maal kasvatatud heintaimi ei põldtunnustatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude tõttu, siis selle maa osas toetust ei maksta või makstakse proportsionaalselt [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 4 kohaselt. Kui üle nelja aasta samal maal kasvatatud heintaimi ei põldtunnustatud taotleja enda süül, ei ole see põld toetusõiguslik ja 5-aastase kohustuse puhul nõutakse eelnevatel aastatel selle põllu kohta makstud toetus tagasi. Kui kuni nelja-aastast heinaseemnepõldu ei põldtunnustatud vääramatu jõu, erandlike asjaolude või muude põhjuste tõttu, käsitletakse seda maad kui tavapäraselt kuni nelja-aastast rohumaad.

Kui enne kohustuse võtmist oli heintaimi kasvatatud samal maal juba mitu järjestikust aastat, peab kohustuseperioodil sellel maal kasvatama vähemalt pärast rohumaad neljandat aastat põllukultuure, ravimtaimi, maitsetaimi, köögivilja või maasikat või hoidma seda maad mustkesas. See tähendab, et rohumaad vanust arvestatakse tagasiulatuvalt. Kui pärast rohumaad neljandat aastat ei kasvatata kohustuseperioodil sellel maal põllukultuure, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või ei hoita seda maad mustkesas, nõutakse 5-aastase kohustuse puhul eelmistel kohustuseaastatel selle rohumaad kohta makstud toetus tagasi. See tähendab, et kohustuseperioodi jooksul ei tohi pärast heintaimede kasvatamist jätta maad ka sööti - sel juhul nõutakse samuti selle maa kohta makstud toetus tagasi! Olemasoleva rohumaad ja heinaseemnepõllu uuendamine ilma põllukultuuride, ravimtaimede, maitsetaimede, köögivilja või maasika kasvatamiseta või maa mustkesas hoidmiseta ei katkesta rohumaad vanust. Nimetatud kultuure peab kasvatama hiljemalt pärast rohumaad neljandat aastat põhikultuurina või hoidma maad mustkesas. Sööti jäetud maa, mida kasutatakse heintaimede vaheldusena, ei katkesta olemasoleva rohumaad ega heinaseemnepõllu vanust. Heintaimed võivad külvata küll pärast sööti, kuid sellisel juhul peab enne sööti jätmist kasvatama sellel maal põllukultuuri, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või hoidma seda maad mustkesas.

Enne 15. juunit külvatud heintaimed on taotlemise aasta põhikultuur ja sel juhul loetakse külvamise aasta heintaimede vanuse arvestamisel esimeseks aastaks. Heintaimede allakülvi aasta loetakse heintaimede vanuse arvestamise juures nullaastaks, kuna põhikultuurina arvestatakse katekultuuri. Ka samal aastal pärast põhikultuuri, milleks võib olla põllukultuur, ravim- või maitsetaimed, köögivilja või maasikas, koristamist külvatud heintaimed arvestatakse nullaastaks. Heintaimede nullaastaks loetakse ka heintaimede külvid, mis on tehtud pärast 15. juunit maale, mida samal aastal hoiti mustkesas.

Kui taotletakse MULD või VESI maa rohumaana hoidmise toetust maale, kus on kasvatatud kuni neljal järjestikusel aastal heintaimi, siis see maa ei lähe KSM toetusõigusliku pinna arvestusse!

Kuna KSM toetuse üheks eesmärgiks on suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, arvestatakse toetusõigusliku maa hulka ka mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava tee ja põllukultuuri, köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaimede, KSM toetusõiguslike heintaimede, mustkesas hoitava maa või sööti jäetud maa vahel paiknev kuni 5 meetri laiune mitmeaastaste kõrreliste heintaimede ja teiste rohtsete õistaimede segust koosnev mitmeliigilise taimestikuga rohumaariba (edaspidi rohumaariba). Kuna sellised rohumaaribad on ka üheks agrotehniliseks võtteks bioloogilise taimekaitse soodustamiseks, võib need rohumaaribad arvestada selle toetusõigusliku põllu pindala hulka, millega rohumaariba piirneb.

KSM toetust ei või taotleda maa kohta, millele taotletakse:

- 1) MAH toetust;
- 2) PLK toetust;
- 3) MULD toetust;
- 4) KSA toetust;
- 5) VESI toetust maa rohumaana hoidmise eest.

Püsirohuma, püsi- ja teiste eelsoodustatud kultuuride või kultuurigruppide kohta ei saa KSMi taotleda. Tagasirajatud püsirohuma (TAR) ei ole KSM toetusõiguslik. Kui püsirohuma rajatakse tagasi KSM kohustusega maale, siis selle maa osas 5-aastane kohustus katkeb ja eelnevatel aastatel makstud toetus küsitakse tagasi.

KSM baasnõuded

Taotleja peab täitma baasnõudeid kohustuseperioodi jooksul ja need on järgmised.

1) Peamine põllumajanduskultuur ei tohi hõlmata rohkem kui 75 protsenti põllumaast ja kaks peamist põllumajanduskultuuri ei tohi hõlmata kokku rohkem kui 95 protsenti põllumaast.

Põllumajanduskultuuride arvu määramisel lähtutakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1307/2013](#) artikli 44 lõikes 4 ning [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 639/2014](#) artiklis 40 sätestatust. Taotleja peab lisaks kolme põllumajanduskultuuri kasvatamisele, mis on üheks toetusõiguslikkuse nõudeks, pidama arvestust ka kehtestatud kasvupinna lävendite ulatuses, et mitte ületada suurima kasvupinnaga põllumajanduskultuurile kehtestatud määra. Põllumajanduskultuuride osakaalud arvutatakse põllumaal ajavahemikus 15. juunist kuni 1. augustini kasvavate põllumajanduskultuuride kasvupinna alusel. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad maad, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid ja lühiajaline rohuma) ja M (mustkesa). Nõude täitmise kindlakstegemiseks peab sel ajavahemikul kasvatatav põllumajanduskultuur või kultuurijäädid (näiteks kõrretüü) olema kohapealses kontrollis tuvastatavad. Taotlusele peab taotleja märkima kultuurid, mis on 15. juuniks maha pandud, istutatud või külvatud.

Kui kohapealses kontrollis selgub, et taotlusel märgitud kultuur erineb kasvatatavast kultuurist, kuid on muude andmete alusel nõude täitmiseks sobiv, loetakse nõue täidetuks. Põllumajandusliku majapidamise kogu põllumaa iga hektarit võetakse ühe kohustuseaasta jooksul arvesse ainult üks kord.

2) Taotleja peab kandma andmed põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse. Põlluraamatusse tuleb kanda ka andmed sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise kohta selle põllu andmete juurde, millel sertifitseeritud seemet külvisena kasutati.

3) Taotleja peab koostama või vajaduse korral uuendama põllumajandusmaa kohta viljavaheldus- või külvikorraplaani. Vastava aasta kohta koostatud plaan peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav viis aastat pärast seda aastat, mille kohta plaan on koostatud. Plaanis peavad sisalduma vähemalt HPK määruse [lisas 1](#) oleva viljavaheldusplaani või [lisas 2](#) oleva külvikorra näidisplaani andmed. Viljavaheldus- või külvikorraplaani ei pea koostama püsirohuma, püsi- ja teiste eelsoodustatud kultuuride, mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa kohta ning väiksema kui 0,30 hektari suuruse põllu kohta, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, muud tehnilist kultuuri, köögivilja, õli-, kiu- või rühvelkultuure. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

4) Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru vallas asuvast põllumaast ja püsi- ja teiste eelsoodustatud kultuuride alusest maast peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Selle nõude puhul lähtutakse valdade piiridest, mis olid seatud enne 2017. aastal läbiviidud haldusreformi. Talviseks taimkatteks loetakse 2022. aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini põllumaal ja püsi- ja teiste eelsoodustatud kultuuride alusel maal kasvavad põllumajanduskultuurid ning põllumajandusmaal olev kõrretüü. Selle nõude puhul lähevad talvise taimkatte arvestusse taotlusel

näidatud lühiajalised rohumaad, maasikas, ravim- ja maitsetaimed, püsiguultuurid ja ka külvatud taliviljad ning kõrretüü. Kui taotleja valduses on põllumaad ja püsiguultuuride alust maad mitmes eelpool nimetatud vallas, arvestatakse 30% täitumist kõikides nendes valdades olevast põllumaast ja püsiguultuuride alusest maast kokku.

5) Taotleja peab säilitama põllumajandusmaal asuvat [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 8-10 nimetatud looduse üksikobjekti, kinnismälestist ja kaardistatud pärandkultuuriobjekti. Looduse üksikobjektideks loetakse üksik puu, kivi (sh rahn või kivikülv) ja allikas; kinnismälestiseks matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild ning pärandkultuuriobjektiks mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum. Nimetatud looduse üksikobjektid ja kinnismälestised on kaardistatud ja taotlejale kättesaadavad nii Maa-ameti kaardirakendusest, EELIS andmebaasist kui ka põllumassiivide [veebikaardil](#).

6) Taotleja peab tagama, et põllumajandusmaal on välistatud ebasoovitava taimestiku ulatuslik levik ja seda maad on võimalik kasutada järgmisel kasvuperioodil põllumajanduslikuks tegevuseks ilma lisakuludeta. Nimetatud nõue kehtib kogu taotleja kasutuses oleva põllumajandusmaa kohta ja see peab olema visuaalselt tuvastatav. Ebasoovitavate taimede all mõistetakse kõiki neid taimi, mida inimene ei kultiveeri, kuid mis on kohanenud kultuurtaimede kasvutingimustega, kasvavad nendega koos ja vähendavad saaki. Ebasoovitava taimestikuna käsitletakse eelkõige takja, ohaka, puju, putkede ja puittaimede kasvu ja levikut. Nende taimede ulatuslik levik võib põhjustada maa põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Ulatusliku levikuna mõistetakse kogu põldu hõlmavat ebasoovitavat taimestikku. Põllumajanduslik maa ei ole heas korras, kui põld on võsastunud või seal kasvavad valdavalt ebasoovitavad taimed. Kui putkede ja puittaimedega on põllust kaetud vaid osa, siis see põllu osa ei vasta tingimustele. Ilma lisakuludeta kasutusele võtmine tähendab rohumaa niitmisele või põllumaa kündmisele täiendavate tegevuste tegemist selleks, et seda maad põllumajanduskultuuride kasvatamiseks ette valmistada.

7) Enne taimekaitsevahendi kasutamist peab taotleja korraldama põllumajandusmaal taimekahjustajate seire ja kandma andmed seire kohta põlluraamatusse. Seire nõue loetakse täidetuks, kui põlluraamatust on näha, et enne taimekaitsevahendi kasutamist on tehtud taimekahjustajate tõrjevajaduse hindamine. Seire kohta peab taotleja tegema kande põlluraamatusse sellel põllul tehtud tööde lahtrisse, millel taimekaitsevahendit kasutati. Taimekahjustajate seire andmeteks on eelkõige põllul tehtud vaatlused, kuid vajaduse korral võib täiendavalt arvestada muudest allikatest saadud taimekahjustajate leviku andmeid või asjakohase kvalifikatsiooniga konsulentide soovitusi.

8) Taotleja peab koostama väetamisplaani [veeseaduse](#) alusel. Veeseaduse kohaselt tuleb taotlejal, kellel on 50 ning rohkem hektarit haritavat maad (haritav maa veeseaduse tähenduses) ja kes kasutavad lämmastikku sisaldavaid väetisi, koostada väetamisplaani veeseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Veeseaduse alusel kehtestatud keskkonnaministri 17.11.2021. a määruse nr 50 „[Väetamisplaanis esitatavate andmete loetelu ja väetamisplaani pidamise kord](#)“ kohaselt tuleb väetamisplaani kanda kasvatatav kultuur ja selle planeeritav saak, kasutatav planeeritud väetise liik ja kogus, taimede omastatava lämmastiku sisaldus väetises ning keskkonnaministri 03.10.2019. a määruse nr 45 „[Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks](#)“ alusel kehtestatud asjakohaste nõuete järgi kasvatatava kultuuri ning selle planeeritava saagi saamiseks vajaliku lämmastiku tarve, täiendavad lämmastikukogused talinisu toiduks kasvatamise korral, eelkultuuri mõju, eelkultuuri mõju arvestamise vähendamine või arvestamata jätmine ning sõnniku järelmõju. Veeseaduse kohaselt koostatud väetamisplaani tuleb täiendada KSMi väetamisplaani nõudes esitatud andmetega.

Toetuse saamise nõuded

Põhitegevuse nõudeid tuleb täita üldjuhul kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal igal kohustuseaastal. Seega, kui taotletakse toetust ja kohustus on võetud vaid osa põllumajandusliku majapidamise maa kohta, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal.

1) Viljavahelduse või külvikorra järgimine

Viljavahelduse rakendamine võimaldab ohjata haiguste, kahjurite ja umbrohtude levikut, vähendades seeläbi taimekaitsevahendite kasutamist ning sellest tulenevat riski keskkonnale. Samal maal ei tohi kasvatada sama liiki põllukultuuri või köögivilja kauem kui kahel järjestikusel aastal ning samal maal ei tohi kasvatada teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal. Teraviljadeks loetakse [põllumajanduskultuuride loetelus](#) teraviljade grupis nimetatud põllumajanduskultuure sõltumata sellest, kas neid kasvatatakse haljasmassiks, teraks või energiakultuuriks. Viljavahelduse nõudes arvestatakse sama liiki tali- ja suviviljade puhul nende süstemaatilist kuuluvust. Seega on sama liiki suvi- ja taliviljad üks liik ja neid ei tohi samal maal kasvatada kauem kui kahel järjestikusel aastal. Mais ja tatar katkestavad teraviljade järgnevuse külvikorras. Perekonda köömen kuuluvaid põllumajanduskultuure võib kasvatada samal maal kuni kolmel järjestikusel aastal, kuna harilikust köömnest saab saaki mitmel külvijärgsel aastal.

Ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi ristõielised) ei ole lubatud kasvatada samal maal uuesti enne kolme aasta möödumist, kuna ristõieliste sage järgnevus külvikorras on loonud soodsad tingimused taimekahjustajate arvu suurenemiseks. Ristõielised kultuurid on nimetatud [põllumajanduskultuuride loetelus](#). Näiteks, kui 2018. aastal kasvatati põllul suvirapsi, siis sellel põllul võib suvirapsi või mõnda muud ristõielist kasvatada uuesti 2022. aastal.

Kultuuride järgnevust võetakse arvesse ka segude kasvatamisel. Näiteks, kui rapsi või sinepit kasvatatakse põldherne tugikultuurina, võib sellel maal ristõielisi uuesti kasvatada pärast kolme aasta möödumist. Kui kahel eelneval aastal on samal põllul kasvatatud nisu või segavilja, mis sisaldab nisu, siis kolmandal aastal ei tohi sellel põllul enam nisu ega nisu sisaldavat segavilja kasvatada. Samamoodi on ka eri liiki teraviljade järgnevuse nõudega (teravilja või teravilja sisaldavaid segusid võib kasvatada kokku kuni kolmel järjestikusel aastal), mille puhul järgitakse samuti eelnevaid aastaid.

Sööti jäetud maa ja mustkesa, mida kasvatatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras. Ka pärast põhikultuuri koristamist samale maale külvatud vahekultuur, mis järgneva kalendriaasta kevadel mulda küntakse, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras.

Viljavahelduse või külvikorra nõuded ei hakka kehtima mitte kohustuse võtmise aastast, vaid nende nõuete täitmisel peab arvestama samal maal ka kohustuseperioodile vahetult eelnenud aastatel kasvatatud kultuuridega. Näiteks, kui kohustuse võtmise aastale eelnenud kahel järjestikusel aastal on samal maal kasvatatud nisu, siis esimesel kohustuseaastal ei tohi sellel maal enam nisu kasvatada. Kui samal maal on enne kohustuse võtmist kolmel või enamal järjestikusel aastal kasvatatud teravilja, siis esimesel kohustuseaastal peab sellel maal kasvatama muud kultuuri kui teravili. Sama on rapsi jt ristõieliste kasvatamisega: kui kohustuse võtmisele vahetult eelnevatel aastatel on kasvatatud ristõielisi, võib ristõielisi samal maal kasvatada uuesti kolme aasta pärast.

Kultuuride järgnevust ei pea järgima mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamisel ning alla 0,30 hektari suurusel põllul. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

Põllumajanduskultuurid peavad olema külvatud, maha pandud või istutatud kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid või tuleb maad sama kuupäeva seisuga hoida mustkesas või söötis.

2) Liblikõieliste põllumajanduskultuuride kasvatamine

Taotleja peab kasvatama vähemalt 15 protsendil toetusõiguslikul maal liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi liblikõielised). Liblikõielisi on lubatud kasvatada puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega. Liblikõieliste kasvatamise protsendi täitmisel võetakse arvesse ka liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segud, mida kasutatakse allakülvina. Liblikõieliste kasvatamise protsendi täitmise arvestusse võetavad allakülvid peavad olema tehtud taotlemise aastal. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30%.

Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70%. Herne kasvatamisel tugikultuuriga põhk ja juurejäänused lagunevad ja mineraliseeruvad lämmastikuks aeglasemalt kui herne puhaskultuuris kasvatamisel, säilitades mulla huumusevaru ja minimeerides lämmastiku leostumist. Põldherne kasvatamisel tugikultuuriga tuleb järgida viljavahelduse nõudeid mõlema taimeliigi osas. Sama liiki põllukultuuri või köögivilja ei ole lubatud kasvatada samal põllul kauem kui kahel järjestikusel aastal. Näiteks, kui kahel eelneval aastal on samal maal kasvatatud kas otra puhaskultuurina või odra-põldherne segu, siis kolmandal aastal ei tohi sellel maal enam otra ega odra-põldherne segu kasvatada. Ühtlasi peab jälgima, et teravilja (sh teravilja sisaldavaid segusid) ei kasvatataks samal põllul enam kui kolmel järjestikusel aastal. Kui herne tugikultuuriks kasutatakse ristõielisi, peab arvestama, et ristõielisi võib samal maal uuesti kasvatada kolme aasta pärast.

Liblikõieliste puhaskultuuride ja liblikõielisi sisaldavate segude kasvatamine külvikorras suurendab mullaviljakust ja parandab mulla füüsikalisi omadusi. Liblikõieliste kasvatamisega väheneb taimekaitsevahendite ja mineraalväetiste kasutamise vajadus ja sellest tulenevalt säilib veekeskkonna seisund. Liblikõielised transpordivad sügavamatest mullakihtidest künnikihti mineraalseid toiteelemente ja sümbioosis mügarbakteritega seovad õhulämmastikku, muutes need järgnevatele kultuuridele kättesaadavaks. Mitmeaastaste liblikõieliste abil on võimalik efektiivselt alla suruda umbrohtusid ja vähendada viljaka mullakihi erosiooni. Ühtlasi mitmekesisivad liblikõielised maastikku, on toidutaimedeks tolmeldajatele ja elu-, toidu- ning varjepaikadeks teistele loomadele (sh lindudele), suurendades bioloogilist mitmekesisust.

Viljavaheldus- või külvikorraplaani koostamisel peab taotleja arvestama viljavahelduse või külvikorra ja liblikõieliste kasvatamise nõuetega. Viljavaheldus- või külvikorraplaanid peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

3) Sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamine

Taotleja peab kasutama külvisena taotluse esitamise aastale eelneva kalendriaasta sügisel ja taotluse esitamise aasta kevadisel teraviljade külvipinnal kokku vähemalt 15% sertifitseeritud teraviljaseemet.

Teraviljadeks loetakse [põllumajanduskultuuride loetelus](#) teraviljade grupis nimetatud põllumajanduskultuurid. Maisi ja tatra külvipinda ning teravilja ja teiste põllumajanduskultuuride segu külvipinda ei arvestata teraviljade kogupinna hulka ning sertifitseeritud seemnega külvatud

teraviljade pinna hulka. Teraviljadest koosnevad segud arvestatakse teraviljade pinna hulka, samuti arvestatakse teraviljade pinna hulka teraviljad või teraviljade segud, millele on tehtud allakülv. Sertifitseeritud seemnena arvestatakse teraviljaseemet kategooriaga supereliit, eliit või sertifitseeritud. Maisi ja tatra sertifitseeritud seemet ei arvestata sertifitseeritud teraviljaseemne hulka.

Eestis kasutatakse sertifitseeritud seemet mitmete teiste riikidega võrreldes oluliselt vähem. Sertifitseeritud seeme on sordiehtne, kontrollitud umbrohuseemnete (sh tuulekaer), taimehaiguste jms näitajate osas, mistõttu tema kasutamine vähendab põldude umbrohtumust ja taimekahjustajate levikut, vähendades vajadust taimekaitsevahendite kasutamise järele. Ühtlasi loob sertifitseeritud seemne kasutamine eeldused suurema ja kvaliteetsema saagi saamiseks, suurendamata keemilist koormust külvipinnale. Kaudselt aidatakse sertifitseeritud seemne nõudega kaasa uute sortide aretamisele. Kuna mitmete põllumajanduskultuuride (näiteks mais, raps) kasvatamisel kasutatakse juba valdavalt sertifitseeritud seemet, on suurem vajadus sertifitseeritud seemne kasutamise järele traditsiooniliste teraviljade kasvatamisel.

Samale põllule ei tohi külvata sertifitseeritud ja sertifitseerimata teravilja seemet, välja arvatud juhul, kui sertifitseerimata seemet kasutatakse allakülviks. Seega ei tohi sertifitseeritud seemet segada sertifitseerimata seemnega, samuti ei tohi põllu üht osa külvata sertifitseerimata ja teist osa sertifitseeritud seemnega. Viimasel juhul loetakse, et tegemist on kahe erineva põlluga.

Seemnepartii sertifitseerimist tõendav külvatud seemne müügipakendi etikett ja sertifitseeritud seemne ostmist tõendav dokument peavad olema kohustuseperioodi jooksul kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

4) Glüfosaadipiirang

Glüfosaati sisaldavate umbrohutõrjevahendite ja teiste taimekaitsevahendite kasutamise piiramine suurendab bioloogilist mitmekesisust, tagab mulla- ja vee-elustiku parema ohutuse ja vähendab jääkainete sisaldust toidus ning loomasöödas.

Glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid ei ole lubatud kasutada põllukultuuridel ja köögiviljadel tärkamisest, istutamisest või mahapanemisest kuni saagi koristamiseni. Samuti ei ole lubatud kasutada glüfosaati haljaskesal ja haljasväetiseks kasvatatavatel põllumajanduskultuuridel. Haljaskesa või haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuride puhul märgitakse pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusele kasvatatav põllumajanduskultuur ja tehakse haljaskesa korral märke HK ning haljasväetistaimede sissekünniaastal märke HV. Põllul, millele taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, ei ole lubatud kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid selle lisategevuse toetuse taotlemise aastal.

5) Talvine taimkate

Taotleja peab hoidma toitainete leostumise vältimiseks vähemalt 30% toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, kuni 4-aastased rohumaad, maasikas ning muud sügisel roheline taimiku moodustavad põllumajanduskultuurid, sh ka püüdekultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärrganud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Kuna sööti jäetud maa ei ole külvatav põllumajanduskultuur, siis sööti jäetud maad talviseks taimkatteks ei arvestata. Koristamata põllukultuure ja kõrretüüd ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ja ei väldi leostumist.

6) Mullaproovid

Mullaproovide analüüsi tulemusi teades on võimalik koostada väetamisplaan selliselt, et see minimeeriks muldade kurnamist ning üleväetamisest tulenevat keskkonnareostust. Samuti on võimalik planeerida mullaanalüüsides tulemustest lähtudes sobivat külvikorda ja agrotehnikat ning vajadusel muldade neutraliseerimist, et luua kultuurtaimedele soodsamad kasvutingimused ja vältida ebaotstarbekat väetiste ning liigset taimekaitsevahendite kasutamist.

Taotlejal peab igal kohustuseaastal olema iga kuni viie hektari toetusõigusliku maa kohta laboriprotokoll mulla happesuse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta (kehtib kuni 5 aastat) või kui mullaanalüüse ei ole esitada, tuleb korraldada mullaproovide võtmine ja analüüsides tegemine. Taotleja peab korraldama toetusõigusliku maa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüsides tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratoriumisse hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratoriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Näiteks, kui eelmised mullaproovid võeti 2017. aastal, tuleb uued proovid võtta 2022. aasta 1. detsembriks.

Taotleja peab korraldama mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni viie hektari toetusõigusliku maa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldust. Kui toetusõiguslikku maad on alla 5 hektari, tuleb võtta vähemalt üks mullaproov, millest tuleb lasta analüüsida mulla happesust ning taimedele omastatavate toiteelementide fosfori ja kaaliumi sisaldust. Kui toetusõiguslikku maad on näiteks 20,1 hektarit, tuleb võtta mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks 5 mullaproovi, kui maad on 19,9 hektarit, tuleb võtta 4 mullaproovi jne.

Arvesse võetakse ka varem võetud mullaproovid, mis ei ole vanemad kui viis aastat ja mille kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta. Seega peab taotleja tagama, et iga kohustuseaasta 1. detsembriks on toetusõigusliku maa iga kuni 5 hektari kohta olemas kas kehtivad analüüsitulemused mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta või on võetud nõuetekohased mullaproovid ja saadetud need laboratoriumisse analüüsimiseks.

Kui kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul ei ole põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikult maalt mullaproove võetud ja laboratoriumisse analüüsimiseks saadetud, tuleb mullaproovide võtmine ja laborisse analüüsimiseks saatmine korraldada esimese kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja suurendab 5-aastase kohustuseperioodi jooksul toetusõigusliku maa pindala, peab ka sellel maal järgima mullaproovide nõuet.

Üle 10 ha suuruse toetusõigusliku maaga põllumajanduslikes majapidamistes peab mullaproovid võtma Põllumajandusuuringute Keskuse (edaspidi PMK) korraldatud mullaproovivõtjate koolituse läbinud isik. Kui mullaproovid kogub koolituse läbinud isik, väljastab PMK analüüsitulemustega nii laboriprotokollid kui ka väetustarbekaardi. Väetustarbekaardi alusel saab tootja planeerida väetamist vastavalt väetustarbele põldude ja ka põlluosade lõikes. Mullaproovivõtjate koolituse läbinud isikute nimekiri koos kontaktandmete ja tegevuse maakonnaga on kättesaadav [PMK kodulehel](#).

Laboratoriumis peab määrama mullaproovidest mulla happesuse kaaliumkloriidi (pH KCl) lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse Mehlich 3, Egnér-Riehmi topeltlaktaadi (DL) või Egnér-Riehm-Domingo ammoniumatsetaat-laktaadi (AL) meetodil.

Nimetatud meetoditel on Eestis välja töötatud väetustarbe gradatsioonid ja seega on need meetodid Eesti tingimustes väetamise planeerimisel kasutatavad.

Kohustuseperioodi jooksul võetud mullaproovidest peab lisaks taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldusele ning mulla happesusele analüüsima viienda kohustuseaasta 1. detsembriks ka mulla orgaanilise süsiniku sisalduse arvestusega, et toetusõigusliku maa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Kui toetusõiguslikku maad on alla 20 hektari, tuleb analüüsida vähemalt ühest mullaproovist mulla orgaanilise süsiniku sisaldus. Kui toetusõiguslikku maad on näiteks 20,1 hektarit, tuleb võtta 5 mullaproovi, millest analüüsitakse mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning nendest viiest proovist kahel tuleb analüüsida lisaks mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

Laboratooriumi väljastatud laboriprotokoll mullaproovide analüüsi tulemustega peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav!

KSM 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja korraldama mulla orgaanilise süsiniku sisalduse analüüsimise taotluse esitamise aasta 1. detsembriks võetud mullaproovidest. Kui KSM toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

7) Väetamisplaani koostamine

Taotleja, kes kasutab väetist, peab koostama kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa kohta iga kohustuseaasta 15. juuniks väetamisplaani. Väetamisplaani peab taotleja kandma andmed orgaaniliste ja mineraalväetiste kasutamise kohta põldude lõikes, arvestades väetatavate põllumajanduskultuuride toitainevajadust, saaki ning mulla toiteelementide ja orgaanilise süsiniku sisaldust. Väetamisplaani koostamisel tuleb arvesse võtta mullaproovide analüüsitulemusi ning järgida [veeseaduses](#) kehtestatud väetiste kasutamise piirnorme. Kohustuseperioodi jooksul koostatud väetamisplaanid peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

Väetamisplaani koostamisega planeeritakse taimede kasvuks vajaminevad väetisekogused, arvestades kultuuride toitainevajadust, planeeritavat saaki ja mulla toiteelementide ning orgaanilise süsiniku sisaldust. Selliselt koostatud väetamisplaani kohaselt väetamine minimeerib muldade kurnamist ühelt poolt ning üleväetamisest tulenevat keskkonnareostust teiselt poolt.

8) Toetusõigusliku maa ja avalikult kasutatava tee vahele rajatava rohumaariba või muu maastikuelemendi nõue

Kui taotleja põld või põllud, millel kasvatatakse põllukultuure, köögivilja, ravim- või maitsetaimi või mida hoitakse mustkesas või söötis, moodustavad enam kui 20 hektari suuruse ühtse maa-ala, mis piirneb mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava teega, mille koosseisu kuuluval teemaal ega teega külgneval taotleja põllumajandusmaal ei asu vähemalt kahe meetri laiust püsitaimestikuga rohumaariba või maastiku joonelementi, nagu kraav, hekk või kiviaed (edaspidi maastiku joonelement), peab taotleja eelpool nimetatud tee ja põllukultuuride, köögivilja, ravim- või maitsetaimede, mustkesa ning sööti jäetud maa vahele rajama 2-5 meetri laiuse rohumaariba või maastiku joonelemendi.

Looduslik taimkate suurepinnaliste põldude servas tagab erinevate kohalike taksonoomiliste rühmade nagu putukad, linnud, mullamikroobid jt jätkusuutliku püsimise ja mitmekesisuse põldude vahetus läheduses, säilitab mitmekesise põllumajandusmaastiku, ökoloogiliste ja inimestele kasulike funktsioonide toimimise. Sellised alad on levimiskorridorideks, elu- ja

varjepaikadeks ning alternatiivseteks toitumispaikadeks tolmeldajatele, parasitoididele ja röövning segatoidulistele lüljalgsetele (näiteks jooksiklased, pehmekoorlased, ämblikud), kes pakuvad põldudel tolmeldamisteenust või biotõrjet.

Avalikult kasutatava tee mõiste on sätestatud [ehitusseadustikus](#). Ehitusseadustiku kohaselt on avalikult kasutatavaks teeks riigitee, kohalik tee ja avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Riigitee on riigile kuuluv tee, mille osas omaniku ülesandeid täidab Transpordiamet. Kohalik tee on tee, mille osas omaniku ülesandeid täidab kohaliku omavalitsuse üksus. Kohalik tee võib olla avalikuks kasutamiseks määratud eratee, kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluv tee või kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse kohaselt kohaliku omavalitsuse hallatav kohaliku liikluse korraldamiseks vajalik muu tee. Kuna eelpool märgitud rohumaariba või maastiku joonelement peab asuma üksnes mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava tee ääres, ei kohaldu nõue jalgteega ega jalgrattateega osas. [Liiklusseaduse](#) kohaselt on mootorsõiduk mootori jõul liikuv sõiduk ning mootorsõidukiks ei loeta piiratud liikumisvõimega isikule kasutamiseks ettenähtud mootoriga sõidukit, elektrimootoriga jalgratast, tasakaaluliikurit, pisimopeedi, robotliikurit, maastikusõidukit, trammi ega sõidukit, mille valmistajakiirus on alla kuue kilomeetri tunnis. Avalikult kasutatavate riigiteede ja kohalike teede asukohta saab vaadata [teeregistrist](#) Maa-ameti [kaardirakenduse](#) vahendusel. Avalikuks kasutamiseks määratud erateede kohta saab infot kohalikest omavalitsustest.

Rohumaariba või maastiku joonelementi ei pea rajama nende alla 20 hektari suuruste põldude äärde, mis moodustavad küll kõrvalasuva põllu või põldudega kokku üle 20 hektari suuruse maaala, aga on eraldatud kõrvalasuvast põllust [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1-7 määratletud maastikuelemendiga. Põld peab olema teisest põllust HPK määruuses kirjeldatud maastikuelemendiga eraldatud ilma katkestuseta. Rohumaariba rajamise nõude täitmisel arvestatakse põllu pindala ilma HPK määruse § 3 lõigetes 1-7 määratletud maastikuelementide pindalata.

Kui rohumaariba või maastiku joonelementi laius on väiksem kui kaks meetrit, peab taotleja rajama rohumaariba või maastiku joonelementi nii, et rohumaariba või maastiku joonelementide laius kokku on 2-5 meetrit. Rohumaariba või maastiku joonelement tuleb rajada hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks. Rohumaariba tuleb rajada mitmeliigilisena ning see peab koosnema madalate või keskmisekasvuliste kõrreliste heintaimede ja rohtsete õistaimede segust.

Selleks, et rohumaaribad oleksid ökoloogiliselt kvaliteetsemad, liigirikkamad ning toimiksid paremini elupaikadena erinevatele organismirühmadele, on soovitatav nende rajamisel kasutada traditsioonilisest rohumaakülvist hõredamat külvi ja suurendada külviliikide arvu segudes. Selleks võib lisada segusse väga väikese osakaaluga lisaliike (näiteks korjates selleks lähiümbruses kasvavate looduslike taimede seemneid). Samuti on soovitatav vähendada suurema idanemisvõimega liikide proportsiooni külvisegudes, et need ei hakkaks liigselt domineerima.

Kui rohumaariba rajamisel on olemasolev rohukamarat moodustavate püsitaimedega rohumaariba vähemalt ühe meetri laiune, võib taotleja jätta ülejäänud servaosa sellest põllumaast sööti. Rohumaariba rajamiseks sööti jäetud põllumaa serva on soovitatav umbrohtude allasurumiseks rohumaariba sööti jätmise aastal ja sellele järgneval aastal enne 10. augustit vähemalt kaks korda (vajadusel sagedamini) niita.

Taotleja ei tohi toetusõiguslikul maal olemasolevat või alles rajatud rohumaariba kohustuseperioodi jooksul üles harida ega muul viisil hävitada. Toetusõiguslikul maal asuvat rohumaariba tuleb igal kohustuseaastal 10. augustiks niita või hekseldada. Umbrohtude ja kiirekasvuliste püsikute kasvu pidurdamiseks ja madalamakasvuliste liikide arenguks võib esmaniite teha juba varasuvel. Rohumaaribal tuleb võimaluse korral vältida väetiste ja

taimekaitsevahendite kasutamist. Rohumaaribadel ei tohi esineda tuulekaera taimi ja keskkonnaministri 7. oktoobri 2004. a määruses nr 126 „[Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekirj](#)” loetletud taimeliikide taimi. Ida-kitseherne ja lupiini taimi võib rohumaaribal olla kuni 10%-l serva joonpikkusest. Ida-kitsehernes ja lupiin on invasiivsed liigid, mis ei sobi põlluservadesse, kuhu peaks kujunema poollooduslik kooslus. Lisaks moodustavad ida-kitsehernes ja lupiin tihedaid puhmikuid, mille tõttu on teiste liikide kasv ja levik pärsitud, põlluservad peaksid aga olema mitmekesise taimestikuga.

9) Koolitused

Taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab osalema PMK või Maaeluministeeriumi korraldatud keskkonnasõbraliku majandamise algkoolitusel esimese kohustuseaasta 1. detsembriks ja keskkonnasõbraliku majandamise täienduskoolitusel viienda kohustuseaasta 15. juuniks. Keskkonnasõbraliku majandamise alg- ja/või täienduskoolituste korraldaja kannab koolitustel osalenute andmed ühtsesse andmebaasi, mille kaudu kontrollib PRIA koolitustest osavõttu. Koolitusel osaleva töötajaga sõlmitud töösuhte aluseks peab olema vormistatud tööleping. Töötajaks ei loeta teenust osutavaid isikuid, st. töövõtulepingu, käsunduslepingu või muu võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavaid isikuid. Erandina võib koolitusel osaleda juhatusel liige.

Koolitustena arvestatakse keskkonnasõbraliku majandamise koolitusi, mis on korraldatud alates 2015. aastast. Kui toetuse saaja annab kogu oma 5-aastase kohustuse või osa sellest üle teisele isikule ning kui kohustuse ülevõtjal puudus varem kohustus, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks osalema keskkonnasõbraliku majandamise algkoolitusel ja viienda kohustuseaasta 15. juuniks keskkonnasõbraliku majandamise täienduskoolitusel. Kui kohustus võetakse üle pärast kolmandat kohustuseaastat, ei pea kohustuse ülevõtja algkoolitusel osalema. Täienduskoolitusel osalemist ei nõuta, kui kohustus võetakse üle pärast neljandat kohustuseaastat. Kui taotleja või tema põllumajandusliku majapidamise töötaja on osalenud keskkonnasõbraliku majandamise alg- või täienduskoolitusel enne põllumajanduslikku majapidamisse tööle asumist, esitab taotleja PMKle kirjalikult (ere.ploomipuu@pmk.agri.ee) teabe töötaja koolituse läbimise kohta.

KSM 1-aastase kohustuse puhul ei pea taotleja KSM täienduskoolitusel osalema, kuna 1 kalendriaasta pikkuse kohustuse puhul on ühel aastal kahel koolitusel, st algkoolitusel ja täienduskoolitusel, osalemine toetuse taotlejale keeruline. Toetuse taotleja on aga kohustatud osalema KSM algkoolitusel taotluse esitamise aasta 1. detsembriks. Koolituse nõude kontrollimisel võetakse arvesse alates 2015. aastast läbitud koolitused.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „*Pindalateenused*“ valides „*Pindalatoetuste lisateenused*“.

3.1.2. KSM lisategevused

KSM lisategevuse toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Mesilaste korjealade rajamise ja täiendava veekaitse lisategevuste eest võib toetust taotleda üksnes taotleja, kes taotleb toetust KSM põhitegevuse eest. Ka põllulindude soodustamise lisategevust võib ellu viia üksnes taotleja, kes taotleb toetust põhitegevuse eest.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest toetuse taotlemiseks peab taotlejal olema vähemalt 10 mesilasperet või peab tal olema mesilasperede kasutamise kohta kokkulepe mesinikuga, kellel

on vähemalt 10 mesilasperet. Arvesse võetakse nende mesilasperede arv, keda peeti põllumajandusloomade registri andmete kohaselt 30. aprilli seisuga ning kelle pidamisest on registripidajat teavitatud hiljemalt 5. maiks.

KSM lisategevuse toetusõiguslik põllumajandusmaa

Lisategevuste elluviimise korral võib toetust taotleda kohustusealuse maa kohta, millel viiakse ellu põhitegevust ning mesilaste korjealade rajamise lisategevuse korral peab sellel maal lisaks kasvatama toetusõiguslikke korjetaimi. Täiendava veekaitse ja mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest võib toetust taotleda samaaegselt sama maa kohta.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse toetusõiguslikud korjetaimed:
põld-hiirehernes, aniisi hiidiisop, harilik iisop, harilik esparsett, harilik keerispea, harilik kurgirohi, harilik lutsern, humallutsern, aedmajoraan, kollane mesikas, valge mesikas, valkjas mesiohakas, pikalehine münt, piparmünt, põldmünt, rohemünt, väärismünt, ümaralehine münt, harilik nõiahammas, naistenõges, punane ristik, roosa ristik, valge ristik, aedsalvei, valge sinep, veiste südamerohi, harilik tatar, moldaavia tondipea, põlduba, aeduba, harilik ussikeel, suvivikk.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse elluviimise eest antakse toetust iga 0,50 hektari toetusõigusliku maa kohta, millel kasvatatakse korjetaimi ja mille kohta on vähemalt üks mesilaspere kas taotlejal endal või mesinikul, kellega taotlejal on kokkulepe mesilasperede kasutamiseks. Mesilasperena arvestatakse tootmisperet. Taotleja võib rajada korjealaid suuremas ulatuses, kui on taotluses teada antud nendele vastavaid mesilasperesid, kuid toetust antakse nende hektarite eest, mis vastavad taotluses märgitud ja põllumajandusloomade registris registreeritud mesilasperede arvule. Kui taotlusele märgitud mesilaspered vääramatut jõu või erandlike asjaolude tõttu hukuvad, tuleb sellest PRIAt teavitada [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 4 kohaselt 15 tööpäeva jooksul. Mesilasperede loendamisel arvestatakse kõik ühes tarus peetavad mesilased üheks mesilaspereks. Mesilaspered peavad olema korjetaimedega rajatavast põllust kuni 200 meetri kaugusel vähemalt taotlemise aasta 15. juunist kuni 15. augustini.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest ei või taotleda toetust maa kohta, millele taotletakse keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse või maasikakasvatuse toetust või millel kasvatatakse põllumajanduskultuure kitsede ja lammaste söödaks loomade heaolu toetuse saamiseks.

Toetuse saamise nõuded

Täiendava veekaitse lisategevusega suurendatakse maa pindala, mida hoitakse toitainete leostumise vältimiseks talvise taimkatte all. Toetuse saamiseks peab KSM toetusõiguslikust maast vähemalt 50% olema taotluse esitamise aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, kuni 4-aastased rohumaad, maasikas ning muud sügisel rohelist taimikut omavad põllumajanduskultuurid, sh püüdekultuurid. Talviseks taimkatteks ei arvestata koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemnetest tärganud taimi, koristamata põllukultuure ja kõrretüüde.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevusega luuakse mesilasperede lähedusse õietolmu ja nektarit pakkuv toiduessurs, mis tõstab mesilaste vastupidavust haigustele, kahjuritele ja keskkonnast tulenevale negatiivsele mõjule. Taotleja peab kasvatama toetusõiguslikul maal kuni kohustuseaasta 15. augustini mesilasperedest kuni 200 meetri kaugusel vähemalt kolme korjetaimeliiki. Korjetaimedega rajatud põld, kui see paikneb mesilasperedest kaugemal kui 200

meetrit, peab puutuma kokku mõne teise korjetaimede põlluga nii, et lähim korjetaimede põld asub mesilasperedest kuni 200 meetri kaugusel. Kui mesilaspered paiknevad vaid ühe korjetaimede põllu servas, peab see põld moodustama ülejäänud korjetaimede põldudega ühtse maa-ala.

Korjetaimed peavad olema külvatud puhaskultuurina, lubatud on allakülvid korjetaimedele järgmise aasta korjeala loomiseks. Näiteks keerispeale, mis on üheaastane kultuur ja õitseb külvamise aastal, võib teha ristiku allakülvi. Ristik valdavalt esimesel aastal ei õitse, kuid järgneval aastal pakub mesilastele rikkalikku toiduresurssi. Korjetaimedena arvestatakse üksnes korjetaimede liike, mis taotluse esitamise aastal õitsevad!

Kolmest suurima pindalaga korjetaime liigist väikseima liigi kogupindala ei tohi olla alla 20% kolme peamise korjetaime liigi kogupindalast. Mesilased hindavad korjetaimede ressursi selle suuruse järgi ja väga väikese pinna korral ei pruugi nad seda ala korjeks kasutada.

Põllul, millele taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, ei ole lubatud kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid toetuse taotlemise aastal. Võimaluse korral tuleb mesilaste korjealadeks rajatud maal vältida ka teiste taimekaitsevahendite ning väetiste kasutamist. Korjetaimede kasvatamisel peab järgima ka KSM viljavahelduse nõudeid ja arvestama heintaimede vanusega! Toetust ei või taotleda heintaimedele, mida on kasvatatud samal maal järjest enam kui neljal aastal.

Korjetaimede kasvatamisel on niitmine, karjatamine, hekseldamine ja maa ettevalmistamine järgmise kultuuri kasvatamiseks keelatud kuni kohustuseaasta 15. augustini. Sellel kohustuseaastal, kui taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, peab mitmeaastaseid korjetaimi, mida ei kasutata haljasväetiseks (taotlusel lisaks märke HV), ajavahemikul 16. august kuni 15. september niitma või hekseldama. Mitmeaastaste korjetaimede külviaastal mitmeaastaseid korjetaimi niitma või hekseldama ei pea.

Põllulindude soodustamise lisategevusega soodustatakse bioloogilist mitmekesisust, sealhulgas pakuvad sellised alad lindudele pesitsemis- ja toitumispaiku. Taotleja võib jätta alates teisest kohustuseaastast oma kasutuses oleva püsirohumaa ja alates 2019. aastast ka MULD toetusega hõlmatud põllumaa üle aasta niitmata, hekseldamata või muul moel hooldamata hektarite ulatuses, mis on väiksem või võrdne kohustuseaasta KSM toetusõigusliku maa pindalaga. Püsirohumaa hulka kuuluvad ka MULD toetusega hõlmatud püsirohumaad. Püsirohumaa või MULD toetusega hõlmatud põllumaa põld tuleb jätta hooldamata kogu põllu pindala ulatuses. Kohustuseperioodi jooksul võib püsirohumaa ja MULD toetusega hõlmatud põllumaa jätta hooldamata nii ühel kui ka mitmel kohustuseaastal, kuid seda maad ei tohi jätta hooldamata kahel järjestikusel aastal. Maa hooldamata jätmisele järgneval aastal tuleb see püsirohumaa või MULD toetusega hõlmatud põllumaa põld ühtse pindalatoetuse saamise nõuete kohaselt hooldada. Kui püsirohumaa, mis eelmisel aastal oli kasutuses põllumaana (tähisega P) jäeti hooldamata, siis ühtse pindalatoetuse saamiseks tuleb rohumaa hooldamata jätmise aastale järgneval kalendriaastal hooldada. Püsirohumaa andmed peavad olema kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, mida saab teha ka samaaegselt toetuse taotluse esitamisega.

KSM 1-aastase kohustuse puhul võib taotleja toetuse taotlemise aastal viia ellu põllulindude soodustamise lisategevust. See tähendab, et taotleja võib jätta taotluse esitamise aastal oma kasutuses oleva püsirohumaa ja MULD toetusega hõlmatud põllumaa niitmata, hekseldamata või muul moel hooldamata hektarite ulatuses, mis on väiksem või võrdne kohustuseaasta KSM toetusõigusliku maa pindalaga. Sealjuures peab taotleja arvestama, et põllulindude soodustamise lisategevust saab ellu viia üle aasta, see tähendab, et maad ei tohi hooldamata jätta kahel järjestikusel aastal.

3.2. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetuse (KSK) nõuded

Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrusega nr 51 „[Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetus](#)“ sätestatakse KSK toetuse andmise tingimused ning kord. KSK on 1-aastane toetus.

KSK toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

KSK toetusõiguslik põllumajandusmaa

KSK toetuse puhul on toetusõiguslik vähemalt 0,30 hektari suurune põllumajandusmaa. Toetusõigusliku maa hulka võib arvata ka põlluga külgneva kuni 15 meetri laiuse teenindusala, mis on aianduskultuuride kasvatamisel vajalik põllutöomasinate ümberpööramiseks kummaski rea otsas. Samas ei ole teenindusala jätmise kohustus, vaid võimalus. Näiteks, kui taotleja toetusõigusliku maaga külgneb püsirohumaa, millel põllutöomasinaid ümber pööratakse, pole vaja eraldi teenindusala rajada või jätta.

Toetusõiguslik on põllumajandusmaa, mille kohta on taotleja võtnud KSM toetuse kohustuse. Toetust saab taotleda avamaa köögivilja või maasikataimede kasvatamiseks või järgnevate ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks.

1. Aedtill *Anethum graveolens*
2. Altee, harilik *Althaea officinalis*
3. Aniisi-hiidiisop *Agastache foeniculum*
4. Apteegitill, aed- *Foeniculum vulgare*
5. Estragonpuju *Artemisia dracunculus*
6. Iisop, harilik *Hyssopus officinalis*
7. Kapsasrohi, must *Brassica nigra*
8. Kapsasrohi, sarepta *Brassica juncea*
9. Karulauk *Allium ursinum*
10. Kassinaeris, mets- *Malva sylvestris*
11. Kassinaeris, muskus- *Malva moschata*
12. Kikkaputk, harilik *Angelica archangelica*
13. Koriander, aed- *Coriandrum sativum*
14. Kress, salat- *Lepidium sativum*
15. Kuldjuur, roosilõhnaline *Rhodiola rosea*
16. Kummel, tee- *Chamomilla recutita*
17. Lagritsa-magusjuur *Chycyrrhiza glabra*
18. Lavendel, tähk- *Lavendula angustifolia*
19. Lavendel, vahelmine *Lavendula x intermedia*
20. Leeskputk, harilik *Levisticum officinale*
21. Liivatee, aed- *Thymus vulgaris*
22. Liivatee, sidrun- *Thymus x citriodorus*
23. Liivatee, varane *Thymus praecox*
24. Liivsinep, võõr- *Diplotaxis tenuifolia*
25. Maarjaohakas, harilik *Silbum marianum*
26. Majoraan, aed- *Origanum majorana*
27. Mesiputk *Myrrhis odorata*

28. Monarda, aed- *Monarda didyma*
29. Monarda, sidrun- *Monarda citriodora*
30. Murulauk *Allium schoenoprasum*
31. Mädarõigas, aed- *Armoracia rusticana*
32. Münt, pikaleheline *Mentha longifolia*
33. Münt, ümaraleheline *Mentha rotundifolia*
34. Münt, pipar- *Mentha x piperita*
35. Münt, rohe- *Mentha spicata*
36. Münt, vääris- *Mentha x gracilis*
37. Naistenõges, harilik *Nepeta cataria*
38. Petersell, aed- *Petroselinum crispum*
39. Pune, harilik *Origanum vulgare*
40. Rukkilill *Centaurea cyanus*
41. Saialill, harilik *Calendula officinalis*
42. Salvei, aed- *Salvia officinalis*
43. Sidrunmeliss *Melissa officinalis*
44. Siilkübar, ahtalehine *Echinacea angustifolia*
45. Siilkübar, kahkjas *Echinacea pallia*
46. Siilkübar, purpur- *Echinacea perpurea*
47. Sinilatv, harilik *Polemonium caeruleum*
48. Südamerohi, veiste- *Leonorus villosus*
49. Tondipea, moldaavia *Dracocephalum moldavica*
50. Vaak, aed- *Inula helenium*
51. Võõrkapsas, põld- *Eruca sativa*
52. Vägihein, kõrge *Verbascum densiflorum*
53. Vägihein, suureõeline *Verbascum phlomoides*
54. Vürtsbasiilik *Ocimum basilicum*

Kui toetusõiguslikul põllumaal kasvatatakse kohustuseaastal eelpool nimetatud ravim- või maitsetaimi rohkem kui kümnel hektaril, ei anta toetust nende kasvatamiseks kasutatava selle põllumaa pindala osa kohta, mis ületab kümmet hektarit.

Maa, mille kohta taotletakse toetust keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest, on toetusõiguslik, kui seal kasvatatavate maasikataimede miinimumtihedus on 20 000 taime hektari kohta. Taimede miinimumtiheduse määramisel ei arvestata teenindusala alla jäävat maad.

Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse eest ei või toetust taotleda maa kohta, millele taotletakse:

- 1) KSM toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest;
- 2) KSK toetust keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest;
- 3) PLK toetust;
- 4) MULD toetust;
- 5) SORT toetust;
- 6) MAH toetust;
- 7) VESI toetust maa rohumaana hoidmise eest.

KSK toetust ei või taotleda ka maa kohta, millel kasvatatakse põllumajanduskultuuri kitsede ja lammaste söödaks LHT toetuse raames.

Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest ei või toetust taotleda maa kohta, millele taotletakse:

- 1) KSM toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest;
- 2) KSK toetust keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse eest;

- 3) PLK toetust;
- 4) MULD toetust;
- 5) SORT toetust;
- 6) MAH toetust;
- 7) VESI toetust maa rohumaana hoidmise eest.

Toetuse saamise nõuded

1) Glüfosaadipiirang

Toetusõiguslikul maal ei tohi kohustuseperioodi jooksul kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid (nõue ei kehti keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse puhul).

2) Teenindusalad

Taotleja peab hoidma teenindusala tegevuse elluviimise kohustuseaastal kuni põllumajanduskultuuri koristamiseni rohukamaras. Rohu kõrgus võib teenindusalal olla kuni 30 cm.

3) Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse nõuded

Taotleja peab kasutama maal, millel kasvatatakse maasikataimi, maasikaridade peal multši. Multši tuleb kasutada alates istandiku rajamisest ja see peab olema põllul kogu vegetatsiooniperioodi jooksul. Multšimaterjali valib toetuse taotleja ise. Näiteks võib kasutada puukoort, põhku, kilet, tekstiili, peenravaipa, saepuru, lehti, heina, paberit jms materjali. Kui multšina on kasutatud sõnnikut, loetakse see multšiks juhul, kui see on väga rohke põhuga. Vegetatsiooniperiood algab kevadel, kui õhutemperatuur on pikema perioodi jooksul üle +5 kraadi ja lõpeb, kui õhutemperatuur langeb püsivalt alla +5 kraadi (september-oktoober).

Taotleja peab hoidma maal, millel kasvatatakse maasikataimi, maasika reavahed multšiga kaetuna või niidetud rohukamaras. Kogu põllul ei tohi rohu kõrgus ületada 30 cm.

4) Mullaproovid

Taotleja peab korraldama toetusõigusliku maa kohta, millel kasvavad need kultuurid, mille kohta ta toetust taotleb, mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt tegevuse esmakordse elluviimise kohustuseaasta 2. maiks. Kuna toetusõiguslikud on nii maa, millel kasvatatakse avamaa köögivilja või ravim- või maitsetaimi kui ka maa, millel kasvatatakse maasikataimi, siis on täpsustatud, et mullaproovid tuleb teha vaid selle toetusõigusliku maa kohta, millel kasvavad need kultuurid, millele taotleja toetust taotleb. Ehk, kui toetust taotletakse ainult keskkonnasõbralikuks maasikakasvatuseks, tuleb mullaproovid võtta ainult sellelt toetusõiguslikult maalt, millel kasvatatakse maasikataimi. Kui toetust taotletakse ainult keskkonnasõbralikuks köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuseks, tuleb mullaproovid võtta sellelt toetusõiguslikult maalt, millel kasvatatakse avamaa köögivilja või KSK määruse [lisas](#) loetletud ravim- või maitsetaimi.

Kui toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

Taotleja peab korraldama mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni kolme hektari toetusõigusliku maa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisaldust. Arvesse võetakse ka varem võetud mullaproovid, mis ei ole vanemad kui 5 aastat ja mille kohta on väljastatud laboriprotokoll taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse kohta. Taimedele

omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase ja mangaani sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3 meetodit ja taimedele omastatava boori sisalduse määramiseks B – Bergeri või Truogi meetodit.

Kui taotlejal on toetusõiguslikku maad vähem kui 3 hektarit, saadetakse laboratooriumisse vähemalt üks mullaproov.

Laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

5) Koolitused

Taotleja peab KSK toetuse esmakordse elluviimise kohustuseaasta 1. detsembriks osalema Maaeluministeeriumi korraldatud keskkonnasõbraliku aianduse koolitusel. Nõude täitmisel arvestatakse alates 2015. kalendriaastast toimunud koolitusi. Keskkonnasõbraliku aianduse koolituse kestuseks on vähemalt kuus akadeemilist tundi. Koolitusel antakse toetuse taotlejatele ülevaade toetuse saamise nõuetest, peamistest taimehaigustest ja -kahjuritest ning bioloogilist mitmekesisust toetavatest elementidest. Kui taotleja on keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse nõudena juba keskkonnasõbraliku aianduse koolituse läbinud, läheb koolitusena arvesse eelpool nimetatud koolitus ja uuesti taotleja keskkonnasõbraliku aianduse koolitust läbima ei pea.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“ valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

3.3. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse (KSA) nõuded

Maaeluministri 29.04.2015. a määrusega nr 50 „[Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus](#)“ sätestatakse KSA toetuse andmise tingimused ning kord. Toetus võib olla nii 5-aastase kui ka 1-aastase kohustuseperioodiga.

KSA toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal KSA toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane KSA kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga KSA kohustuse;
- kehtivat 5-aastast KSA kohustust saab suurendada kuni 15% esimese kohustuseaasta kohustusealuse maa pindalast. Sel juhul kohustuseperioodi pikkus ei muutu. Kui kohustust suurendatakse üle 15%, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta.

KSA toetusõiguslik põllumajandusmaa

KSA toetuse puhul on toetusõiguslik vähemalt 0,30 hektari suurune põllumajandusmaa. Toetusõigusliku maa hulka võib arvata ka põlluga külneva kuni 15 meetri laiuse teenindusala, mis on aianduskultuuride kasvatamisel vajalik põllutöomasinate ümberpööramiseks kummaski rea otsas. Samas ei ole teenindusala jätmise kohustus, vaid võimalus. Näiteks, kui taotleja toetusõigusliku maaga külgneb püsirohuma, millel põllutöomasinaid ümber pööratakse, pole vaja eraldi teenindusala rajada või jätta.

Põllumajandusmaa on toetusõiguslik, kui seal kasvatatakse viljapuid või marjapõõsaid järgmise istutustihedusega:

- 1) õunapuu tugeva kasvuga alusel, pirnipuu – vähemalt 100 tk hektari kohta;
- 2) õunapuu keskmise kasvuga alusel – vähemalt 300 tk hektari kohta;
- 3) õunapuu nõrga kasvuga alusel – vähemalt 500 tk hektari kohta;
- 4) luuviljalised – vähemalt 270 tk hektari kohta;
- 5) astelpaju, aroonia – vähemalt 600 tk hektari kohta;
- 6) sõstar, karusmari – vähemalt 2000 tk hektari kohta;
- 7) vaarikas, pampel – vähemalt 3000 tk hektari kohta;
- 8) viinapuu – vähemalt 1300 tk hektari kohta;
- 9) kultuurmustikas, ebaküdoonia – vähemalt 1000 tk hektari kohta;
- 10) kultuurjõhvikas – vähemalt 30 000 tk hektari kohta;
- 11) harilik sarapuu – vähemalt 250 tk hektari kohta;
- 12) söödav kuslapuu – vähemalt 665 tk hektari kohta;
- 13) harilik pihlakas – vähemalt 150 tk hektari kohta.

Toetuse saamiseks peab taotleja kasvatama vähemalt 0,30 hektari suurusel maal eelpool nimetatud loetelus toodud viljapuid või marjapõõsaid. Loetelus toodud luuviljaliste hulka loetakse ploom, hapukirss, maguskirss ehk murel, kreek ja haraline ploomipuu (alõtša). Istutustiheduste määramisel ei arvestata teenindusala alla jäävat maad.

Põllumajandusmaa on toetusõiguslik, kui viljapuud ja marjapõõsad on istutatud hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks. Kui järgnevatel kohustuseaastatel võetakse maad juurde, tuleb lisandunud maale viljapuud ja marjapõõsaid istutada samuti 15. juuniks.

KSA toetust ei saa taotleda maa kohta, millele taotletakse järgmisi toetusi:

- 1) KSM toetus;
- 2) MULD toetus;
- 3) KSK toetus;
- 4) SORT toetus põllukultuuri kasvatamise eest;
- 5) PLK toetus;
- 6) MAH toetus;
- 7) VESI toetus.

Enamikul juhtudest on teiste keskkonnatoetuste saamine puuvilja- ja marjaaedadele välistatud, sest neid toetusi antakse üldjuhul külvikorras olevale maale, KSA toetust aga püskikultuuride all olevale maale. MAH toetuse ning KSA toetuse saamine samale maale on välistatud mõnede toetuse saamise nõuete kattuvuse tõttu. Toetust ei maksta ka maale, millele taotletakse SORT toetust põllukultuuri kasvatamise eest. Kohalikku sorti viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamise toetus on aga puu- ja põõsa-, mitte maapõhine, ja kui taotleja kasvatab toetusaluses puuvilja- ja marjaaias toetusõiguslikke kohalikku sorti viljapuid ja marjapõõsaid, on tal nende kasvatamise eest õigus saada nii KSA kui ka SORT toetust.

KSA toetuse saamise nõuded

1) Glüfosaadipiirang

Toetusõiguslikul maal ei tohi kohustuseperioodi jooksul kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid.

2) Feromoonpüünised

Toetusõiguslikul maal, millel kasvatatakse viljapuid, peab hoidma kohustuseperioodi iga kalendriaasta 1. maist kuni 31. augustini õunamähkuri, ploomimähkuri, õunakoi ja õunapuu

võrgendkoi avastamiseks feromoonpüüniseid. Püünised peavad olema paigutatud tihedusega vähemalt üks püünis igal 0,30 hektari suurusel maa-alal. Kohapealse kontrolli käigus peab taotleja kontrolli läbiviijale ette näitama feromoonpüüniste asukohad.

3) Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid

Toetusõiguslikul maal peab hoidma kohustuseperioodi teise aasta 1. maist kuni kohustuseperioodi lõpuni bioloogilist mitmekesisust toetavaid elemente. Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid peavad olema paigutatud järgmise tihedusega:

- vähemalt kaks elementi igal 0,30 hektari suurusel maa-alal, millel kasvatatakse kultuurmustikaid või -jõhvikaid;
- vähemalt kaks elementi, millest üks on lindude pesakast, igal 0,30 hektari suurusel maa-alal, millel kasvatatakse puuvilju või marju, välja arvatud kultuurmustikaid või -jõhvikaid.

Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid on lindude pesakast, röövlindude istumiskoht, putukapesa ja mesitaru, milles peetakse mesilasi. Röövlindude istumiskoht peaks olema aia servas asuv ja puudest pisut eemal olev kõrgem vai või post, mille otsa on kinnitatud horisontaalne pulk, millel istudes on röövlindudel aiast hea ülevaade. Putukapesade all peetakse silmas inimese rajatud (vanad aukudega tellised, pilliroost meisterdatud putukapesad, kõrrepusad jms), mitte looduslikke pesi (putukapesade meisterdamise näited: http://www.loodusesober.ee/artikkel1612_1595.html). Kohapealse kontrolli käigus peab taotleja kontrolli läbiviijale ette näitama bioloogilist mitmekesisust toetavate elementide asukohad.

KSA 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja toetusõiguslikul maal bioloogilist mitmekesisust toetavaid elemente hoidma taotluse esitamise aasta 15. juunist kuni 31. detsembrini.

4) Teenindusalad ja reavahed

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue viljapuu- ja marjaaia rajamise korral peavad reavahed vähemalt kahe kolmandiku ulatuses olema rohukamaraga kaetud rajamisele järgneva kalendriaasta 15. juuniks. Seda nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal.

Rohu kõrgus võib toetusõiguslikul maal, sh teenindusalal olla kuni 30 cm.

5) Võrade hooldamine

Toetusõiguslikul maal kasvavate viljapuude ja marjapõõsaste võrasid peab hooldama lõikamise teel. Hariliku sarapuu, söödava kuslapuu ja hariliku pihlaka puhul loetakse võrade hooldamiseks kuivanud okste eemaldamist. Nimetatud nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal.

6) Kaitsehekid

Toetusõigusliku maa iga põllu ühel küljel peab hiljemalt kohustuseperioodi teise aasta 1. mai seisuga olema kaitsehekk. Nõude täitmisel arvestatakse ka juba olemasoleva kaitseheki. Uue kaitseheki rajamisel peab see olema vähemalt kaherealine ja koosnema vähemalt kahest põõsa- või puuliigist. Kui kaitseheki rajamisel kasutatakse ohtlike taimekahjustajate, viljapuu-bakterpõletiku või tamme-äkksurma peremeestaimi (näiteks vaher, tamm, viirpuu, sirel jt), on soovitatav kasutada taimepassiga varustatud või kontrollitud istikuid. Ohtlike taimekahjustajate kohta saab rohkem informatsiooni Põllumajandus- ja Toiduameti [kodulehelt](#). Ühtselt haritava maa-ala moodustavate põldude kohta võib olla üks kaitsehekk. Kaitsehekki peab säilitama kuni kohustuseperioodi lõpuni. Kaitseheki nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal.

KSA 1-aastase kohustuse puhul peab toetusõigusliku maa iga põllu ühel küljel olema kaitsehekk hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks. Kui taotlejal puudub olemasolev kaitsehekk, tuleb see rajada.

7) Mullaproovid

Taotleja peab korraldama toetusõigusliku maa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks.

Kui toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

Taotleja peab korraldama mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni kolme hektari toetusõigusliku maa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesust ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust. Arvesse võetakse ka varem võetud mullaproovid, mis ei ole vanemad kui viis aastat ja mille kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta. Mulla happesus määratakse kaaliumkloriidi lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi või Egnér-Riehm-Domingo ammooniumatsetaat-laktaadi meetodit.

Kui taotlejal on toetusõiguslikku maad vähem kui 3 hektarit, saadetakse laboratooriumisse vähemalt üks mullaproov.

Laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

8) Koolitused

Taotleja peab KSA toetuse esimese kohustuseaasta 1. detsembriks osalema Maaeluministeeriumi korraldatud keskkonnasõbraliku aianduse koolitusel. KSA 5-aastase kohustuse ülevõtmisel, kui kohustuse ülevõtjal ei olnud varem kohustust, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, osalema keskkonnasõbraliku aianduse koolitusel kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks. Nõude täitmisel arvestatakse alates 2015. kalendriaastast toimunud koolitusi. Keskkonnasõbraliku aianduse koolituse kestuseks on vähemalt kuus akadeemilist tundi. Koolitusel antakse toetuse taotlejatele ülevaade toetuse saamise nõuetest, peamistest taimahaigustest ja -kahjuritest ning bioloogilist mitmekesisust toetavatest elementidest. Kui taotleja on KSK toetuse nõudena juba keskkonnasõbraliku aianduse koolituse läbinud, läheb koolitusena arvesse eelpool nimetatud koolitus ja taotleja ei pea keskkonnasõbraliku aianduse koolitust uuesti läbima.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“ valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

3.4. Piirkondliku mullakaitse (MULD) toetuse nõuded

Maaeluministri 22.04.2015. a määrusega nr 40 „[Piirkondlik mullakaitse toetus](#)“ sätestatakse MULD toetuse andmise tingimused ning kord.

MULD toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud, kes kohustuseperioodi esimesel kalendriaastal taotleavad ka KSM toetust.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal MULD toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane MULD kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga MULD kohustuse;
- kehtivat 5-aastast MULD kohustust saab suurendada kuni 20% esimese kohustuseaasta kohustusealuse maa pindalast. Sel juhul kohustuseperioodi pikkus ei muutu. Kui kohustust suurendatakse üle 20%, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta.

MULD toetusõiguslik põllumajandusmaa

MULD toetust saab taotleda vähemalt 0,30 ha suuruse toetusõigusliku rohumaa või põllumajandusmaa kohta, millel kasvatatakse viljapuid või marjapõõsaid. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema kokku vähemalt 0,30 ha. Toetust võib taotleda maa kohta, mille andmed on kantud [maakatastriseaduse](#) §-s 14 nimetatud maa kvaliteedi hindamise kaardile ning nendest nähtub, et taotletaval maal on 90 protsendi ulatuses turvasmullad või erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleks. Toetust ei või taotleda keskkonnatundliku püsirohumaa (TPR) kohta.

Kui taotleja taotleb MULD toetust lühiajalisele rohumaale, jätkub sellise maa püsirohumaaks muutumise arvestus pärast kohustuseperioodi lõppu. See tähendab, et kui taotleja võtab endale kohustuse hoida maa rohumaana, st seda mitte künda jne, siis toetuse kohustuseperiood nii-öelda külmutab maa püsirohumaaks muutumise arvestuse.

Baasnõue

Taotleja peab täitma kohustuseperioodi jooksul kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“ §-s 12 sätestatud püsirohumaa säilitamise tava. Juhul, kui taotleja harib üles püsirohumaa või talle on määratud püsirohumaa tagasirajamise kohustus ja ta seda ei järgi või kui taotleja ei järgi keskkonnatundliku püsirohumaa säilitamise reegleid, vähendatakse taotleja MULD toetust. Rohkem infot püsirohumaa säilitamise ja tagasirajamise kohta leiab PRIA kodulehelt Registrate menüü all asuvalt lehelt [Püsirohumaade säilitamine](#). NB! MULD toetuse kohustusealune maa saab olla samaaegselt tagasirajatud püsirohumaa (TAR).

Toetuse saamise nõuded

Toetatava tegevuse nõudeid tuleb täita toetusõiguslikul maal, mille kohta toetust taotletakse.

Maa tuleb hoida rohukamara all, mis peab olema rajatud hiljemalt kohustuseperioodi esimese kalendriaasta 15. juuniks. Rohumaa ja viljapuud või marjapõõsad võivad olla varem rajatud (istutatud) või tehakse seda esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Toetusalust maad tuleb rohumaa või viljapuu- ja marjaaiana hoida kogu kohustuseperioodi vältel. Rohukamara all hoidmine tähendab, et sellel maal ei tehta mullaharimistöid nagu kündmine, koorimine, kultiveerimine, äestamine, randaalimine ja freesimine, mis kahjustavad rohukamarat. Kohustuse suurendamisel peab rohumaa olema rajatud hiljemalt 15. juuniks.

KSM toetuse taotleja saab põllulindude soodustamiseks jätta püsirohumaa ja MULD toetusega hõlmatud põllumaa üle aasta niitmata, hekseldamata või muul viisil hooldamata ulatuses, mis on

kohustuseaastal kasutatavast KSM toetusõigusliku maa pindalast väiksem või sellega võrdne.

Maa rohukamara kahjustamine maa ülekarjatamise tõttu on keelatud. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt. Nõude täitmise kontrollimisel vaadatakse toetusluse maa rohukamara olukorda, mis ei tohi olla ulatuslikult kahjustatud. Karjatatava maa-ala kohta maksimaalset lubatud loomade arvu (loomkoormust) antud toetuse raames ei kehtestata, vaid taotleja peab ise valima oma maadele karjatamiseks sobiva loomkoormuse.

Taotleja võib rohukamarat uuendada ainult otsekülvi ja pealekülvi teel. Turvasmuldadel on rohumaa uuendamine lubatud üks kord kohustuseperioodi jooksul randaalimise ja freesimise teel.

3.5. Piirkondliku veekaitse (VESI) toetuse nõuded

Maaeluministri 16. veebruari 2018. a määrusega nr 9 „[Piirkondlik veekaitse toetus](#)“ sätestatakse VESI toetuse andmise tingimused ja kord.

VESI toetuse eesmärk on nitraaditundlikul alal (edaspidi NTA) põhjavee kvaliteedi säilitamine, vähendades põllumajanduslikult kasutatavatelt maadelt toitainete leostumist ning põhjavette uhtumist. Toetatakse kahte tegevust:

1. 60% põllumaa hoidmine talvise taimkatte all;
2. kohustuseperioodi jooksul maa rohumaana hoidmine.

Maa rohumaana hoidmise kohustust tuleb järgida kogu 5-aastase kohustuseperioodi kestel samal maal. Maa talvise taimkatte all hoidmise kohustuse puhul võib maa, millel nõudeid järgitakse, igal aastal muutuda.

Pandivere NTA piirkond asub Pandivere kõrgustikul ning on väga allikarohke ja sealt saavad alguse mitu suurt Eesti jõge. Adavere-Põltsamaa NTA piirkond jääb Kesk-Eesti tasandikule ning on oluline vee transiit- ja väljumisala. Pinnakate on NTA-l väga õhuke, aluspõhi sageli väga lõheline (karstiaala) ning põhjavesi on seetõttu kohati kaitsmata või nõrgalt kaitsstud. Ühtlasi on tegemist põhjavee kujunemise alaga. Samas on nendes piirkondades viljakad mullad ning põllumajandusmaa pindala ja põllumajandusloomade arv on Eesti keskmisest suurem.

VESI toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

VESI toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud, kes kohustuseperioodi esimesel kalendriaastal taotleavad ka KSM toetust.

Toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest ei või taotleda taotleja, kes taotleb KSM toetust täiendava veekaitse lisategevuse elluviimise eest või MAH toetust.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal VESI toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane VESI kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga VESI kohustuse;

- kehtivat 5-aastast VESI maa rohumana hoidmise kohustust saab suurendada kuni 20% esimese kohustuseaasta kohustusealuse maa pindalast. Sel juhul kohustuseperioodi pikkus ei muutu. Kui kohustust suurendatakse üle 20%, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta;
- VESI 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja hiljemalt taotluse esitamise aasta 1. detsembriks läbima veekaitsekoolituse.

VESI toetusõiguslik põllumajandusmaa

VESI toetust võib taotleda taotleja kasutatava vähemalt 1,00 hektari suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaaga kohta. Iga põllu või samal põllumassivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 ha. Sama maa kohta ei saa taotleda toetust mõlema veekaitse tegevuse eest.

Toetust maa rohumana hoidmise eest võib taotleda:

- 1) põllu kohta, mis asub vähemalt 50% ulatuses Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuval kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal;
- 2) punktis 1 nimetatud nitraaditundlikul alal asuva põllu kohta, millel asub allikas või karstilehter.

Maa rohumana hoidmise toetust ei või taotleda keskkonnatundliku püsirohumaa kohta (100% turvasmullaga Natura 2000 võrgustiku alal asuvad alad), maa kohta, millele taotletakse toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest või MAK alusel antavat muud pindalapõhist toetust (KSM, PLK, KSA, KSK, MULD ning MAH). Ainsana on sama maa kohta võimalik taotleda SORT toetust.

Maa rohumana hoidmise korral jätkub sellise maa püsirohumaks muutumise arvestus, mis enne kohustuseperioodi algust ei olnud kasutuses püsirohumana, pärast kohustuseperioodi lõppu. See tähendab, et kui taotleja võtab endale kohustuse hoida maa rohumana, st seda mitte künda jne, siis toetuse kohustuseperiood nii-öelda külmutab maa püsirohumaks muutumise arvestuse.

Toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest võib taotleda Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuva [KSM määruse](#) § 5 lõike 1 punktides 1 ja 3-5 ning sama paragrahvi lõigetes 2-5 sätestatud toetusõigusliku maa kohta. Tegemist on põllumaaga, kus kasvatatakse põllukultuure (teravili, kaunvili, rühvelkultuur, õlikultuur, kiukultuur või muu tehniline kultuur), köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi ning kuni 4-aastase rohumaa. Toetust ei anta maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti.

Toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest ei saa taotleda maa kohta, millele taotletakse:

- 1) VESI toetust maa rohumana hoidmise eest;
- 2) MULD toetust.

3.5.1. Maa rohumana hoidmisega seotud nõuded

1) Taotleja peab täitma kohustuseperioodi jooksul kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“ §-s 12 sätestatud püsirohumaa säilitamise tava. Juhul, kui taotleja harib üles püsirohumaa või talle on määratud püsirohumaa tagasirajamise kohustus ja ta seda ei järgi või kui taotleja ei järgi keskkonnatundliku püsirohumaa säilitamise reegleid, vähendatakse taotleja maa rohumana hoidmise toetust. Rohkem infot püsirohumaa säilitamise ja tagasirajamise kohta leiab PRIA kodulehelt Registrite menüü all asuvalt lehelt [Püsirohumade säilitamine](#).

2) Toetusõiguslikku maad tuleb hoida rohukamara all või tuleb see rajada hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Sööti jäetud maad ei arvestata rohumaana. Maa tuleb hoida rohukamara all kogu kohustuseperioodi kestel. Rohukamara all hoidmine tähendab, et sellel maal ei tehta mullaharimistöid nagu kündmine, koorimine, kultiveerimine, äestamine, randaalimine ja freesimine, mis kahjustavad rohukamarat.

3) Kohustusealuse maa rohukamarat võib uuendada üksnes otsekülvi ja pealekülvi teel.

4) Karjatamiseks kasutataval maal tuleb tagada, et kohustusealuse maa rohukamar ei kahjustuks ülekarjatamise tõttu. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt. Nõude täitmise kontrollimisel vaadatakse kohustusealuse maa rohukamara olukorda, mis ei tohi olla ulatuslikult kahjustatud. Karjatatava maa-ala kohta maksimaalset lubatud loomade arvu (loomkoormust) selle toetuse raames ei kehtestata, vaid taotleja peab ise valima oma maadele karjatamiseks sobiva loomkoormuse.

3.5.2. Maa talvise taimkatte all hoidmisega seotud nõue

Toetuse saamiseks peab taotleja hoidma vähemalt 60% [KSM määruse](#) § 5 lõigetes 1-6 sätestatud toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. 1-aastase kohustuse puhul peab maa põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all olema taotluse esitamise aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini.

Maal, millel viiakse ellu maa rohumaana hoidmise kohustust, ei saa samaaegselt ellu viia maa talvise taimkatte all hoidmise kohustust.

Talviseks taimkatteks loetakse talviljad, kuni 4-aastased rohumaad, maasikas ning muud sügisel kasvavad roheline taimikuga põllumajanduskultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärganud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüde ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ja ei väldi leostumist.

Koolitusel osalemise nõue

Taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab 1-aastase kohustuse võtmisel osalema taotluse esitamise aasta 1. detsembriks Maaeluministeeriumi korraldatud veekaitsekoolitusel. Kui taotleja taotleb toetust mõlema VESI toetuse tegevuse eest, peab ta koolitusel osalema üksnes ühe korra. Kui 5-aastane kohustus võetakse üle ja kohustuse ülevõtjal ei ole varasemast kehtivat kohustust, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, osalema veekaitsekoolitusel kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks. Kui kohustus võetakse üle alates kolmandast kohustuseaastast, ei pea koolitusel osalema. Nõude täitmisel arvestatakse alates 2018. aastast toimunud koolitusi.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“ valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

3.6. Kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetuse nõuded

Maaeluministri 29. aprilli 2015. a. määrusega nr 52 „[Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus](#)“ sätestatakse SORT toetuse saamise tingimused ning kord.

Toetuse eesmärk on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide säilimine ning soodustada vanade kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist. Ehkki enamjaolt jäävad kohalikud sordid saagikuselt alla uutele kultuursortidele, on need kohanenud kohalike oludega ning kannavad mitmeid häid omadusi. Toetatavate sortide nimekirjas on 5 põllukultuuri ning 43 puuvilja- ja 12 marjakultuuri.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal SORT toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane SORT kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga SORT kohustuse;
- 5-aastase kohustuseperioodiga SORT toetust saab taotleda üksnes kehtiva kohustuse alusel.

SORT toetusõiguslik põllumajandusmaa

Erinevate SORT toetusõiguslike põllumajanduskultuuride kasvatamiseks on määratud erinevad minimaalsed põllumajandusmaa suurused: 0,30, 0,50, 1,00 või 5,00 hektari suurused. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 ha.

SORT põllumajanduskultuuri toetusõiguslik põllumajandusmaa

Toetusõiguslikud põllukultuurid on talirukis „Sangaste“, põlduba „Jõgeva“, põldhernes „Mehis“, kartul „Ando“, valge ristik „Jõgeva 4“.

Põllumajanduskultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede kasvatamiseks on määratud põllumajandusmaa minimaalne suurus igal kohustuseaastal.

Minimaalne toetusõiguslik pind on:

- talirukki „Sangaste“ kasvatamisel 5,00 ha;
- kartuli „Ando“ kasvatamisel 0,30 ha;
- põldoa „Jõgeva“ kasvatamisel 0,50 ha;
- põldherne „Mehis“ kasvatamisel 0,50 ha;
- valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamisel 1,00 ha.

Põllumajanduskultuuride kasvatamisel võib kasutada üksnes sertifitseeritud seemet. Kui valge ristiku „Jõgeva 4“ sertifitseeritud seemet ei ole saada, võib kasutada sama põllukultuuri aretusseemet, kuna seemet ei ole saada nii palju, kui selleks on vajadus ja viimastel aastatel on jäänud sordi „Jõgeva 4“ seemnekasvatuseks kasutatav maa oluliselt väiksemaks.

Kartuli kasvataja peab olema kantud [taimetervise registrisse](#), kui ta kasvatab üle ühe hektari suurusel alal kartulit turustamise eesmärgil (nõue tuleneb [taimekaitseadusest](#)).

Rohumaariba on KSM toetuse tähenduses toetusõiguslik [KSM määruses](#) sätestatud tingimustel. SORT toetusega seoses saab rohumaariba põllu pinna hulka arvestada vaid sellisel juhul, kui KSM toetuse raames on nõuetekohane olemasolev või rajatud rohumaariba toetusõigusliku maa hulgas.

Rohumaaribade puhul on tegemist sellise agrotehnilise võttega, mis loob põllumajandusmaastikes looduslikke liikumiskoridore ja pakub elupaika kasulikele putukatele.

Valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamiseks saab toetust taotleda kuni neljal järjestikusel kalendriaastal põllu rajamisest alates.

Toetust põllukultuuri kasvatamise eest ei või taotleda maa kohta, millele taotletakse KSA toetust. KSA toetust makstakse püskikultuuride alusele maale ning kuna SORT viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamise toetus on puu- ja põõsa-, mitte maapõhine, siis kui taotleja kasvatab KSA toetusaluses puuvilja- ja marjaaias toetusõiguslikke kohalikku sorti viljapuid ja marjapõõsaid, on tal nende kasvatamise eest õigus saada nii KSA kui ka SORT toetust.

SORT puuvilja- ja marjakultuuri toetusõiguslik põllumajandusmaa

Toetusõiguslikud viljapuud ja marjapõõsad.

Õunasordid	Pirnisordid	Ploomisordid	„Vikana“
„Aia ilu“	„Eesti pirn“	„Amitar“	„Volli ploom“
„Eva kuld“	„Järve“	„Hiiu sinine“	
„Karlapärl“	„Kägibergamott“	„Kihelkonna“	Karusmarjasordid
„Krameri tuviõun“	„Liivi roheline vöipirn“	„Kullamaa suur“	„Aamissepa viljakas“
„Maimu“	„Saaremaa punane“	„Lahtise luuga kreek“	„Jaanike“
„Meelis“	„Tallinna pikk“	„Mõisaploom“	„Polli esmik“
„Paide taliõun“	„Tartu pirn“	„Noarootsi kollane“	„Rae 1“
„Põltsamaa taliõun“	„Tervishoiuõun“	„Noarootsi punane“	
„Raeda suviõun“	Musta sõstra sordid	„Polli Emma“	Punase sõstra sordid
„Roogoja“	„Anneke“	„Polli viljakas“	„Krameri punane“
„Suure-Jaani suveõun“		„Pärnu sinine“	„Kurvitsa 4“
„Talipirnõun“	„Albos“	„Suur Töll“	
„Tallinna pirnõun“	„Mede must“	„Tamme sinine“	Kirsisordid
„Vahur“	„Moka“	„Tartu kaunitar“	„Nõmme liivakirss“
„Vambola“	„Mulgi must“	„Tartu kollane“	
„Veiniõun“	„Musti“	„Tartu punane“	

Põllumajandusmaa kohta, kus taotleja kasvatab puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi ja mille eest ta taotleb toetust, peab taotleja koostama aiaplaani või vajaduse korral seda uuendama. Aiaplaanile tuleb märkida kohalikku sorti viljapuude ja marjapõõsaste asukohad koos sordinimega ning aia paiknemine ilmakaarte suhtes.

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue puuvilja- või marjaia rajamisel peavad reavahed olema vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud hiljemalt aia rajamisele järgneva aasta 15. juuniks.

Puuvilja- ja marjaaias ning selle teenindusaladel tuleb hoida rohu kõrgus kogu aeg alla 30 cm. Reavahede ja teenindusalade rohu hooldamiseks ei seata ajalisi kohustusi, kuid rohu kõrguse hoidmine kuni 30 cm kõrgusena tagab aia hooldatuse. Puuvilja- ja marjaia hooldamisel ei ole nõutud niite ja heksli kokkukogumine ning konkreetset tähtaega ei ole rohu kõrguse hoimiseks seatud.

Kui SORT taotleja taotleb puuvilja- ja marjaaia kohta lisaks ka mõnda teist pindalapõhist toetust (näiteks ÜPT), tuleb järgida ka teise toetuse nõudeid. Kui SORT taotleja taotleb püsikultuuride aluse maa kohta ka ÜPT toetust ning viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel ei toimu põllumajanduslikku tootmist, peavad rohhtaimedega kaetud reavahed ja võraalused olema hooldatud sarnaselt rohumaale [ÜPT määruses](#) sätestatud samadeks tähtpäevadeks.

SORT toetust ei või taotleda maa kohta, millele taotletakse PLK või KSK toetust.

Baasnõue

SORT toetuse baasnõudeks on kohustus kanda andmed majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseuduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse.

Toetuse saamise nõuded

Põllu-, puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvad taimed, millele toetust taotletakse, peavad olema külvatud, maha pandud või istutatud hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid. Kohalikele normidele vastavad agrotehnilised võtted tähendavad näiteks õiget külvinormi vastavalt külvatavale põllukultuurile, mis loob aluse, et põld ei umbrohtuks. Agrotehniliste võtete all on silmas peetud ka mullaharimist, taimekaitset, väetamist, külvi ettevalmistamist, külvi, saagi koristamist ja säilitamist. Nende võtete valikul tuleb lähtuda kultuuri iseärasustest.

Põllule külvatud seemne ning istutatud viljapuude ja marjapõõsaste sordiehtsus ja päritolu peab olema tõendatud lisadokumentidega.

Põllumajanduskultuuri, millele toetust taotletakse, tuleb igal kohustuseaastal kasvatada vähemalt õitsemisseni. See on vajalik, et vältida kultuuri varast sissekündmist ja kultuuri kasvatamist ainult toetuse saamise eesmärgil.

Põllukultuurile toetuse taotlemise puhul on vajalik külvatud seemne müügi pakendi originaaletiketi olemasolu.

Talirukki „Sangaste“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 140 kg/ha.

Kartuli „Ando“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 2,5 t/ha.

Põldoa „Jõgeva“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 225 kg/ha.

Põldhernest „Mehis“ ja valget ristikut „Jõgeva 4“ võib kasvatada segus teiste põllumajanduskultuuridega. Põldhernest „Mehis“ peab segus kasvatamisel seemnesegus olema vähemalt 70 protsenti. Kõiki teisi põllukultuure, sh ka põldhernest „Mehis“ ja valget ristikut „Jõgeva 4“ võib kasvatada puhaskultuurina. Põldherne „Mehis“ kasvatamisel on minimaalne seemne külvinorm puhaskülvi puhul 200 kg/ha ja segu puhul 100 kg/ha.

Valge ristiku „Jõgeva 4“ minimaalne külvinorm puhaskülvi või segu puhul on 4 kg/ha. Üldjuhul kasvatatakse valget ristikut segus aasurmikaga, kuid lubatud on ka teised põllumajanduskultuurid.

Viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel tuleb kasutada [taimeterwise registrisse](#) kantud isikult saadud istutusmaterjali.

Viljapuude kasvatamise puhul on vajalik originaaltaimepassi, sõstraliste ja karusmarjaliste taimede puhul tarnija dokumendi olemasolu.

2019. aastast ei väljastata enam teatud juhtudel taimepasse. Taotlejal tuleb arvestada, et taimepassi väljastamise kohtustus ei laiene sellisele istikute tootjale, kes turustab enda toodetud ploomi ja kirsisordi istikuid lõppkasutajale (taotleja on lõppkasutaja). Taimepasse väljastatakse jätkuvalt perekond õunapuu ja perekond pirnipuu istikutele, sest need on viljapuu-bakterpõletiku peremeestaimed. Lisaks võib taimepass olla prinditud otse potile, milles ta kasvab, või selle ümbrisele.

Kui taimepassi originaal ei ole säilinud või taotlejal ei ole seda, peab taotleja esitama asjakohase erialaliidu eksperdi arvamuse (originaaldokumendi) selle kohta, kas see kohalik sort, mille kohustuseaastal kasvatamise kohta ta toetust taotleb, on SORT määruse [lisas](#) loetletud kohalik sort. Asjakohaseks erialaliiduks on Eesti Aiandusliit, kelle puuviljanduskomisjoni eksperdid sordiehtsust tuvastavad. Olemasolevates juba varem rajatud aedades ei ole viljapuude taimepassid sageli säilinud. Puukooli või tootmisaia omanikud saavad ise tellida Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt sordiehtsuse kohta eksperdi arvamuse.

Puuviljakultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede kasvatamise eest võib toetust taotleda, kui kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt 20 viljapuud vähemalt kümnest erinevast SORT määruse [lisas](#) nimetatud puuviljakultuuri kohalikust sordist. Marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede eest võib toetust taotleda, kui igal kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt kümnet marjapõõsast vähemalt viiest erinevast SORT määruse [lisas](#) nimetatud marjakultuuri kohalikust sordist. Kui nende taimede taimepassid või eksperdi sordiehtsuse kinnitus või sõstraliste ja karusmarjaliste taimede puhul tarnija dokument on eelneval aastal PRIAle esitatud ja nende eest on toetust määratud, ei ole vaja seda uuesti esitada. See kehtib nii 5-aastase kui ka 1-aastase SORT toetuse taotleja kohta.

3.7. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetuse nõuded

Maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrusega nr 53 „[Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus](#)“ (edaspidi määrus nr 53) sätestatakse MAH toetuse andmise tingimused ja kord.

Sarnaselt 2021. aastaga kehtivad ka 2022. aastal MAH toetuse saamiseks järgmised tingimused:

- taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane MAH kohustus, saavad 2022. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga MAH kohustuse;
- MAH 5-aastast kohustust saab suurendada kuni 15% esimese kohustuseaasta kohustusealuse maa pindalast. Sel juhul kohustuseperioodi pikkus ei muutu. Kui MAH kohustust suurendatakse rohkem kui 15%, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta;
- MAH 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja korraldama mulla orgaanilise süsiniku sisalduse analüüsimise taotluse esitamise aasta 1. detsembriks võetud mullaproovidest. Kui MAH põllumaalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks;
- kehtiva 5-aastase MAH kohustuse saab osaliselt või täielikult asendada PLK kohustusega. Kohustuse asendamisel peab taotleja võtma 1-aastase PLK kohustuse;
- kehtiva 5-aastase KSM kohustuse saab täielikult asendada MAH kohustusega. Kohustuse asendamisel peab taotleja võtma 1-aastase MAH kohustuse. Kui KSM kohustuse

asendamisel on taotlejal 5-aastane MAH kohustus eelnevalt olemas, liidetakse asendatud kohustuse aluse maa pindala taotleja olemasoleva kohustuse aluse maa pindalaga ning taotleja peab võtma uue 1-aastase MAH kohustuse;

- MAH 1-aastase kohustuse puhul ei pea taotleja mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval osalema.

MAH toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

MAH toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetust võib taotleda taotleja, kes:

- 1) esitas Põllumajandus- ja Toiduametile (PTA) esimesele kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal või esimesel kohustuseaastal ettevõtte esmakordse tunnustamise taotluse [mahepõllumajanduse seaduse](#) alusel ja alustas üleminekut mahepõllumajanduslikule tootmisele ning kelle kasutuses olev maa ei ole üleminekuaega läbinud;
- 2) ei ole eelnenud kalendriaastatel taotlenud MAK alusel antavat mahepõllumajandusele ülemineku toetust, mahepõllumajandusega jätkamise toetust või MAK 2007-2013 alusel antud mahepõllumajandusliku tootmise toetust.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetus on ette nähtud mahepõllumajandusliku tootmisega alustajatele. Toetusega kompenseeritakse osaliselt mahepõllumajandusliku tootmisega alustamise ja kohustuse täitmise kaasnevad täiendavad kulud ja saamata jäänud tulu.

Mahepõllumajandusega jätkamise toetust võib taotleda taotleja, kelle ettevõtte on kogu kohustuseperioodi kestel [mahepõllumajanduse seaduse](#) alusel tunnustatud.

MAH toetusõiguslik põllumajandusmaa

MAH toetust saab taotleda kokku vähemalt 1,00 ha suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta, mis on kantud mahepõllumajanduse registrisse ja mida taotlejal on õigus taotlemise aastal kasutada.

Iga põllu või samal põllumassivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 ha. NB! Alla 0,30 ha suurustest põldudest on MAH toetusõiguslikud ainult need, mis moodustavad ühtse maa-ala samasse MAH ühikumäärarühmi kuuluvate põldudega. Kui kohustusealune põld on ühel aastal alla 0,30 ha ja ei moodusta samas ühikumäärarühmis oleva teise põlluga ühtset maa-ala, siis selline põld ei ole enam toetusõiguslik ning see pind arvestatakse 5-aastase kohustuse vähenemisse.

Toetust ei maksta toetusõigusliku maa kohta, mida hoitakse kohustuseaastal mustkesas või mis on jäetud sööti või millel kasvatatakse ravim- ja maitsetaimi loomadele söödaks.

Toetusõiguslik maa

- 1) Põllumaa, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õli- või kiukultuuri või muud tehnilist kultuuri (edaspidi põllukultuur), köögivilja, maasikat või määruse nr 53 [lisas](#) nimetatud ravim- ja maitsetaimi. Köögiviljaks loetakse üksnes inimtoiduks kasvatatavaid köögivilju. Need kultuurid, mis on [põllumajanduskultuuride loetelus](#) märgitud küll köögiviljaks, aga mida kasvatatakse söödaks, loetakse söödajuurviljaks ja need tuleb taotlusele märkida muu rühvelkultuurina. **Kui köögivilju või põllukultuure kasvatatakse segus heintaimedega, näiteks**

salatsigurit, ja köögiviljade või põllukultuuride osakaal segus on alla 80%, on tegemist rohumaa. Sellisel juhul tuleb taotlusel kasvatatavaks põllumajanduskultuuriks märkida kas „*liblikõieliste ja muude põllumajanduskultuuride segu (30-80% liblikõielisi)*“ või „*muu heintaimede segu*“.

2) Põllumaa, millel kasvatatavad heintaimed on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)” sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud.

3) Põllumaa, mida hoitakse mustkesas või mis on jäetud sööti.

4) Põllumajandusmaa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri.

5) Kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa, millel kasvatatakse kuni kolmel järjestikusel aastal heintaimi ja hiljemalt heintaimede kasvatamise kolmandale järjestikusele aastale järgneva kohustuseaasta 15. juunist kasvatatakse seal põllukultuuri, MAH toetusõiguslikke ravim- või maitsetaimi, köögivilja, maasikat, puuvilja- või marjakultuuri. Kui maa jäetakse heintaimede kasvatamisele järgneval aastal mustkesasse või sööti või kui seal ei kasvatata hiljemalt rohumaa 4. aastal eelpool nimetatud kultuure, nõutakse eelnevatel aastatel selle maa kohta makstud MAH toetus tagasi.

Näide: Põllul kasvatati 2020. aastal teravilja, 2021. aastal oli põld taotlusel märgitud kuni 3-aastaseks külvikorras olevaks rohumaks ja 2022. aastal hoitakse põldu mustkesas. Kuna pärast külvikorda ei tohi maad hoida mustkesas, vaid põllul peab kasvatama põllukultuuri, ravim- või maitsetaimi, köögivilja, maasikat, puuvilja- või marjakultuuri, siis 2022. aastal küsitakse 2021. aastal põllu eest makstud MAH toetus tagasi.

Selle ajavahemiku arvutamisel, mille jooksul on põllumaad kasutatud heintaimede kasvatamiseks, võetakse arvesse ka kohustuseperioodile vahetult eelnenud iga aasta, millal seal kasvatati järjestikku heintaimi. See tähendab, et heintaimede kasvatamiseks kasutatud põllumaa vanust arvestatakse tagasiulatuvalt ning uuendamine ilma vahekultuurita ei katkesta selle vanust. Sööti jäetud maa sellise põllumaa vanust ei katkesta. Samuti ei katkesta rohumaa vanust see, kui põld on mõnel aastal märgitud taotlusele heinaseemnepõlluna (märke HS), sõltumata sellest, kas heinaseemet kasvatati oma tarbeks või oli tegemist PTA poolt põldtunnustatud heinsaseemne põlluga.

Näide: Põllul kasvas 2018. aastal teravili, 2019. aastal oli põld taotlusel märgitud kuni 3-aastaseks külvikorras olevaks rohumaks, 2020. aastal oli põld märgitud heinaseemne põlluks (HS) ja tegemist oli põldtunnustatud heinaseemnepõlluga. Kuna taotleja taotles 2019. aastal toetust kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaa ühikumääraragrupis, peab ta põllule rajama muu kultuuri kui heintaimed hiljemalt 15. juuniks 2022. a.

Heintaimede allakülviaasta loetakse heintaimede kasvatamiseks kasutatava põllumaa vanuse arvestamise juures nullaastaks, kuna põhikultuurina arvestatakse kattekultuuri.

6) Rohumaa, millel ei kasvatata põldtunnustatud heintaimi ja mis ei ole kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa.

Maa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri või maasikat, on toetusõiguslik, kui taimede istutustihedus on vähemalt järgmine:

- 1) õunapuu tugeva kasvuga alusel, pirnipuu – 100 istikut hektari kohta;
- 2) õunapuu keskmise kasvuga alusel – 300 istikut hektari kohta;

- 3) õunapuu nõrga kasvuga alusel – 500 istikut hektari kohta;
- 4) luuviljalised – 270 istikut hektari kohta;
- 5) astelpaju, aroonia – 400 istikut hektari kohta;
- 6) sõstar, karusmari – 800 istikut hektari kohta;
- 7) vaarikas, pampel – 3000 istikut hektari kohta;
- 8) viinapuu – 1300 istikut hektari kohta;
- 9) kultuurmustikas, ebaküdoonia – 1000 istikut hektari kohta;
- 10) kultuurjõhvikas – 30 000 istikut hektari kohta;
- 11) maasikas – 20 000 taime hektari kohta;
- 12) harilik sarapuu – 250 istikut hektari kohta;
- 13) söödav kuslapuu, kurdlehine kibuvits – 665 istikut hektari kohta;
- 14) harilik pihlakas – 150 istikut hektari kohta.

Tegemist on minimaalse taimede arvuga ühe hektari kohta, mille puhul saab seda maad veel istandikuks lugeda. Arvestades istikute võimalikku väljalangemist on soovitatav ühele hektarile neid vajadusel rohkem istutada. Toetusõigusliku pinna hulka loetakse ka toetusõigusliku maaga külgnev teenindusala, mida kasutatakse põllutöömashinade ümberpööramiseks. Teenindusala alla jäävat maad ei arvestata taimede istutustiheduse määramisel hektari kohta.

NB! Juhime tähelepanu, et kurdlehine kibuvits (*Rosarugosa*) on Eestis võõrliik, mille loodusesse levikut tuleb takistada. [Looduskaitseaduse](#) § 57 lg 1 järgi on võõrliikide loodusesse laskmine ning istutamine ja külvamine keelatud. Seega on liigi kasvataja kohustatud tagama, et liik loodusesse ei levi. Nimetatud nõude rikkumise eest on füüsilisele isikule looduskaitseaduse järgi ettenähtud rahatrahv kuni 300 trahviühikut (1200 eurot) ja juriidilisele isikule kuni 32 000 eurot.

NB! 2019. aastast antakse MAH toetust maksimaalselt kuni 70 hektari maa kohta, millel kasvatatakse puuvilja- ja marjakultuuri. Kui ettevõttes kasvatatakse puuvilja- ja marjakultuuri kokku 70 hektarist suuremal pinnal, siis neid hektareid ületav maa on endiselt toetusõiguslik ja 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuid toetust selle kohta ei anta. Sellisel juhul ei ole tegemist 5-aastase kohustuse vähendamisega, sest maa ei lähe põllumajanduslikust majapidamisest välja.

Taotlejad, kellele määrati 2018. aastal MAH toetust puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamise eest, saavad 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni toetust üle 70 ha, kuid kokku mitte rohkem kui selle pindala ulatuses, mille kohta anti neile toetust 2018. aastal esitatud taotluse alusel. Kohustuse ülevõtmise korral võetakse toetuse andmisel kuni 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni aluseks see pindala, mille kohta andis PRIA kohustuse ülevõtjale toetust 2018. aastal esitatud taotluse alusel. Näiteks, kui kohustuse üleandjale anti 2018. aastal toetust 50 hektari musta sõstra kasvatamise eest ja kohustuse ülevõtjale anti samal aastal toetust 100 hektari vaarika kasvatamise eest, siis 50 hektari suuruse kohustuse ülevõtmise korral antakse kohustuse ülevõtjale kuni 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni toetust maksimaalselt 100 hektari ulatuses, sest selle pindala kohta andis PRIA ülevõtjale toetust 2018. aasta taotluse alusel.

Toetust antakse rohumaa kohta, mis ei ole põldtunnustatud heinaseemne põld või kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa, tingimusel, et rohumaa iga hektari kohta on taotlejal sellisel arvul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, hobuseid, lambaid või kitsi, et loomkoormus hektari kohta on vähemalt 0,2 loomühikut [komisjoni rakendusemääruse \(EL\) nr 808/2014](#) II lisa kohaselt, või mille iga kuni 0,10 hektari kohta on üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere, kui taotleja taotleb toetust mesilasperede kohta. Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse taotleja nimel kohustuseaastal peetavate veiste, lammaste ja kitsede keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud põllumajandusloomade registrisse. Hobuste puhul võetakse arvesse PTA kohapealses kontrollis kindlakstehtud andmed ja mesilasperede puhul võetakse arvesse kohustuseaastale

eelnenud aasta keskmine mesilasperede arv. Mesilaste keskmise arvu arvutab PTA kohapealse kontrolli käigus. Rohumaa kohta, millele taotleja taotleb toetust, kuid millel puudub nõutav arv loomühikuid, toetust ei maksta, kuid kohustus algab (jätkub).

Mesinik, kes muid loomi ei pea, saab toetust rohumaa hektari kohta taotleda ainult selle pinna ulatuses, mis ei ületa 0,10 hektarit mesilaspere kohta. Mesilasperede kohta toetuse taotlemiseks kehtib nõue, et ettevõttes pidi toetuse taotlemise aastale eelnenud kalendriaastal olema keskmiselt vähemalt viis mahepõllumajanduslikult peetavat mesilasperet. Täidetud peab olema ka nõue, mille kohaselt peab taotleja kasutama vähemalt 1,00 hektarit põllumajandusmaad mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelemiseks. Kui taotlejal on ainult rohumaa ja viis mesilasperet, mille kohta võib tal olla kuni 0,50 hektarit ilma loomadeta rohumaad, siis toetuse täies mahus saamiseks peab tal lisaks olema vähemalt 0,50 hektari kohta vajalikul hulgal loomi. Kui taotlejal ei olnud kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal mahepõllumajanduslikult peetavaid mesilasperesid ja ta alustas mahemesindusega tegelemist kohustuseaastal, ei anta talle ka toetust rohumaa kohta.

Toetust ei anta toetusõigusliku maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti. Mustkesa on [põllumajanduskultuuride loetelu](#) kohaselt külvikorras olev maa, kus vegetatsiooniperioodi vältel valmistatakse maa korduva harimisega ette järgmiste põllukultuuride külviks ning eelkultuuri ei kasvatata. Sealjuures tuleb mustkesa harida selliselt, et umbrohutaimed ei kasvaks üle 5 cm kõrguseks, soovitatavalt tuleb harida iga 2-3 nädala tagant. Mulla intensiivse harimisega on umbrohtu ja taimekahjustajaid võimalik küll tõhusalt hävitada, kuid harimise käigus kiireneb mulla orgaanilise aine mineraliseerumine, mille tõttu väheneb ka oluline hulk mulla orgaanilist ainet, lõhutakse mullastruktuuri ja suureneb toiteelementide leostumine. Lisaks on selline harimine väga töö- ja energiamahukas ega ole majanduslikult tulus. Seega ei ole põhjendatud maksta mustkesas hoitava maa kohta MAH toetust.

Sööti jäetud maa on [põllumajanduskultuuride loetelu](#) kohaselt külvikorras olev maa, mis ei kannu saagiaasta jooksul saaki. Sööti jäetud maal kasvab vabalt looduslik taimestik, mida kasutatakse loomade söötmiseks või mis küntakse sisse. Mullaviljakuse tõstmiseks võib maa sööti jätmise asemel külvata sellele haljasväetistaimi. Maa kohta, mida hoitakse mustkesas või mis on jäetud sööti, võib taotleja esimesel kohustuseaastal võtta kohustuse, kui aga pärast esimest kohustuseaastat hoitakse kohustusealust maad mustkesas või jäetakse see sööti, siis 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuigi toetust sellele ei anta.

Toetust ei anta toetusõigusliku maa kohta, millel kasvatatakse ravim- või maitsetaimi loomadele söödaks. Kui põllul kasvatatakse määruse nr 53 ravim- ja maitsetaimede [loetellu](#) kantud taimi näiteks ristiku allakülviga ning neid alasid kasutatakse loomade karjatamiseks ning sööda varumiseks, kaob ära vajadus töömahuka käsitsitöö järele umbrohtude eemaldamiseks ning taimede korjamiseks ja kuivatamiseks. Seega vähenevad tunduvalt tehtavad lisakulutused ja kõrge määraga toetuse maksmise põhjendatus. Ravim- ja maitsetaimede kasvatamise eest makstakse toetust üksnes siis, kui nad on külvatud või istutatud. See tähendab, et neid kasvatatakse põllul, kus maad haritakse, taimed kas külvatakse või istutatakse ja eemaldatakse umbrohi. Looduslikult kasvavate ravim- ja maitsetaimede kogumise eest toetust ei maksta.

NB! 2021. aastast makstakse toetust kokku kuni 10 hektari põllumaa kohta, millel kasvatatakse köögivilja ja/või maasikat ning kuni 4 hektari põllumaa kohta, millel kasvatatakse määruse nr 53 [lisas](#) nimetatud ravim- ja maitsetaimi. Kui ettevõttes kasvatatakse mahepõllumajanduslikke köögivilju ja maasikaid kokku 10 hektarist ning ravim- ja maitsetaimi kokku 4 hektarist suuremal pinnal, siis neid hektareid ületav põllumaa on endiselt toetusõiguslik ja 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuid toetust selle kohta ei anta. Sellisel juhul ei ole tegemist 5-aastase kohustuse vähendamisega, sest maa ei lähe põllumajanduslikust majapidamisest välja.

Toetuse taotlemisel köögiviljale ja/või maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele tuleb meeles pidada, et sama isiku poolt juhitavad, põllumajandusliku tegevusega seotud üksused, mis asuvad Eesti territooriumil, moodustavad ühtse põllumajandusliku majapidamise. See tähendab, et kui MAH toetust köögiviljale ja maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele taotlevad mitu sama isiku poolt juhitavat põllumajanduslikku majapidamist, siis toetuse maksmisel arvestatakse [määruses nr 53](#) sätestatud piirmäärasid köögiviljale ja maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele kõikide taotletud majapidamiste peale kokku.

Toetust ei saa taotleda maa kohta, millele taotletakse:

- 1) KSM toetust;
- 2) KSA toetust;
- 3) KSK toetust;
- 4) MULD toetust;
- 5) PLK toetust;
- 6) VESI toetust maa rohumaana hoidmise eest.

Toetust ei saa taotleda ka maa kohta, millel kasvatatakse põllumajanduskultuuri kitsede ja lammaste söödaks loomade heaolu toetuse raames.

Baasnõue

Baasnõuded on [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1305/2013](#) artikli 29 lõikes 2 nimetatud kohustuslikud nõuded, mida taotleja täidab kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses kohustuseperioodi jooksul. Baasnõue on täidetud, kui taotleja kannab [veeсадuse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse andmed kohustuseperioodi jooksul põllumajandusmaal tehtud kõikide tegevuste kohta.

Toetuse saamise nõuded

Nõudeid toetuse saamiseks tuleb täita kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal, kui määruses ei ole sätestatud teisiti. Taotleja põllumajandusliku majapidamise moodustavad kõik tema juhitavad ja põllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavad üksused, mis asuvad Eesti territooriumil. Kui MAH toetust taotletakse ja kohustus on võetud vaid osale põllumajandusliku majapidamise maale, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise maal, see tähendab ka tavamaal ja maal, mille kohta MAH toetust ei taotleta.

Kogu kohustuseperioodi kestel tuleb mahepõllumajanduslikul maal täita mahepõllumajandusliku taimikasvatuse ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid. See tähendab, et kui taotletakse toetust teatavate põldude kohta, ei tohi kohustuseperioodi jooksul nendel põldudel tavatootmisega tegeleda. Samuti nende loomaliikide puhul, keda peetakse mahepõllumajanduse nõuete kohaselt, on keelatud ajutiselt, näiteks talveperioodiks tavatootmisse tagasi minna ja siis kevadel uuesti mahetootmisega alustada.

- 1) Viljavaheldus ja liblikõieliste kasvatamine
Põllumajanduskultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid, või tuleb maad hoida sama kuupäeva seisuga mustkesas või söötis.

Samal põllul ei tohi kasvatada sama liiki põllukultuuri või köögivilja kauem kui kahel järjestikusel aastal ning teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal. Ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri ei tohi kasvatada samal põllul uuesti enne kolme aasta möödumist. Kuna

rapsi suurenenud kasvupinnad ja liiga sage järgnevus külvikorras on loonud soodsad tingimused taimekahjustajate leviku suurenemiseks, ei ole lubatud ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure kasvatada uuesti samal põllul enne kolme aasta möödumist. Näiteks, kui 2018. aastal kasvatati põllul rapsi, võib sellel põllul uuesti rapsi või mõnda muud ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri kasvatada 2022. aastal. Perekonda köömen kuuluvaid põllumajanduskultuure on lubatud kasvatada samal põllul kuni kolmel järjestikusel aastal, kuna harilikust köömnest saab saaki mitmel külvijärgsel aastal.

Viljavahelduse rakendamine võimaldab ohjata haiguste, kahjurite ja umbrohtude levikut. Erinevate põllumajanduskultuuride vaheldumine samal maal tagab parema mulla struktuursuse, aitab säilitada ja suurendada mullaviljakust, parandada väetiste kasutamise tõhusust ning vähendada toiteelementide väljaleostumist mullast.

Mustkesa ja sööti jäetud maa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras. Mais ja tatar katkestavad teraviljade järgnevuse külvikorras.

Viljavahelduse nõudeid ei pea täitma mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamise korral ning väiksemal kui 0,30 hektari suurusel põllul, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, muud tehnilist kultuuri, köögivilja, õli-, kiu- või rühvelkultuure. Nõuet peab täitma alla 0,30 ha suurustel põldudel, kui need moodustavad teiste sama ühikumäärarühmi põldudega kokku vähemalt 0,30 ha suuruse maa-ala. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

Viljavahelduse või külvikorra nõuete järgimisel võetakse arvesse ka põllumajanduskultuurid, mida kasvatati sellel põllul kohustuseperioodile vahetult eelnenud kalendriaastatel. See tähendab, et viljavahelduse või külvikorra nõuetes sätestatu ei hakka kehtima mitte kohustuse võtmise aastast alates, vaid nende täitmisel peab arvestama samal põllul ka kohustuseperioodile eelnenud aastatel kasvatatud põllumajanduskultuuridega. Näiteks, kui samal maal on enne kohustuse võtmist kolmel järjestikusel aastal kasvatatud teravilja, siis esimesel kohustuseaastal peab sellel maal kasvatama muud toetusõiguslikku põllumajanduskultuuri kui teravili.

Viljavahelduse või külvikorra nõuete järgimisel võetakse arvesse ka kultuurid, mida kasvasid põllul eelmised põllu kasutajad. Näiteks, kui taotleja saab põllu enda kasutusse 2022. aastal, kuid eelmine maa kasutaja on põllul kasvanud 2020. ja 2021. aastal nisu, siis 2022. aastal ei või uus maa kasutaja põllule nisu või nisu sisaldavaid segusid külvata.

Vähemalt 20 protsendil põllumaal peab kasvatama liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi liblikõielised) puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.

Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Alla 0,30 ha suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikumäärarühmis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 ha suuruse maa-ala. Liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segu on lubatud kasvatada ka allakülvina. Allakülvina liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste segu kasvatamisel tuleb arvestada sellega, et järgmisel aastal on sellel põllul rohumaa. Ravim- ja maitsetaimede segud liblikõielistega lähevad liblikõieliste arvestusse, kui liblikõieliste kaetus segus on vähemalt 30%. Taotlusele märgitakse sellisel põllul kasvatatavaks põllumajanduskultuuriks „*liblikõieliste ja muude põllumajanduskultuuride segu (30-80% liblikõielisi)*“ ja põld loetakse rohumaaks. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu

taimikus peab olema vähemalt 30%. Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70%.

Liblikõieliste põllumajanduskultuuride ja neid sisaldavate segude kasvatamine külvikorras suurendab mullaviljakust ja parandab mulla füüsikalisi omadusi. Liblikõielised põllumajanduskultuurid transpordivad sügavamatest mullakihtidest künnikihti mineraalseid toiteelemente ja sümbioosis mügarbakteritega seovad õhulämmastikku, muutes need järgnevatele põllumajanduskultuuridele kättesaadavaks. Mitmeaastaste liblikõieliste abil on võimalik tõhusalt alla suruda umbrohtusid ja vähendada viljaka mullakihi erosiooni. Ühtlasi mitmekesistavad liblikõielised põllumajanduskultuurid maastikku, on toidutaimedeks tolmeldajatele ning elu-, toidu- ja varjupaikadeks teistele loomadele (sh lindudele), suurendades bioloogilist mitmekesisust. Liblikõieliste kasvatamise nõuet ei pea täitma alla 0,30 ha suurusel põllul (arvestatakse ka maa-alasid).

2) Võraaluste ja reavahede hooldamine

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue puuvilja- ja marjaaia rajamise korral peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses olema rohukamaraga kaetud aia rajamisele järgneva aasta 15. juuniks. Rohi võib põllumajandusmaal, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid, sealhulgas teenindusalal, olla kuni 30 cm kõrgune. Viljapuude ja marjapõõsaste võrasid peab lõikamise teel hooldama. Hariliku sarapuu, söödava kuslapuu, kurdlelise kibuvitsa ja hariliku pihlaka puhul loetakse võrade hooldamiseks kuivanud okste eemaldamist. Võraaluste ja reavahede ning viljapuude ja marjapõõsaste võrade hooldamise nõuet ei pea täitma alla 0,30 ha (arvestatakse ka maa-alasid) suurusel põllul.

3) Talvine taimkate

Vähemalt 20 protsenti põllumajandusliku majapidamise põllumaast tuleb hoida igal kohustuseaastal 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all.

Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Alla 0,30 ha suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikumääraragrupis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 ha suuruse maa-ala.

Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, lühiajalised rohumaad, maasikas ning muud sügisel rohelist taimikut omavad põllumajanduskultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärganud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüde ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ega aita vältida leostumist. Talviseks taimkatteks ei arvestata ka sööti jäetud maad, sest sööti ei loeta põllumajanduskultuuriks.

Talvise taimkatte nõuet ei pea täitma alla 0,30 ha (arvestatakse ka maa-alasid) suurusel põllul.

MAH 1-aastase kohustuse puhul peab maad talvise taimkatte all hoidma taotluse esitamise aasta 1. novembrist kuni 31. detsembrini.

4) Mullaproovid

Põllumajandusliku majapidamise põllumaa kohta tuleb vähemalt üks kord 5-aastase kohustuseperioodi jooksul korraldada mullaproovide võtmine. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Alla 0,30 ha suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikumääraragrupis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 ha suuruse maa-ala.

Võetud mullaproovid tuleb toimetada mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse. Iga kohustuseaasta 1. detsembriks peab iga 5 hektari põllumajandusliku majapidamise põllumaa kohta olema taotlejal kehtivad mullaproovid (laboriprotokoll), millest on laboratooriumis määratud mulla happesus, taimedele omastatav fosfor ja kaalium ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldus. Kui mullaproovid on varem võetud, tuleb need uuesti võtta ja laborisse saata eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Teisisõnu, kui taotlejal on kohustuseaastale eelnenud nelja aasta jooksul põllumaalt võetud mullaproovid ja nende kohta on väljastatud analüüsitulemused mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi sisalduse ning mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja võtma vajaduse korral täiendavaid mullaproove ja saatma need laboratooriumisse arvestusega, et kokku oleks iga viie hektari põllumaa kohta võetud üks mullaproov. Näiteks, kui eelmised mullaproovid võeti 2017. aastal, tuleb uued proovid võtta 2022. aasta 1. detsembriks. Kui kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul ei ole põllumajandusliku majapidamise põllumaalt mullaproove võetud ja laboratooriumisse analüüsimiseks saadetud, tuleb korraldada mullaanalüüside võtmine ja laborisse analüüsimiseks saatmine esimese kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja suurendab kohustuseperioodi jooksul toetusõigusliku põllumaa pindala, peab ka sellisel maal järgima mullaproovide võtmise nõuet.

Üle 10 hektari suuruse põllumaaga põllumajanduslikes majapidamistes peab mullaproovid võtma Põllumajandusuuringute Keskuse (edaspidi PMK) korraldatud mullaproovivõtjate koolitusel osalenud isik. Kui mullaproovid kogub koolituse läbinud isik, väljastab PMK nii analüüsitulemustega laboriprotokollid kui ka väetustarbekaardi. Väetustarbekaardi alusel saab tootja kavandada väetamist vastavalt väetustarbele põldude ja ka põlluosade kaupa. Mullaproovivõtjate koolituse läbinud isikute nimekiri koos kontaktandmete ja tegevuse maakonnaga on leitav [PMK kodulehelt](#).

Iga kuni 5 hektari põllumaa kohta võetud mullaproovist tuleb laboratooriumis lasta määrata mulla happesus ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldus. Laboratoorium peab määrama mulla happesuse kaaliumkloriidi (pH KCl) lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaat (DL meetod) või Egnér-Riehm-Domingo ammoniumatsetaat-laktaat (AL meetod) meetodil. Nimetatud meetoditel on Eestis välja töötatud väetustarbe gradatsioonid ja seega on need meetodid Eesti tingimustes väetamise planeerimisel kasutatavad. Kohustuseperioodi jooksul võetud mullaproovidest peab lisaks taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldusele ning mulla happesusele analüüsima viienda kohustuseaasta 1. detsembriks ka mulla orgaanilise süsiniku sisaldust arvestusega, et põllumaa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Kui põllumaad on alla 5 hektari, tuleb võtta ikkagi vähemalt üks mullaproov, millest tuleb lasta analüüsida mulla happesus, toiteelemendid fosfor ja kaalium ning mulla orgaaniline süsinik. Kui põllumaad on näiteks 30,10 hektarit, siis tuleb võtta mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks 7 proovi; kui maad on 29,00 hektarit, tuleb võtta 6 proovi jne. Toiteelementide ja mulla happesuse määramiseks võetud mullaproovidest tuleb iga kuni 20 hektari põllumaa kohta ehk vähemalt igast neljandast proovist lasta analüüsida mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

MAH 1-aastase kohustuse puhul peab taotleja korraldama mulla orgaanilise süsiniku sisalduse analüüsimise taotluse esitamise aasta 1. detsembriks võetud mullaproovidest. Kui MAH põllumaalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

Laboratooriumi väljastatud kehtivate mullaproovide analüüsi tulemused peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad. Mullaproove ei pea võtma alla 0,30 ha suuruselt põllult. Nõuet peab täitma alla 0,30 ha suurusel põldudel, kui need moodustavad teiste sama ühikumäärarupi põldudega kokku vähemalt 0,30 ha suuruse maa-ala.

5) Koolitused

Taotleja või tema esindaja, kes tegeleb mahepõllumajandusliku tootmisega, peab kohustuse võtmise aasta 1. novembriks osalema vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval ja viienda kohustuseaasta 1. juuniks vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval. NB! MAH 1-aastase kohustuse puhul ei pea taotleja mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval osalema. Mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitus või õppepäev on mõeldud eelkõige tootjatele, kes alustavad mahepõllumajandusliku tootmisega. Mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval käsitletakse peamiselt mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse nõuetega seonduvat.

Mahepõllumajandusliku tootmise täienduskoolituse või õppepäeva eesmärgiks on tõsta tootjate teadlikkust mahepõllumajandusest, viia neid kurssi uuemate suundade ja võimalustega, tutvustada uusi tehnoloogiaid, mahepõllumajandusse sobivaid sorte ja tõuge, tagada mullaviljakuse säilitamine, tutvustada töötlemise ja turustamise võimalusi jmt.

Algkoolitusel või õppepäeval ei pea osalema taotleja või tema esindaja, kes on kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul osalenud vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval või mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIA](#)s menüüpunktis „*Pindalateenused*“ valides „*Pindalatoetuste lisateenused*“.

Täpsem informatsioon koolituste ja õppepäevade toimumise kohta on kättesaadav aadressil www.pikk.ee.

3.8. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antava toetuse (NAT) nõuded

Maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrusega nr 42 „[Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus](#)“ sätestatakse NAT toetuse andmise tingimused ning kord. Tegemist on 1-aastase toetusega.

NAT toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilised isikud, füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NAT toetusõiguslik põllumajandusmaa

NAT toetust saab taotleda Natura 2000 alal asuva vähemalt 0,30 hektari suuruse põllu või põlluosa kohta, millel tegeletakse põllumajandusliku tegevusega või mis on karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras ning mida taotlejal on õigus kasutada. Kui põld asub ainult osaliselt Natura 2000 võrgustiku alal, tuleb selline põld NAT toetuse taotlemisel jagada kaheks erinevaks põlluosaks. Toetuse taotlemiseks peab iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala olema vähemalt 0,30 ha.

NAT toetust ei või taotleda maa kohta, millele taotletakse PLK, MULD ja VESI maa rohumana hoidmise toetust.

Toetuse saamise nõuded

Taotleja peab täitma kalendriaasta jooksul kaitseala, hoiuala või püsielupaiga kaitsekorrast tulenevaid nõudeid.

4. Kohustus

KSM, KSA, MULD, VESI, MAH ja SORT toetused võivad olla nii 5-aastase kui ka 1-aastase kohustuseperioodiga. NAT ja KSK toetused on 1-aastase kohustuseperioodiga. Üheks kohustuseaastaks loetakse üks kalendriaasta. 5-aastase kohustuseperioodi puhul moodustavad viis järjestikust kalendriaastat kokku kohustuseperioodi. Kohustuse võtmise aastal algab esimene kohustuseaasta tagasiulatuvalt 1. jaanuarist. Näiteks 2018. aastal võetud kohustuse puhul algas kohustuseperiood 1. jaanuarist 2018. a ja kestab kuni 31. detsembrini 2022. a.

2022. aastal saavad taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane kohustus või kelle 5-aastane kohustuseperiood on lõppenud, alustada uut 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga KSM, KSA, MULD, VESI, MAH ja SORT toetuse kohustust, mille puhul tuleb toetatavad tegevused ellu viia 1 kalendriaasta jooksul.

Tegevust tuleb ellu viia toetuse taotluses näidatud või taotluse kontrollimisel kindlaks tehtud konkreetsel toetusõiguslikul maal. Esimesel kohustuseaastal kindlakstehtud konkreetne maa ja selle maa pindala loetakse esimese kalendriaasta kohustusealuseks maaks (kohustuse algkogus), millest arvestatakse 5-aastase kohustuse puhul kohustuse suurendamise protsenti. Kui kontrollimisel tehakse kindlaks, et toetusõigusliku maa pindala on suurem kui selle maa pindala, mille kohta toetust taotletakse, loetakse kohustusealuseks maaks maa ning selle pindalaks pindala, mille kohta toetust taotletakse. Kui kontrolli käigus selgub, et tegelik toetusõigusliku maa pindala on väiksem, kui taotluses näidatud, rakendatakse [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artiklit 19. Kohustus algab sel juhul kindlakstehtud pindalale. Ühel taotlejal saab sama toetuse kohta olla vaid üks kohustus.

SORT toetuse kohustus on lävendipõhine. See tähendab, et igal kohustuseaastal peab taotleja majapidamise toetusõiguslikul põllumajandusmaal kasvatama vähemalt ühte sorti määruse [lisas](#) loetletud põllukultuuri vähemalt minimaalsel pinnal või puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi vähemalt minimaalses koguses ja sortide arvul. Kogu kohustuseperioodi jooksul ei pea kasvatama tingimata ühte sorti taimi, vaid neid võib vahetada. Näiteks, 2018. aastal taotleb taotleja toetust kartuli „Ando“ kasvatamiseks, 2019. aastal põldoa „Jõgeva“ kasvatamiseks, 2020. aastal põldherne „Mehis“ kasvatamiseks, 2021. ja 2022. aastal puuvilja- või marjakultuuri kasvatamiseks.

Selleks, et tagada paindlikkus mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel majapidamiste vahel, on lubatud kohustuste üleandmine ja suurendamine toetuste määrustes sätestatud tingimustel ning ka asendamine, mis on samuti sätestatud toetuste määrustes.

Kohustust ei või suurendada sellise maa arvelt, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Baltic'ü raudtee trassikoridori asukohaks. Planeeritava Rail Baltic'ü trassikoridori jäävaid maid saate vaadata Maa-ameti [geoportaalist](#), valides menüüst kaardirakendused „Kitsendused (X-GIS 2)“ ja lülitades kaardikihtide valikus

sisse „Rail Baltic trass“. Rail Baltic’u trassikoridori kaardikiht on nähtav ka PRIA [avalikul veebikaardil](#), lülitades abiinfo kaardikihtide valikus sisse „Rail Baltic’u trass“.

Eelmises lõigus nimetatud piirangut ei kohaldata 2022. aastal võetavate 1-aastaste kohustuste puhul. Tegemist on lühiajaliste kohustustega ja kõik nõutud tegevused viiakse ellu ning eesmärgid saavutatakse ühe aasta jooksul. Sellest tulenevalt ei ole antud piirangu rakendamine 1-aastase kohustuse puhul põhjendatud.

Taotleja saab oma kohustuste andmeid vaadata [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“ valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

4.1. Kohustuse üleandmine

Kehtiva 5-aastase KSM, KSA, MULD, VESI, SORT ja MAH kohustuse võib koos maaga üle anda. Kui kohustusega hõlmatud maa läheb majapidamisest välja, üle teisele isikule, võib teine isik kohustuse üle võtta ja sellega jätkata. Kui kohustust üle ei võeta, siis kohustus lõpetatakse ja kohustuse üleandjalt toetust tagasi ei nõuta. Sama kehtib ka juhul, kui üle antakse kogu põllumajanduslik majapidamine. Ka siis saab kõik ületulnud kohustused, kas üle võtta või siis nendest loobuda.

Kui kohustuse ülevõtjal on kehtiv 5-aastane kohustus olemas, siis kohustuse ülevõtmise korral kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse lühemat aega kestnud kohustuse kestus.

Kui 5-aastase kohustuse võtab üle isik, kellel varem ei olnud kohustust, loetakse kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus. Soovi korral võib kohustuse ülevõtja võtta ka uue 1-aastase kohustuseperioodiga kohustuse.

VESI maa talvise taimkatte all hoidmise 5-aastase kohustuse saab üle anda ainult taotlejale, kellel ei ole maa talvise taimkatte all hoidmise kohustust. Kuna VESI maa talvise taimkatte all hoidmise toetust ei saa samaaegselt taotleda MAH toetusega, siis ei saa VESI maa talvise taimkatte all hoidmise kohustust üle anda taotlejale, kellel on kehtiv MAH kohustus.

Maa ja kohustuse üleminekul tuleb üleantud maa ja kohustusega seotud dokumendid (või koopiad dokumentidest, näiteks põlluraamatust, mullaproovidest jne) üle anda uuele maavaldajale, kes jätkab dokumentide pidamist.

2022. aastal ei saa e-PRIAs kohustust üle anda ega üle võtta. Kohustuse üleandmiseks ja ülevõtmiseks tuleb PRIAle esitada nii kohustuse üleandja kui ka ülevõtja poolt digitaalselt allkirjastatud vabas vormis avaldus. Avaldus tuleb saata e-posti aadressil info@pria.ee.

Kui kohustus antakse üle koos põllumajandusliku majapidamisega, tuleb sellest PRIAt teavitada. Üleandmisest teavitamiseks saab kasutada kogu majapidamise/ettevõtte üleandmise soovituslikku vormi „[Teave põllumajandusliku majapidamise/põllumajandusettevõtte üleandmise-ülevõtmise kohta ja taotlus ülevõtjale toetuse maksmiseks](#)“. Vorm tuleb nii üleandja kui ka ülevõtja poolt digitaalselt allkirjastada ja saata e-posti aadressil info@pria.ee.

4.2. Kohustuse suurendamine

5-aastase kohustuse suurenemist arvestatakse esimesel kohustuseaastal kindlakstehtud kohustusealuse maa pindala järgi.

Kehtivat KSM, KSA, MULD, VESI maa rohumaana hoidmise ja MAH toetuse 5-aastast kohustust saab suurendada üle määrustes sätestatud määra selle toetusõigusliku maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud. KSA ja MAH kohustust saab suurendada rohkem kui 15%. KSM, MULD ja VESI maa rohumaana hoidmise kohustust saab suurendada rohkem kui 20%. Kui taotleja suurendab kohustust üle määrustes sätestatud määra, algab uus kohustus, mille kestus on 1 kalendriaasta.

Kui kehtivat 5-aastast kohustust suurendatakse vähem, kui on määrustes sätestatud määr (KSA ja MAH kohustuse puhul kuni 15% ning KSM, MULD ja VESI maa rohumaana hoidmise kohustuse puhul kuni 20%), siis kohustuseperioodi pikkus ei muutu.

Ülevõtmise teel alanud kohustust suurendada ei saa.

4.3. Kohustuse asendamine

Kehtivat 5-aastast KSM kohustust saab täielikult asendada MAH kohustusega. Kohustuse asendamisega võtab taotleja MAH toetuse 1-aastase kohustuse. Kui kohustuse asendamisel on taotlejal 5-aastane MAH kohustus eelnevalt olemas, liidetakse asendatud kohustuse aluse maa pindala taotleja olemasoleva kohustuse aluse maa pindalaga ning taotlejal algab uus 1-aastane MAH kohustus.

Kehtiva MULD ja MAH toetuse 5-aastase kohustuse saab asendada osaliselt või täielikult PLK kohustusega. Kohustuse asendamisega võtab taotleja PLK toetuse 1-aastase kohustuse. Kui kohustuse asendamisel on taotlejal 5-aastane PLK kohustus eelnevalt olemas, liidetakse asendatud kohustuse aluse maa pindala taotleja olemasoleva kohustuse aluse maa pindalaga ning taotlejal algab uus 1-aastane PLK kohustus.

5. Taotlemine

Pindala- ja MAK loomapõhiste toetuste taotlusi võetakse vastu 2.-23. maini 2022. a. Hilinenud taotluste vastuvõtmine toimub 24. maist kuni 17. juunini 2022. a. Seoses COVID-19 viiruse jätkuva levikuga ei rakendata erandkorras 2022. aastal toetuste vähendamist pindalatoetuse taotluse esitamise eest hilinenud taotluste vastuvõtmise perioodil. Pärast vastuvõtuperioodi, s.o pärast 17. juunit, esitatud taotlusi menetlusse ei võeta.

Pindala- ja MAK loomapõhiseid toetusi saab taotleda vaid elektrooniliselt [e-PRIA](#) kaudu. e-PRIAsse saate siseneda [PRIA kodulehe](#) kaudu, valides üleval parempoolses nurgas „*Sisene e-PRIAsse*“. e-PRIAsse sisenemiseks on vaja ID-kaarti ja selle PIN-koode. Lisaks on võimalik e-PRIAsse siseneda Mobiil-IDga ja kasutades TARA (turvaline autentimine asutuste e-teenustesse) teenust, kus lisavõimalusena saab sisse logida kasutades Smart-IDd. Euroopa Liidu kodanikel on lisaks võimalik e-PRIAsse sisse logida, kasutades nende päritoluriigi autentimisvahendeid.

e-PRIAsse sisenedes suunatakse Teid pärast kasutustingimustega nõustumist kontrollima kliendi andmeid. Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, valige siniselt menüürealal „*Kliendi andmed*“. Pärast kliendi andmete üle vaatamist palume kindlasti kinnitada andmete õigsust.

Volituste andmine kõigi e-PRIA teenuste kasutamiseks toimub teenuses „*Esindusõigused ja volitused*“. Kui taotlejal ei ole võimalik e-PRIAs digitaalselt volitusi anda, saab esindaja määrata ka PRIA poolt välja töötatud soovituslikul vormil „*Volikiri asjaajamiseks Põllumajanduse*

Registrite ja Informatsiooni Ametiga“. Kui soovitakse anda piirangutega volitus, tuleb täita lisaks ka „*Volikirja vormi lisa 1. Osaliste ehk piirangutega volituste andmine*“. Volikirja vormid ja lisainfo leiate PRIA kodulehel Registrite menüü all asuvalt lehelt [Esindusõigused ja volitused](#).

Erandina (juhul, kui ei ole võimalik volitusi anda e-PRIAs, digitaalselt allkirjastatult või paberil) saab volitusi pindala- ja MAK loomapõhiste toetuste taotluse esitamiseks anda ka telefoni teel. Selleks palume helistada registrite osakonna infotelefonil 731 2311.

Pindala- ja MAK loomapõhiste toetuste taotluse esitamiseks saab kasutada PRIA maakondlikes teenindusbüroodes kliendarvuteid. Enne teenindusbüroosse tulemist palume kindlasti broneerida aeg taotluse esitamiseks kas PRIA kodulehe kaudu aadressil <https://web.pria.ee/broneering> või helistades [teenindusbüroosse](#).

PRIA maakondlike teenindusbüroode töötajate ülesandeks on info edastamine, juhendmaterjalide jagamine ning e-PRIA teenuste ja kliendarvuti kasutajate abistamine. PRIA teenistujad ei tohi taotlejatele taotlusele kantavate andmete osas sisulist nõuannet jagada, küll aga võib PRIA teenistuja käest küsida teavet üldise informatsiooni, toetuste nõuete, e-PRIA kasutamise jms kohta.

e-PRIA kasutamisel pakub taotlejatele tuge ka Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõuandeteenistus. Täpsemat infot leiate [MES nõuandeteenistuse kodulehelt](#).

Vajadusel saab taotlemise ja e-PRIA kasutamise kohta nõu küsida PRIA pindala- ja loomatoetuste infotelefonil 737 7679. Maakondlike teenindusbüroode kontaktandmed leiate [PRIA kodulehelt](#).

Kui tegemist on taotluste viimase vastuvõtupäevaga või hilinevad vastuvõtu viimase päevaga ja taotluse esitamine läbi e-PRIA ei õnnestu, palume sellest kohe PRIAt teavitada infotelefonil 737 7679 (E-R 9.00-16.00) või e-kirja teel aadressil info@pria.ee. Kui PRIA fikseerib e-PRIA tehnilise tõrke, antakse Teile võimalus pärast taotluste vastuvõtuperioodi esitada e-PRIA kaudu pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus. Põhjendatud juhtudel nii taotluse kui muudatustaotluse esitamise kuupäev ennistatakse. PRIA teavitab Teid sellest telefoni või e-kirja teel.

Erinevad juhendid, kuidas e-PRIAsse siseneda ja teenuseid kasutada, leiate [PRIA kodulehelt](#) ja e-PRIA portaalist vastava teenuse juurest.

5.1. Kliendiks registreerumine ja kliendiandmete muutmine

Kõik toetuste taotlejad peavad oma andmed kandma põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, saate vastavad toimingud teha [e-PRIA](#) teenuses „*Kliendi andmed*“. Pärast kliendiandmete üle vaatamist, palume kindlasti kinnitada andmete õigsust. Andmete registrisse kandmise vormi leiate ka PRIA kodulehel Registrite menüü all asuvalt lehelt [Alustavale kliendile](#) ja kliendiandmete muutmise vormi leiate Registrite menüü all asuvalt lehelt [Kliendi andmete muutmine](#).

Kui registrisse kantud andmed on muutunud, peab taotleja esitama registrikande muutmise avalduse 15 tööpäeva jooksul alates andmete muutumisest. Kindlasti palume üle kontrollida oma e-posti aadress PRIA registris. Andmeid saate kontrollida ja muudatustest teatada e-PRIA teenuse „*Kliendi andmed*“ abil. Äriregistris registreeritud taotleja peab ettevõtte kontaktandmeid muutama äriregistris. Ajakohastatud andmed võimaldavad PRIAl taotluse osas täiendavate küsimuste tekkimise korral Teiega operatiivselt ühendust võtta ja tagada toetuste kiire ja korrektse menetlemise.

5.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine

Kui olete kasutusele võtnud põllumajandusmaad ja soovite sinna toetusi taotleda, peate esitama PRIAle avalduse põllumassiivi kandmiseks PRIA põllumassiivide registrisse. Põllumassiivi minimaalne toetusõiguslik pindala on 0,30 ha.

PRIAle tuleb avaldus esitada ka juhul, kui põllumassiivi toetusõiguslik pindala on suurenenud (näiteks olete eemaldanud võsatuka, kivihunniku) või vähenenud (näiteks on põllumassiivil võsa, tee, ehitis vms mittetoetusõiguslik ala). Kui kõige uuema ortofoto järgi on näha, et avaldus hõlmab ka mittetoetusõiguslikke alasid, suunatakse põllumassiiv kohapealsesse kontrolli. Põllumassiivi piir tehakse vastavalt taotleja avaldusele. Kui taotlemise ajaks pole kohapealset kontrolli teostatud, tuleb sõltumata põllumassiivi suuruselt toetusi taotleda vaid realselt taotleja põllumajanduslikus kasutuses olevale pinnale.

Uute maade kasutuselevõtmise korral palub PRIA taotlejatelt kinnitust maakasutusõiguse olemasolu kohta. Kinnituses tuleb täpsustada, millise maakasutusõigusega on tegemist. Kui maakasutusõigus tekib kokkuleppe või lepingu alusel, tuleb lisada ka lepingu teise osapoole nimi ja kontaktandmed.

Avalduse esitamise võimalused:

- esitada avaldus elektrooniliselt [e-PRIA](#) teenuses „Põllumassiivide muudatused“ (*e-PRIA* → *Pindalateenused* → *Põllumassiivide muudatused*);
- saata e-kiri e-posti aadressile maa@pria.ee;
- saata avaldus posti teel PRIA põldude registri büroole (Tähe 4, Tartu, 51010);
- viia avaldus lähimasse PRIA teenindusbürosse.

Küsimuste korral palume helistada PRIA pindala- ja loomatoetuste infotelefonil 737 7679.

Paberavalduse tegemiseks leiate põllumassiivi piiri muutmise avalduse vormi [PRIA kodulehelt](#).

Juhul kui soovite [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1-7 kirjeldatud maastikuelemendid - põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kraav, kiviaed - kanda põllumassiivide registrisse ning arvestada need toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka, peate esitama PRIAle maastikuelemendi kohta, mis põllumassiivi kaardil ei kajastu, andmed ja graafilise materjali asjakohase avaldusega. Selleks saate kasutada e-PRIA teenust „Põllumassiivide muudatused“. Avalduses palume ära näidata põllumassiivi numbrit ja maastikuelemendi tüüpi ning lisaks märkida nende elementide pindala ja asukohta.

Avalduse kaardil peavad põllud olema selgelt piiritletud. Avaldusele märgitav põld peab olema selgelt eristatav teise maakasutaja või maakasutusviisi suhtes. Seda eelkõige juhul, kui tegu on ühel põllumassiivil asuvate, kuid erinevate põllumajandustootjate kasutuses olevate rohumaadega. Kahtluste ja vaidluste korral on otsuse aluseks kohapealse kontrolli tulemused. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, peab ta vajadusel järelevalveametnikule ette näitama põllu piiri.

5.3. Taotluse täitmine ja esitamine e-PRIAs

Alates 2022. aastast võetakse pindala- ja MAK loomapõhiste toetuste taotlusi vastu uues e-PRIAs!

Vajadusel leiate eelnevatel aastatel Teie poolt esitatud pindala- ja MAK loomapõhiste toetuste taotlused vanast e-PRIAst „*Dokumendid*“ menüüst „*Esitatud*“.

e-PRIAsse saab sisse logida aadressil: epria.pria.ee.

Pärast sisenemist valige esindatav.

Käesoleva aasta taotluse esitamist saate alustada e-PRIA esilehel menüüst „*Taotlemine*“ valides „*Esita toetustaotlus*“ ja rippmenüüst meede „*Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus*“, seejärel vajutage nupule „*Alusta esitamist*“.

Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus koosneb erinevatest plokkidest, mis lisanduvad vastavalt Teie poolt tehtud taotlemise märgetele. Taotluse plokkide punktide all on personaalselt Teile mõeldud lisainfo. Taotluse täitmise sammudes toimuvad eelkontrollid, mis juhivad tähelepanu võimalikele puudustele Teie taotlusel. Soovitame kindlasti tutvuda koondinfos kuvatud teadetega. Taotlusel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotleja.

Taotluse täitmise sammudeks on üldandmed, täitmine, koondinfo ja esitamine.

Üldandmed

Selles taotluse täitmise sammus näete enda kui taotleja andmeid ja volitatud esindaja andmeid. Volitatud esindajat saab muuta vajutades „*Vaheta esindaja*“. Kui käesoleva taotluse osas on vaja PRIA taotlejaga ühendust võtta, võetakse esmajärjekorras ühendust taotlusel valitud volitatud esindajaga.

Täitmine

Selles taotluse täitmise sammus on algselt näha 5 plokki, millele võib vastavalt plokis 1 ja 2 tehtud taotlemise märgetele plokkide juurde tekkida. Kindlasti pöörake tähelepanu plokkides taotlemise valikute tegemisel ekraanile ilmuvatele infotekstidele, mis annavad Teile taotluse täitmisel edasisi suuniseid.

1. Otsetoetused

Selles plokis saab märkida need otsetoetused, mida soovitakse taotleda.

2. Maaelu arengukava toetused

Selles plokis saab märkida need maaelu arengukava pindala- ja loomapõhised toetused, mida soovitakse taotleda.

NAT toetuse taotlemise soovi korral tehke valik punktis 2.1 ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis põldudele toetuse taotlemise märked veerus „*NAT*“.

MAH 1-aastase kohustuse võtmiseks, 5-aastase kohustuse jätkamiseks või KSM kohustuse asendamiseks MAH kohustusega tehke vastav valik punktis 2.3 ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis põldudele toetuse taotlemise märked veerus „*MAH*“.

Kui soovite MAH toetuse ühikumäära suurendamist **sertifitseeritud maheseemnega teravilja** või **kartuli kasvatamise** eest, valige punktis 2.3.1 „*Jah*“.

Kui soovite MAH toetust **mahepõllumajanduslikult peetavate loomade, kodulindude ja mesilasperede** eest, tehke vastavad valikud punktis 2.3.2.

Kui soovite **MAH toetuse 5-aastase kohustuse** osaliselt või täielikult **asendada PLK toetuse 1-aastase kohustusega**, tehke vastav valik punktis 2.10 ning täitke „*Poollooduslike koosluste loetelu*“ plokk. PLK toetuse täpsemad tingimused on sätestatud maaeluministri 22.04.2015. a määruses nr 38 „[Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus](#)“.

MAH toetuse taotlemisel kontrollige, et olete „*Põldude loetelu*“ plokis:

- veergu „*HS/HK/HV/ENK*“ lisanud vajalikud HS märged põldude kohta, millised esitate PTAlle heinaseemne põlluna põldtunnustamiseks ja millistele soovite taotleda põldtunnustatud heinaseemnepõllu ühikumääraga MAH toetust;
- veergu „*TT*“ lisanud märged talvise taimkatte alla planeeritavate põldude kohta;
- veergu „*Kuni 3a RM*“ lisanud märged põldude kohta, millistele taotlete kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaa ühikumääraga MAH toetust (vt ka rohumaa ülesharimise nõude kohta [punktis 3.7.](#));
- veerus „*Mahe maakasutus*“ valinud kõikidele põldudele mahe maakasutuse.

KSM 1-aastase kohustuse võtmiseks või 5-aastase kohustuse jätkamiseks tehke vastav valik punktis 2.4 ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis põldudele toetuse taotlemise märged veerus „*KSM*“.

KSM täiendava veekaitse lisategevuse toetuse taotlemiseks valige punktis 2.4.1 „*Jah*“ ning „*Põldude loetelu*“ plokis veerus „*TT*“ märgige talvise taimkatte alla planeeritavad põllud.

Kui soovite taotleda **keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse (KSK)** toetust valige punktis 2.4.2 „*Jah*“. Kui soovite taotleda **keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse toetust (KSK)** valige punktis 2.4.3 „*Jah*“. KSK toetust makstakse põldudele, millel on kehtiv KSM kohustus, st põldude loetelus tuleb lisada taotlemise märged veergu „*KSM*“ ja põllul peab kasvatama KSK toetusõiguslikku kultuuri.

KSM mesilaste korjealade rajamise lisategevuse toetuse taotlemiseks valige punktis 2.4.4 „*Jah*“ ning tehke vastavatele põldudele toetuse taotlemise märged „*Põldude loetelu*“ plokis veerus „*Korjealad*“. Lisaks tuleb esitada mesilasperede andmed plokis „*Mesilasperede andmed*“. Kui toetuse taotlemisel kasutatakse teisele mesinikule kuuluvaid mesilasperesid, siis edastatakse taotluse esitamisel mesilasperede omanikule dokument, mille ta peab kinnitama. Sellega annab mesinik nõusoleku oma mesilaste kasutamiseks toetuse taotlemisel.

KSA 1-aastase kohustuse võtmiseks või 5-aastase kohustuse jätkamiseks tehke vastav valik punktis 2.5 ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis põldudele toetuse taotlemise märged veerus „*KSA*“.

MULD 1-aastase kohustuse võtmiseks või 5-aastase kohustuse jätkamiseks tehke vastav valik punktis 2.6 ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis põldudele toetuse taotlemise märged veerus „*MULD*“.

Kui soovite võtta 1-aastast või jätkata 5-aastast **VESI maa rohumaa hoidmise** kohustust, valige punktis 2.7 „*Jah*“ ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis veergu „*VESI*“ märged R põldudele, millistele taotlete maa rohumaa hoidmise toetust. Kui soovite võtta 1-aastast või jätkata 5-aastast **VESI maa talvise taimkatte all hoidmise** kohustust, valige punktis 2.7 „*Jah*“ ning lisage „*Põldude loetelu*“ plokis veergu „*VESI*“ märged T põldudele, millistele taotlete maa talvise taimkatte all hoidmise toetust.

SORT 1-aastase kohustuse võtmiseks või 5-aastase kohustuse jätkamiseks tehke vastav valik punktis 2.8, seejärel valige „*Taotlen toetust kohalikku sorti põllukultuuridele*“ ja/või „*Taotlen*

toetust kohalikku sorti viljapuudele või marjapõõsastele“. SORT põllukultuuri kasvatamise toetuse taotlemisel lisage „Põldude loetelu“ plokis põldudele toetuse taotlemise märked veerus „SORT“.

SORT toetusõiguslikud põllukultuurid

Teravili
„Sangaste“ rukis allakülvita
„Sangaste“ rukis allakülviga, v.a liblikõieliste allakülviga
„Sangaste“ rukis liblikõieliste allakülviga
Kaunvili
põldhernes „Mehis“ (100% põldhernest „Mehis“)
põldhernes „Mehis“ tugikultuuriga (vähemalt 70% põldhernest „Mehis“)
põlduba „Jõgeva“
Rühvelkultuur
kartul „Ando“
Lühiajaline rohumaa
valge ristik „Jõgeva 4“ (100% ristikut)
valge ristik „Jõgeva 4“ segus aasnurmikaga (mõlemat 50%)
valge ristik „Jõgeva 4“ segus muude põllumaj. kultuuridega (ristik üle 50%, muid kultuure alla 50%)

SORT toetuse taotlemisel viljapuudele või marjapõõsastele peavad põldude loetelus olema püsiloomade kultuuridega põllud (viljapuu- ja marjaaiad), kuid SORT taotlemist nendele põldudele veerus „SORT“ märkida ei saa, sest nende puhul tuleb kirja panna kultuuride arvuline väärtus. Vastavad andmed tuleb esitada plokis „Kohalikku sorti viljapuude ja marjapõõsaste loetelu“, kuhu tuleb märkida viljapuude ja marjapõõsaste arvud, millele toetust taotletakse.

3. Nõuetele vastavuse küsimustik

Nii pindala- kui ka MAK loomapõhiste toetuste taotlejal tuleb järgida nõuetele vastavuse süsteemi nõudeid. Nõuetele vastavuse süsteemiga tagatakse, et põllumajandustoetusi makstakse täies mahus vaid neile põllumajandustootjatele, kes täidavad erinevatest seadustest tulenevaid kohustuslikke majandamisnõudeid ning järgivad maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid.

Toetuse saaja peab järgima nõudeid oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal kogu kalendriaasta jooksul. Nõuete rikkumisel vähendatakse taotleja kõikide nõuetele vastavuse süsteemiga seotud toetuste summat.

Taotlusel on nõuetele vastavuse küsimustiku punktides 3.1.1-3.1.6 ja 3.2.1 vaikumisi valikuks pandud „Ei“. Kui toodud väide Teie puhul kehtib, siis märkige valikuks „Jah“. Punktis 3.2.2 ja 3.2.3 märkige valikuvariantidest, millise loomse ja/või mitteloomse esmatoote tootmise ja turustamisega tegelete.

Põhjalikum info nõuetele vastavuse süsteemi kohta on avaldatud [PRIA kodulehel](#).

4. Põldude loetelu

Põldude loetellu on ette kuvatud põldude haldamise teenuses olevad põllud, mis olid märgitud Teie eelmise aasta taotlusel. Taotlusel on kohustuslik näidata kõik Teie kasutuses olevad vähemalt 0,01 ha suurused põllud. Toetuse taotlemiseks peavad alla 0,30 ha suurused põllud moodustama ühe põllumassiivi piires ühikumäärarühmis vähemalt 0,30 ha suuruse ühtse maa-ala. Taotlemise märgete tegemiseks vajalikud veerud tekivad plokkis „2. Maaelu arengukava toetused“ tehtud valikute alusel. Põlde on võimalik juurde lisada vajutades nuppu „Lisa taotlusele põlde“. Samuti on võimalik ettekuvatud põlde taotluselt eemaldada, tehes märke põllu rea ette ja vajutades nuppu „Eemalda valitud põllud“. Vajutades põllumassiivi nr/katastritunnusele, avaneb põllu kohta käiv info ja põllu joonis.

Põldude loetelus on võimalik muuta järgmisi põllu kohta käivaid andmeid.

a) Põllu number - võib olla kuni 16 tähemärki pikk number või tekst (täpitahti ei saa kasutada).

b) Maakasutus - valige sobiv maakasutus rippmenüüst:

- **(KV)** karjatamine väljaspool põllumajandusmaad - mittepõllumajanduslik maa, millele ei saa toetust taotleda, sest see ei vasta põllumajandusmaa definitsioonile, kuid millel karjatatakse mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi. Selle valiku peavad tegema vaid MAH toetuse taotlejad, kes karjatavad sellistel aladel loomi;
- **(M)** mustkesa ehk kultuurideta kesa - kesa, kus vegetatsiooniperioodil toimub maa ettevalmistamine järgnevat kultuuride külviks ning eelkultuure ei kasvatata. Mustkesa tuleb harida soovitatavalt iga 2-3 nädala tagant, et umbrohutaimed ei kasvaks seal kõrgemaks kui 5 cm. Erandjuhul tulenevalt ilmastikust aktsepteeritakse mustkesana maad, millel umbrohtude kõrgus ei ületa 20 cm ja taimed ei ole jõudnud õitsemisfaasi. Mustkesa kasutamisel ökoalana tuleb järgida kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetuse saamise nõudeid;
- **(P)** põllumajanduskultuurid - teraviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, köögiviljad ning ravim- ja maitsetaimed ning lühiajaline rohumaad. Lühiajaliseks rohumaaks loetakse maa, millel kasvatatakse heintaimi kuni 5 aastat;
- **(PK)** püsirohumad - külvikorravälised kultuurid, välja arvatud püsirohumaad ja püsirohumad, mis võtavad maa enda alla vähemalt viieks aastaks või kauemaks ja annavad korduvat saaki, sealhulgas puukoolid ja lühikesa raieringiga madalmets;
- **(PR)** püsirohumaad - püsirohumaaks nimetatakse kõiki üle 5-aastaseid heintaimede põlde, mille maakasutuse tüübiks on taotlusel põldude loetelus märgitud püsirohumaad (PR). Täpsem info püsirohumaad kohta on leitav [PRIA kodulehel](#);
- **(TPR)** keskkonnatundlik püsirohumaad - püsirohumaad, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ning mille muld on 100% ulatuses turvasmuld. TPR kasutusotstarvet ei tohi muuta ning nimetatud maad ei tohi üles künda. TPR rohukamara uuendamine on lubatud üksnes pealtkülvi teel. Rohukamara uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada. Taotleja, kes on muutnud TPR kasutusotstarvet või on sellise püsirohumaad üles kündnud, peab PRIA määratud tähtajaks selle ala tagasi püsirohumaaks muutma;
- **(TAR)** tagasirajatud püsirohumaad - tagasirajatud püsirohumaad käsitletakse alates tagasirajamisest püsirohumaad. Tagasirajatud püsirohumaad tuleb hoida samal kohal kuni rohumaad muutumiseni püsirohumaaks.

c) Põllumajanduskultuur - iga põllu kohta tuleb rippmenüüst valida üks kultuur vastavalt valitud maakasutuse tüübile ja mida kasvatatakse põllul 15. juuni seisuga. Valides põllumajanduskultuuri, mis vajab täpsustamist taotletavate toetuse nõuete hindamiseks, tuleb taotlejal märkida ka täpsustatud kultuur(id). Seda saab teha lingi „Täpsusta kultuuri“ alt. Linki kuvatakse vaid juhul, kui tegemist on kultuuriga, mida on võimalik täpsustada.

d) Otstarve/kasutusviis - valige rippmenüüst sobiv valik vastavalt sellele, kuidas kultuuri kasvatate või mida plaanite põllumajanduskultuuriga teha:

- **(HM)** haljasmassiks - haljalt koristatavad taimed haljasmassi saamiseks, k.a haljaskultuurid taastuenergia tootmiseks. Märgitakse juhul, kui rohumalt viiakse niidetud rohi lauta loomadele ette või tehakse siloks või heinaks või rohi hekseldatakse. Kui põllul plaanitakse vegetatsiooniperioodi jooksul koristada haljasmassi ja ka loomi karjatada, tuleb valik HM või KAR teha vastavalt sellele, mis on nõ põhitegevus ja toimub põllul esimesena;
- **(K)** katmikalal - kultuurid, mis kogu kasvuperioodi või enamiku sellest asuvad kasvuhoonetes, mis on kaetud klaasiga, elastse või jäiga plastiga;
- **(KAR)** karjatatav rohumaa - rohumaa, mida kasutatakse loomade karjatamiseks ja, kus karjatamine toimub suuremal osal põllu pinnast, et sel viisil täita nõue hoida maad heas põllumajanduslikus korras. KAR märgi tehakse nii siis, kui toimub ainult karjatamine kui ka siis, kui maad esmalt karjatatakse ning hiljem üle niidetakse. Kui põllul tehakse esmalt niitmine, näiteks haljasmassiks, ja alles pärast karjatatakse, siis KAR ei märgita;
- **(TA)** teraks või avamaal - põllumajanduskultuuri kasvatatakse eesmärgiga jätta teraks ja/või kasvatatakse põllumajanduskultuuri avamaal või madala katte all.

e) Kasutusõigus - valige rippmenüüst maa kasutamise õiguslik alus:

- **(KR)** kirjalik rendileping;
- **(KV)** kasutusvaldus;
- **(M)** muu;
- **(O)** omandis;
- **(SR)** suuline rendileping.

Kui suurel põllul on mitu maa kasutamise õiguslikku alust, siis piisab, kui märkida õiguslik alus, millega on hõlmatud suurem osa põllust. Põldu ei pea taotlusel kasutusõiguse alusel osadeks jagama.

f) Lisaks saate märkida, kas tegemist on **HS**, **HK**, **HV** või **ENK** põlluga ning lisada põllu kirjelduse. HS märgitakse, kui põlde kasutatakse heinaseemne kasvatamiseks. HK märgitakse, kui põlde kasutatakse haljaskesana. HV märgitakse haljasväetisena kasvatatavate taimede puhul haljasmassi muldaviimise aastal. ENK märgitakse, kui põllul kasvatatakse põllumajanduskultuuri energia saamise eesmärgil.

g) Mahe maakasutus - täidavad mahetootjad. Mahetootjad täidavad kõikide oma põldude osas veeru „Mahe maakasutus“. Võimalikud valikud on: 1A - esimese aasta ülemineku põld; 2A - teise aasta ülemineku põld; 3A - kolmanda aasta ülemineku põld; M - mahepõllumajanduslik maa; MM - mitte mahepõllumajanduslik maa. Veergu on ette kuvatud PTA poolt eelmisel aastal kindlaks tehtud ja PRIAle edastatud mahe maakasutuse andmed. Taotleja peab andmed üle vaatama ja vajadusel muutma.

Põllu piiri või pindala muutmiseks tuleb vajutada vastava põllu rea lõpus olevale „*Mine kaardile*“ nupule ja teha muudatused ekraanile kuvataval kaardil.

Taotlusel saate muuta või joonistada uut põldu.

Põldude joonistamisel jälgige, et:

- põld oleks märgitud õigele põllumassiivile;
- põld ei ületaks põllumassiivi piire, v.a juhul kui olete veendunud, et üle piiri joonistatud osa on toetusõiguslik;
- põldudest oleks joonistamisel välja jäetud mittetoetusõiguslikud 0,01 hektarist suuremad maa-alad (kivihunnikud, võsa, liigniisked alad, päikesepargid jms), millel põllumajanduslik tootmine ei ole võimalik. Püsivad objektid (hooned, tiigid jne) tuleb põllu pinnast välja joonistada sõltumata pindalast. Taotlemisel on aluseks eelmise või üle-

eelmise aasta ortofotod, millel ei pruugi kõiki mittetoetusõiguslikke objekte näha olla, kuid põllu joonistamisel tuleb need välja jätta;

- maastikuelementide alune pind oleks joonistatud põllu pinna sisse, võttes arvesse maastikuelementide toetusõiguslikkust sõltuvalt maakasutuse tüübist;
- kui põllumassiiv on jagatud, tuleb puuduolevad põllud uuesti joonistada. Põld tuleb nimekirja lisada uue põlluna, kasutades nuppu „*Lisa taotlusele põlde*“.

NB! MAH taotlejad peavad põllud joonistama vastavalt mahe maakasutusele. Näiteks, kui põld nr 1 suurusega 10 hektarit on varem mahetunnustatud ja käesoleval aastal suureneb põld 1 ha võrra maa arvelt, mis pole mahe, tuleb põld joonistada kahe eraldi põlluna. Seda isegi juhul, kui põllul kasvab sama kultuur. Taotlusele tuleb märkida:

- põld nr 1 suurusega 10 ha, mahe maakasutus M ja
- põld nr 1-1 suurusega 1 ha, mahe maakasutusega 1A.

Soovi korral võite taotlusele kantava põllumajandusmaa pindala looduses ise üle mõõta või tellida mõõtmise sellealast teenust osutavalt isikult. Sel juhul jääb vastutus mõõtmise tulemuste eest Teie (taotleja) ja mõõtmise teinud isiku vaheliseks küsimuseks.

e-PRIs tehakse kontroll enne taotluse esitamist ning kui taotleja poolt joonistatud põldude pindalad ületavad põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala, antakse taotlejale vastav hoiatus, mis annab võimaluse põllu piiri enne taotluse esitamist parandada.

NB! Joonistatud põldudele tuleb põldude loetelus lisada taotlemise märged.

Koondinfo

Selles sammus kuvatakse teated ja hoiatused. Vajadusel tehke muudatused taotluse andmetes ning liikuge edasi vajutades nupule „*Edasi*“.

Esitamine

Taotluse esitamise sammus saab avada täidetud taotluse PDF-faili. Lisaks tuleb selles sammus taotlejal lisada kinnitused selle kohta, et ta on tutvunud taotluse täitmisel kuvatud infoga taotlusel esitatud andmete kohta ja et ta nõustub, et tema isikuandmeid kasutatakse taotluse menetlemisel. Taotluse esitamiseks tuleb valida „*Esita taotlus*“. Taotluse eduka esitamise korral kuvatakse ekraanile teade esitamise kohta ja taotluse registreerimisnumber koos taotlustoimiku numbriga. Kui taotlus on saanud numbri, on see dokument PRIs arvele võetud ja andmed PRIs edastatud.

Palume mitte jätta taotluse esitamist viimasele päevale!

5.4. Taotluse lisadokumentide esitamine

Lisadokumentide esitamise teenuse kaudu saate PRIs edastada pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusega seotud lisadokumente. Lisadokumente saab e-PRIs esitada alles pärast taotluse esitamist. Lisadokumendi esitamiseks tuleb taotlejal valida „*Dokumendid*“ alt esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus, avada taotlustoimik ning seejärel vajutada taotlustoimiku päises paremal olevat nuppu „*Lisa dokument*“. Avanenud dokumendile tuleb oma arvutist kindlasti lisada fail, mida soovitakse esitada, kirjutada lühike selgitus, vajutada „*Salvesta*“ ja seejärel „*Esita*“.

Kui lisadokument on e-PRIs taotluse juurde registreeritud, on lisadokument nähtav menüüs „*Dokumendid*“. Ka muul viisil (e-post, käsipost) taotluse juurde esitatud lisadokumendid on hiljem nähtavad menüüs „*Dokumendid*“.

5.5. SORT toetuse originaaldokumentide esitamine

SORT toetuse puhul tuleb põllule külvatud seemne ning istutatud viljapuude ja marjapõõsaste sordiehtsus ja päritolu tõendada lisadokumentidega.

Põllukultuurile SORT toetuse taotlemisel tuleb lisaks esitada põllule külvatud seemne müügipakendi originaaletiketid. Kui taotlete 5-aastase kohustusega SORT toetust valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamiseks ja olete varasemal aastal juba PRIA-le esitanud selle põllukultuuri seemne müügipakendi originaaletiketi ning selle etiketi alusel on SORT toetust makstud, ei ole vaja seda uuesti esitada. 1-aastase kohustusega SORT toetuse taotlejad peavad aga valge ristiku „Jõgeva 4“ seemne müügipakendi originaaletiketi esitama (seda ka siis, kui see on varasemalt 5-aastase kohustuse raames esitatud).

Viljapuudele SORT toetuse taotlemisel tuleb esitada lisaks taimepassi originaalid. Marjapõõsastele SORT toetuse taotlemisel tuleb esitada tarnija dokumendid. Kui olete juba eelneval aastal PRIA-le esitanud viljapuude ja marjapõõsaste taimepassid või tarnija dokumendid varasemalt istutatud istikute kohta ja nende alusel on toetust makstud, ei pea neid uuesti esitama. See kehtib nii 5-aastase kui ka 1-aastase toetuse taotleja kohta. Kui taimepassi originaalid ei ole säilinud või neid ei ole, tuleb taotlejal esitada Eesti Aiandusliidu eksperdi arvamus (originaaldokument) selle kohta, millise sordiga on tegemist. Puukooli või tootmisaia omanikud saavad ise tellida Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt sordiehtsuse kohta eksperdi arvamuse.

Lisadokumentide originaalid tuleb esitada PRIA maakondlikusse teenindusbüroosse või saata PRIA-le posti teel hiljemalt 15. juuniks. Esitatud dokumendid tembeldatakse esitamise kuupäevaga, nendest tehakse koopia ja originaalid tagastatakse taotlejale. Posti teel PRIA-sse saadetud originaaldokumendid tagastatakse taotlejale samuti posti teel.

Marjapõõsaste tarnija dokumendid, mis ei pea olema originaaldokumendid, võib esitada ka [e-PRIA](#) kaudu, valides „*Dokumendid*“ alt 2022. aastal esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse ning vajutades taotlustoimiku päises paremal nupule „*Lisa dokument*“. Soovi korral saab dokumendid edastada ka e-postiga aadressil info@pria.ee või saata postiga PRIA otsetoetuste osakonna menetlusbüroole aadressil Tähe 4, Tartu 51010.

5.6. Taotlusel esitatud andmete muutmise

Taotlusel esitatud andmete muutmise saate alustada menüüst „*Dokumendid*“, valides taotluse, mida soovite muuta hakata. Taotluse muutmiseks valige seejärel „*Esita muudatustaotlus*“.

Kuni 17. juunini 2022. a saate taotlusele lisada põldude andmeid, põllu pindala suurendada ja lisada toetuste taotlemise märkeid. Pärast 17. juunit saab taotlust muuta kuni kohapealse kontrolli toimumiseni või kohapealsest kontrollist teatamiseni, PRIA leitud vigadest teadaandmiseni või toetuse otsuse tegemiseni. Alates 17. juunist esitatud muudatused vaatab PRIA üle ning juhul kui nendega ei ole võimalik arvestada, saadetakse taotlejale vastavasisuline e-kiri koos selgitustega. Taotlust saab taas muuta, kui eelmised muudatused on PRIA poolt üle vaadatud ja kinnitatud.

Taotleja peab PRIA-t 15 tööpäeva jooksul kirjalikult teavitama pärast taotluse esitamist tekkinud olulistest muudatustest (näiteks taotlusele on ekslikult märgitud vale põllumajanduskultuur või väheneb taotleja kasutuses olev põllumajandusmaa pindala) ja nõuete täitmist takistavatest asjaoludest (näiteks talvise taimkatte rajamata jätmise pikaajalise sajuperioodi tõttu jms). Nii on

võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või sellest ilmajäämisest.

5.7. Taotluse tagasivõtmine

Taotluse või esitatud muudatustaotluse saate tagasi võtta menüü „*Dokumendid*“ kaudu, valides taotluse või muudatustaotluse, mida soovite tagasi võtta. Seejärel vajutage nupule „*Esita tagasivõtmise taotlus*“.

Taotluse võite e-PRIA kaudu tagasi võtta igal ajal kuni:

- kohapealsest kontrollist või PRIA leitud vigadest teadasaamiseni;
- toetuse otsuse tegemiseni.

Tagasivõtmise taotlust on võimalik esitada kogu taotluse või viimase muudatustaotluse kohta. Viimase muudatustaotluse saab tagasi võtta, kui see ei ole „*Tagasilükatud*“ staatusega. Tagasilükatud muudatustaotlust ei saa tagasi võtta.

Esitatud ja esitamata tagasivõtmise taotlusi saab avada menüüst „*Dokumendid*“ ja avatud taotluse vaatest „*Lisadokumendid*“ alt.

Palun arvestage, et kui olete taotluse tagasi võtnud, saate uue taotluse esitada ainult taotluste vastuvõtmise perioodi jooksul. Kui võtate tagasi esitatud taotluse 5-aastase kohustuseperioodiga toetuse osas, siis kohustus katkeb ning varasematel aastatel saadud toetus tuleb tagasi maksta.

5.8. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist

Kui pärast toetuse taotluse esitamist ja enne kõigi toetuse saamise nõuete täitmist, sh nõuetele vastavuse nõuded, läheb kogu põllumajanduslik majapidamine/ettevõtte ühelt omanikult üle teisele, on võimalik toetuse maksmine uuele omanikule. Selleks peab põllumajandusliku majapidamise üle võtnud isik ülevõtmisperioodil, mis kestab 22. maist kuni 1. septembrini, esitama PRIA-le majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotlema toetuse maksmist. Selleks on taotlejal võimalik esitada [soovituslik vorm](#). Vorm tuleb nii üleandja kui ka ülevõtja poolt digitaalselt allkirjastada ja esitada e-posti aadressil info@pria.ee.

Ülevõtmise puhul antakse kõik üleandja toetuse taotlemisega kaasnevad õigused ja kohustused üle ülevõtjale.

Juhul kui ülevõtmist tõendavaid dokumente eelpool nimetatud ajavahemikul ei esitata, makstakse toetus üleandjale, kui toetuse saamise nõued on täidetud.

5.9. Väärramatu jõud ja erandlikud asjaolud

Väärramatu jõud on asjaolu, mida taotleja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ei saanud temalt oodata, et ta kohustuse võtmise ajal selle asjaoluga arvestaks, seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Väärramatu jõuna käsitletakse näiteks järgmiseid juhtusid:

- taotleja surm;
- taotleja pikaajaline töövõimetus;
- põllumajandusettevõtte olulise osa sundvõõrandamine, kui kohustuse võtmise päeval ei

olnud sellist sundvõõrandamist võimalik ette näha;

- raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajandusettevõtte põllumajandusmaad;
- taotleja ettevõtte ümberkruntimine, kui see pole algatatud omanike huvidest lähtuvalt.

Vääramatu jõu ja erandlike asjaolude olemasolu hindamisel võetakse arvesse üksikjuhtudel ilmnenud asjaolusid. Vääramatu jõud peab olema tekkinud kummagi poole süüta. Näiteks, kui taotlejal on maa kasutamiseks sõlmitud rendileping ja rendileandja seda rikub, ei ole tegemist vääramatu jõuga. Lepingu rikkumisel saab taotleja oma õiguste kaitseks pöörduda maakohtusse [tsiviilkohtumenetluse seadustikus](#) sätestatud alustel ja korras.

Vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest tuleb PRIAt teavitada kirjalikult 15 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, kui seda on võimalik teha. Teavituse saab esitada e-PRIA kaudu, valides „Dokumendid“ alt esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse ning seejärel „Lisa dokument“. Teavituse tulemusena on PRIAl võimalik kontrollida teavituses toodud asjaolude olemust (näiteks ei ole vääramatu jõud või erandlik asjaolu tehnika purunemine) ja arvestada sellega toetuse nõuete täitmise hindamisel. Taotleja peab arvestama, et erandlikest asjaoludest teavitamine võib leevendada tähtjaks nõude täitmata jätmise sanktsiooni, kuid ei vabasta nõude täitmisest ja nõue tuleb täita esimesel võimalusel. Eelnevast tulenevalt võetakse teavituse menetlusse, mille tulemusena selgub sõltuvalt asjaoludest ka selle mõju toetusele.

Oluline on silmas pidada, et vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemisel hüvitatakse taotlejale toetus ainult tehtud töö ulatuses, st asjaolusid arvesse võttes hinnatakse nõude täitmata jätmist leebemalt, kuid toetuse vähendamine toimub ikkagi.

5.10. Kohustuse jätkamine taotleja surma korral

Kohustust saab nii täielikult kui osaliselt jätkata pärija, kaaspärija või muu isik. Osalise jätkamise korral tuleb näidata, milliste pindalade osas kohustust jätkatakse.

Kohustuse jätkamise korral tuleb PRIAle esitada järgmised dokumendid:

- kui pärija jätkab kohustust:
 - kirjalik avaldus kohustuse ülevõtmise kohta;
 - koopia pärimisõiguse tunnistusest.
- kui kaaspärija jätkab kohustust:
 - kirjalik avaldus kohustuse ülevõtmise kohta;
 - koopia pärimisõiguse tunnistusest;
 - avaldus teistelt kaaspärijatelt toetustest loobumise kohta selle maa või toetuse osas.
- kui muu isik jätkab kohustust:
 - koopia pärimisõiguse tunnistusest;
 - avaldus teistelt kaaspärijatelt toetustest loobumise kohta selle maa või toetuse osas;
 - kohustuse üleandmise-ülevõtmise teade koos põldude loeteluga.

6. Taotluse kontrollimine

Taotluse kontrollimine jaguneb administratiivseks ja kohapealseks kontrolliks. Administratiivne kontroll tehakse kõikidele esitatud taotlustele .

Taotluse kontrollimise käigus kontrollitakse, kas taotleja ja põllumajandusmaa vastavad toetusõiguslikkuse ja toetuse saamise ning nõuetele vastavuse süsteemi nõuetele. Lisaks kontrollitakse ka mitmeid nõuetega sätestatud dokumente (näiteks põlluraamatut jm) ning muid haldusmenetluse käigus vajalikke tõendeid ja andmeid.

6.1. Halduskontroll

Taotluse täitmise käigus kontrollib süsteem:

- kas taotleja iga põld (või maa-ala kokku) on ühikumäärarühmis vähemalt 0,30 ha;
- kas põllumassiiv, millele toetust taotletakse, on kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse;
- kas põllumajanduskultuur on taotletud toetuse jaoks toetusõiguslik;
- kas taotleja on füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik (NAT puhul on toetusõiguslik ka füüsiline isik).

Kui taotlus on esitatud, kontrollib PRIA:

- põllumassiivi pindala ületaotlemist - põllumassiivi põhiselt taotlustes kirjas olevat põldude pindalade summat võrreldakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindalaga. PRIA kontrollib põllumassiivil asuvate põldude pindalaid ja vajadusel maa kasutamise õiguslikku alust kohapealses kontrollis;
- topelthaotlemist - kontrollitakse taotlemist samale maale erinevate taotlejate poolt;
- nõuetele vastavuse osas loomade registri teavitusi ning loomade tähtaegset märgistamist;
- koolituste läbimise nõude täitmist;
- KSM ja MAH toetuse taotlemisel viljavahelduse nõuete järgimist ning talvise taimkatte ja liblikõieliste kultuuride kasvatamise nõude täitmist;
- kõikide 5-aastase kohustusega seotud toetuste puhul kohustuse jätkamist, kas on esitatud vajalikud kohustuse üleandmise-ülevõtmise teavitused, kas ülevõtja on esitanud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse ning kas ta on ülevõetud kohustusealustele põldudele toetusi taotlenud.

SORT toetuse puhul kontrollitakse lisaks veel:

- kas SORT istikute arv on viljapuudele või marjapõõsastele toetuse taotlemiseks piisav;
- kas taotleja on esitanud põllule külvatud seemne müügipakendi originaaletiketi;
- kas taotleja on esitanud viljapuude taimepasside originaalid, sõstraliste ja karusmarjaliste taimede tarnija dokumendi või kui taimepassi originaali ei ole, Eesti Aiandusliidu eksperdi arvamuse (originaaldokumendi) selle kohta, mis sordiga on tegemist;
- kas viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel on kasutatud istutusmaterjali, mis on saadud [taimetervise registrisse](#) kantud isikult;
- kas kartuli kasvataja on kantud [taimetervise registrisse](#), kui ta kasvatab üle ühe hektari suurusel alal kartulit turustamise eesmärgil.

MAH toetuse puhul kontrollitakse lisaks veel:

- kas taotleja ja tema kasutuses olevad põllud ning loomad, kelle kohta taotletakse MAH toetust, on kantud mahepõllumajanduse registrisse;
- kuni 3-aastasele külvikorras olevale rohumaale toetuse taotlemist ja külvikorras oleva rohumaale ülesharimist [määruses nr 53](#) sätestatud tingimustel - nõuet kontrollitakse eelnevate aastate taotluste ja kontrolli tulemuste põhjal.

Kui administratiivse kontrolli käigus avastatakse märke võimalikust nõuete rikkumisest, viiakse läbi järelkontroll mistahes teise asjakohase menetluse ja vajadusel kohapealse kontrolli abil või saadetakse järelepärimine taotlejale.

6.2. Kohapealne kontroll

Kohapealsed kontrollid algavad pärast taotluste vastuvõttu ning kestavad vajadusel aasta lõpuni. Nõuetele vastavuse nõuete täitmise osas teostatakse kontrollid aastaringselt. Kohapealseid kontrollid tehakse kontrollivalimite alusel. Kohapeal kontrollitakse, kas kultuur, maakasutus ja pindala vastavad taotletule ning kas toetuse saamise nõuded on täidetud. PRIA võib kasutada kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka ATVd. ATV kasutamisest antakse taotlejale eelnevalt teada.

Kohapeal kontrollitavad dokumendid on olenevalt taotletud toetusest järgmised: põlluraamat(ud), maa kasutusõigust tõendavad dokumendid, mullaproovide protokollid, väetamisplaanid jms.

Maa kasutusõigust kontrollitakse kohapealse kontrolli käigus, kuid kasutusõiguse puudumine võib selguda ka halduskontrollis.

Toetuse nõuete rikkumist hinnatakse vastavalt selle raskusele, ulatusele ja kestusele. Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis on leitavad [PRIA kodulehelt](#) konkreetse toetuse lehelt. Kohapealset kontrolli läbiviiv teenistuja võib põhjendatud juhtudel rikkumise hindamisel kasutada kaalutusõigust ja hinnata rikkumist maatriksist erinevalt.

Visuaalselt kontrollitakse, kas HPK raames säilitamisele kuuluvad maastikuelemendid, mis on arvestatud põllumajandusmaa pindala hulka, vastavad kehtestatud parameetritele (sõltuvalt maastikuelemendi tüübist kontrollitakse selle suurust, laiust, kõrgust või pikkust jms) ja asukohale ning kas põllu maakasutus vastab maastikuelemendiga seotud maakasutusele (näiteks kas põllusaar asub põllumaal - maakasutus P või M). Erinevuste leidmisel maastikuelemendid mõõdistatakse ning mittevastavad maastikuelemendid arvestatakse põllu pindalast välja.

Põllu pindala mõõdetakse mööda toetusõigusliku põllumajandusmaa ja põllumajanduskultuuri piiri, kontrollides põllumajandustootja taotletud pinna vastavust tegelikule olukorrale. [Euroopa komisjoni rakendusmääruse \(EL\) nr 809/2014](#) artiklite 38 ja 40 kohaselt võib kontrollimisel kasutada kaugseiret. Kaugseire teel tehtava kontrolli puhul mõõdetakse arvutis kõrgresolutsiooniga (0,2-0,6 m piksliga) satelliidipiltidelt või ortofotodelt põllumajandustootjate taotletud põldude pindalaid. Satelliidipildid ja ortofotod, millelt tehakse mõõtmisi, on tehtud kontrolli aasta toetusperioodi kestel. Neid ei tehta kogu Eesti territooriumi kohta.

Kui kaugseire teel ei ole kontrollitava taotluse põldude pindalaid võimalik piisavas ulatuses mõõta või on kaugseire teel tehtud mõõtmisega tuvastatud pindala erinevus, suunatakse põld edasi kohapealsesse kontrolli. Kohapeal viiakse läbi täiendavad mõõtmised GPSiga.

Kahtluste ja vaidluste korral on otsuse aluseks kohapealse kontrolli tulemused. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, peab ta vajadusel järelevalveametnikule ette näitama põllu piiri.

Põllu toetusõiguslikkuse hindamisel võetakse arvesse põllul leiduvate üksikute puude arvu. Puuks loetakse vähemalt 1,3 meetri kõrgust puittaime. Põld, millel ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud, on toetusõiguslik. Näiteks, kui põllu pindala on 2,80 ha, on põld toetusõiguslik juhul, kui seal ei kasva rohkem kui 140 puud. Kui puude arv ületab lubatud arvu, ei ole põld tervikuna toetusõiguslik.

Kohapealses kontrollis ei loeta toetusõiguslikeks alaliselt liigniiskeid alasid, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Sellised alad on näiteks

kobraste üleujutusala, tiigid ning alad, mida ei saa lugeda heas korras olevaks põllumajandusmaaks, näiteks soodid, mudamülkad ja roostikud. Sellised alad kuuluvad registrist kustutamisele.

PRIA kontrollib kohapeal KSM, KSK, KSA, SORT, MULD, VESI ja MAH toetuse toetusõiguslikkuse nõudeid, toetuse nõudeid ja HPK nõudeid. NAT toetuse puhul kontrollib PRIA kohapeal toetusõiguslikkuse nõudeid ja HPK nõudeid. Keskkonnaamet (edaspidi KeA) kontrollib kohapeal kaitseala, hoiuala või püsielupaiga kaitsekorrast tulenevaid nõudeid. PTA kontrollib MAH toetuse taotlejate juures mahepõllumajanduse seadusest tulenevaid nõudeid ning kogu ettevõttes taotluse esitamise aastale eelneva aasta mahepõllumajanduse seaduse kohaselt peetud lindude, loomade ja mesilasperede keskmist arvu ning MAH karjatatavate loomade identifitseerimise nõudeid.

KSM rohumaariba ehk põlluserva laiust arvestatakse rohuga kaetud teeservast kuni põlluservani. Kraavi laiust arvestatakse tasapinnaliselt ehk risti üle kraavi. Üldjuhul hinnatakse rohumaariba laiust visuaalselt, vajadusel mõõdistatakse mõõdulindi või GPSiga.

Näide: KSM toetusõigusliku põllu ja avalikult kasutatava tee vahele jääb 2 meetri laiune põõsasriba ja 5 meetri laiune rohumaariba (rohumaariba kokku koos põõsasribaga on 7 meetrit lai). Sellisel juhul on rohumaariba nõue täidetud, kuid kuna rohumaariba laius koos põõsasribaga on üle 5 meetri, mõõdetakse toetusõigusliku põllu pindala ja rohumaariba pindala eraldi põldudena.

PTA ning KeA kontrollivad kohapeal kohustuslikke majandamisnõudeid. KeA kontrollib lisaks ka [HPK määruses](#) toodud veekaitse nõudeid. Nõuetele vastavuse nõude rikkumist hinnatakse vastavalt selle tõsidusele, ulatusele ja püsivusele. Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis avaldatakse [PRIA kodulehel](#). Rikkumise tõsidust, ulatust ja püsivust hinnatakse kuni 4 punkti skaalal. Koondhinde saamiseks liidetakse punktid ja vastavalt punktisummale leitakse toetuse vähendamise protsent toetussummast.

Kohapealses kontrollis täidetakse kontrollaruanne koos lisadega, kuhu ka taotlejal on võimalik lisada omapoolsed märkused. Kontrollaruande allkirjastavad inspektor ja taotleja või tema volitatud esindaja. Kontrollaruande allkirjastamisega tõendab taotleja või tema esindaja, et on teadlik majapidamises läbi viidud kohapealsest kontrollist ning talle on võimaldatud esitada ja lisada kontrollaruandele märkuseid (allkiri ei tähenda nõustumist kontrolli tulemustega). Kui kohapealses kontrollis on tuvastatud eiramisi või on mõõdetud põldusid, saadetakse taotlejale kontrollaruande koopia. Kui taotlejal on pretensioone kohapealse kontrolli läbiviimise või kohapealse kontrolli tulemuste kohta, saab ta need esitada 15 kalendripäeva jooksul alates kontrolli toimumisest ja/või kontrollaruande koopia kättesaamisest.

7. Toetuse vähendamine

Toetuste vähenduse arvestamine toimub vastavalt [komisjoni delegeeritud määrusele \(EL\) nr 640/2014](#).

7.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu

7.1.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu KSM, KSK, KSA, MULD, VESI, SORT, MAH toetusel

Pindala erinevus	Vähendamine
Taotlusel esitatud pindala on väiksem, kui tegelik kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindala.	Toetus määratakse taotluses esitatud andmete alusel.
Taotlusel esitatud pindala on kuni 3% või kuni 2 ha suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Toetus määratakse mõõdetud või kindlakstehtud pindala järgi.
Taotluses esitatud pindala on üle 3% või üle 2 ha, kuid kuni 20% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Toetust vähendatakse taotletud pindala ja mõõdetud või kindlakstehtud pindala kahekordse vahe võrra.
Taotluses esitatud pindala on üle 20% ja kuni 50% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata.
Taotluses esitatud pindala on üle 50% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata. Lisaks arvatakse taotleja veel üks kord toetusesaajate hulgast välja tuvastatud pindala erinevusele vastava summa ulatuses. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega järgneva kolme kalendriaasta jooksul.

*kultuurigrupp - ühe toetuse raames sama toetusmääruga toetatavad kultuurid.

Näide: Taotleja taotles toetust 100 hektari kohta, kuid kohapealses kontrollis selgus põlde üle mõõtes, et tegelik pindala on 90 hektarit. Pindala erinevuse protsendivahemik leitakse järgmiselt: $10/90 \times 100 = 11\%$. Kuna taotlusel esitatud pindala on kontrollimisel selgunud pindalast suurem üle 3%, aga alla 20%, vähendatakse toetussummat kahekordse tuvastatud pindala erinevuse ehk 20 hektari võrra.

Toetust ei määrata ka tuvastatud pindala erinevuse, so 10 hektari eest. Seega, kui muid toetuse vähendamisi ei ole, määratakse tootjale toetus $100 - 30 = 70$ ha eest.

7.1.2. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu NAT toetusel

Taotlusel esitatud ja tegeliku maa pindalade vahe	Toetuse määramine ja vähendamine
Taotlusel esitatud põldude kogupindala on kindlaksmääratud pindalast väiksem.	Toetus määratakse taotluses esitatud pindala alusel.
Taotlusel esitatud põldude kogupindala on kuni 3% või kuni 2 ha kindlaksmääratud pindalast suurem.	Toetus määratakse kontrollimisel kindlaksmääratud pindala alusel.
Taotlusel esitatud põldude kogupindala on üle 3% või 2 ha, kuid mitte üle 10% suurem kindlaksmääratud pindalast.	Toetust vähendatakse taotlusel esitatud ja kontrollimisel kindlaksmääratud pindala 1,5-kordse vahe võrra, millest pööratakse täitmisele 50% täiendavast halduskaristusest kui tegemist on alates

	<p>2016. aastast esmakordse sellise suurusega pindalade erinevusega meetme osas. Juhul, kui taotlejal tuvastatakse selline rikkumine ka järgmisel aastal, siis pööratakse kohaldamata jäänud halduskaristus lisaks konkreetse aasta halduskaristusele täitmisele järgmisel aastal (vt nn kollase kaardi kohaldumise näidet).</p> <p>Kui eelmisel aastal kohaldamata jäetud halduskaristuse summat ei ole taotlemisaastal võimalik taotlejale määratud toetussummast maha arvata, tasaarvestatakse see summa mis tahes toetuskavade alusel makstavate toetustega järgneva kolme kalendriaasta jooksul (nn tulevikuvähendus).</p>
Taotlusel esitatud põldude kogupindala on üle 3% või 2 ha ja üle 10% suurem kindlaksmääratud pindalast.	Toetust vähendatakse taotlusel esitatud ja kontrollimisel kindlaksmääratud pindala 1,5-kordse vahe võrra (vt nn kollase kaardi kohaldumise näidet).

Nn kollase kaardi (KK) rakendumine NAT toetusel

Kollase kaardi süsteem rakendub 2016. aastast. Kollase kaardi saamisel vähendatakse pindala erinevusest tulenevat halduskaristust 50% võrra.

- Kollast kaarti antakse toetuse osas ainult üks kord perioodi 2016-2022 jooksul.
- Rakendub, kui pindala erinevus on rohkem kui 2 ha või 3% ja mitte rohkem kui 10%.
- 1,5-kordset halduskaristust vähendatakse 50% võrra.
- Kui kollase kaardi rakendumise aastale järgneval aastal määratakse jälle pindala erinevuse eest halduskaristus (erinevus üle 2 ha või 3%), küsitakse eelmise aasta eest vähendamata jäetud osa tagasi.
- Kui tuvastatud pindala erinevus on suurem kui 10%, siis selle meetme osas ei saa taotleja enam kollast kaarti.
- Ilma kollase kaardita määratakse täiendav halduskaristus edaspidi tavakorras, st 1,5 korda taotletud ja kindlaksmääratud pindala erinevusest.
- Kui kindlaksmääratud pindala erinevus on avastatud tagasiulatuvalt näiteks 2015. aastal, siis on võimalik kollane kaart saada ka 2015. aastal, kuid mitte varem. Samuti on tagasiulatuvas kontrollis võimalik 2015. aasta kohta saada kollase kaardi välistus.

Näide	2020	2021	2022	Tulemus
1	Erinevus kuni 2 ha või 3%			Kollase kaardi (KK) saamise võimalus säilib tulevasteks aastateks.
2		Erinevus üle 2 ha või 3%, kuid kuni 10% (KK)		KK aastal 2021. Edaspidi enam KKd pole saada võimalik, vähendused järgnevatel aastatel tavakorras.
3	Erinevus üle 2 ha või 3%, kuid kuni 10% (KK)	Erinevus kuni 2 ha või 3% või erinevus puudub		2020. a KK, edaspidi enam KKd pole saada võimalik, vähendused järgnevatel aastatel tavakorras. 2020. a KK tulemusena kohaldamata jäänud summat 2021. a tagasi ei küsita.
4		Erinevus üle 2	Erinevus üle 2	2021. a KK, edaspidi enam KKd pole

		ha või 3%, kuid kuni 10% (KK)	ha või 3%	saada võimalik. 2022. a vähendus tavakorras + 2021. a KK tulemusena kohaldamata jäänud summa tagasiküsimine. Kui eelmisel aastal kohaldamata jäetud halduskaristuse summat ei ole taotlemisaastal võimalik taotlejale määratud toetussummast maha arvata, tasaarvestatakse see summa mis tahes toetuskavade alusel makstavate toetustega järgneva kolme kalendriaasta jooksul (nn tulevikuvähendus).
5	Erinevus üle 2 ha või 3% ja üle 10%			Taotleja ei saa KKd ei 2020. a ega ka tulevikus. Vähendused järgnevatel aastatel tavakorras.
6	Erinevus üle 2 ha või 3%, kuid kuni 10% (KK) - erinevus tuvastatud 2021. a tagasiulatuvalt	Erinevus üle 2 ha või 3%, kuid kuni 10%		Kuna 2021. a tuvastati rikkumine tagasiulatuvalt 2020. aasta osas, siis KK hoopis 2020. a. 2021. a KK enam ei kehti ja järgneb näites 4 toodud stsenaarium.
7	Erinevus üle 2 ha või 3%, kuid kuni 10% (KK)		Erinevus üle 2 ha või 3% ja üle 10%	2020. a KK, edaspidi enam KKd pole saada võimalik, vähendused järgnevatel aastatel tavakorras. Kuna uus rikkumine ei ole järgmisel kalendriaastal, vaid ülejärmisel, siis 2020. a KK tulemusena kohaldamata jäänud summat tagasi ei küsita.

Arvutuse näide:

Aasta 2021. NAT toetust taotletud 100 ha (1 ha = 100 eurot).

- 2021. a pindala erinevus vahemikus 2 ha või 3% kuni 10% (näiteks 5 hektarit = 5,26%), kuna näiteks taotlejal puudus maa kasutamiseks õiguslik alus.
- Tavavähenduse korral vähendatakse toetust täiendavalt 1,5 x 5 ha = 7,5 ha eest.
- Taotleja saab aga 2021. a nn kollase kaardi, mistõttu 2021. a vähendatakse toetust tegelikult 7,5 ha/2 = 3,75 ha eest.

2021. a saab taotleja seega toetust 100 ha - 5 ha - 3,75 ha = 91,25 ha eest.

Sama taotleja aastal 2022. NAT toetust taotletud 100 ha (1 ha = 100 eurot).

- Kui 2 hektarist või 3%-st suuremat pindala erinevust ei leita, siis täiendavat halduskaristust ei järgne ja toetust makstakse taotletud või kindlaksmääratud pindala alusel. Kollane kaart on ära kasutatud.
- Kui aga leitakse, et 2022. a on pindala erinevus suurem kui 2 ha või 3%-i (näiteks 5 hektarit = 5,26%), siis tavavähenduse korral vähendatakse toetust täiendavalt 1,5 x 5 ha = 7,5 ha eest ja lisaks vähendatakse taotleja toetust 2021. a kohaldamata jäetud lisakaristuse, so 3,75 hektarile vastava summa ulatuses. 2022. a makse oleks seega 100 ha - 5 ha - 7,5 ha - 375 eurot (2020. aasta 3,75 ha-le vastav summa) = 8375 eurot.

7.2. Toetuse vähendamine baas- ja toetatavate nõuete rikkumise eest

[KSM](#), [KSK](#), [KSA](#), [MULD](#), [VESI](#), [SORT](#), [MAH](#) ja [NAT](#) toetuste nõuete rikkumise hindamismatriksid leiab PRIA kodulehel.

7.3. Toetuse vähendamine juhul, kui taotleja ei ole deklareerinud kogu maakasutust

Kui toetusesaaja ei deklareeri jooksvaks aastaks kogu tema kasutuses olevat põllumajandusmaad ning kui erinevus ühelt poolt taotluses deklareeritud kogupindala ja teiselt poolt deklareeritud pindala pluss deklareerimata põldude kogupindala vahel on rohkem kui 3% deklareeritud pindalast, vähendatakse sellele toetusesaajale kõnealuseks aastaks makstavate pindalapõhiste otsetoetuste ja/või MAK pindalatoetusmeetmete alusel makstavate toetuste kogusummat kuni 3%, olenevalt väljajätmise raskusastmest.

7.4. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu

Nõuetele vastavuse süsteemi mistahes nõude rikkumise korral vähendatakse kõiki taotletud toetusi, millele nõuetele vastavuse süsteem kehtib. Nõuded kehtivad kalendriaasta järgi, st kui nõude rikkumine pandi toime ja tuvastatakse 2022. a, siis vähendatakse ka 2022. a taotletud pindala- ja/või loomatoetusi. Kui nõude rikkumine pandi toime 2021. aastal, aga rikkumine tuvastatakse 2022. a toimunud kontrollis, siis vähendus arvutatakse rikkumise toimepanemise ehk 2021. a taotletud toetuste summast, kuid vähendatakse 2022. a taotletud toetusi.

HPK nõuete ja kohustuslike majandamisnõuete puhul hinnatakse leitud rikkumiste korral, kas tegemist on hooletusest või tahtlikkusest tingitud rikkumisega, rikkumise tõsidust, püsivust ning ulatust ning kas on kergendavaid asjaolusid.

Hindamine toimub hindamismatriksite alusel, mis avaldatakse [PRIA kodulehel](#). Rikkumise tõsidust, ulatust ja püsivust hinnatakse kuni 4 punkti skaalal. Koondhinde saamiseks liidetakse punktid ja vastavalt punktisummale leitakse toetussumma vähendamise protsent.

Kui rikkumine tuleneb põllumajandustootja hooletusest, on üldreeglina vähendamise ulatuseks 3% toetussummast. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada, kas seda protsenti vähendada 1%-ni või suurendada 5%-ni. Lõpliku vähendusprotsendi kujunemisel arvestatakse, kas rikkumised on tuvastatud samas või erinevates valdkondades. Juhul, kui rikkumised on tuvastatud samas valdkonnas (näiteks on tuvastatud erinevad nõude rikkumised HPK nõuete kontrollis), läheb arvesse suurim valdkonna rikkumine. Erinevate valdkondade nõuete rikkumised liidetakse, kuid maksimaalne vähendamine esimesel rikkumise aastal on siiski 5% toetussummast.

Kui nõuetele mittevastavus on olnud taotleja poolt tahtlik, on vähendamise ulatuseks üldreeglina 20%. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada vähendada seda protsenti, kuid mitte alla 15%, või vajaduse korral suurendada seda 100%-ni toetuse kogusummast.

Kui taotleja on kolme järjestikuse kalendriaasta jooksul vähemalt kahel kalendriaastal rikkunud sama nõuet või standardit, korrutatakse esimese korduvuse puhul kindlaksmääratud vähendusprotsent kolmega. Edasiste korduvate rikkumiste puhul korrutatakse eelmise korduva rikkumise vähendusprotsent kolmega. Kui korduvuse arvutamisel on jõutud 15%-ni, teavitab PRIA taotlejat, et sama nõude rikkumise veelkordsel kindlakstegemisel käsitletakse seda tahtliku nõude rikkumisena ning toetust vähendatakse tahtliku rikkumise vähendamise määraga.

8. Toetuse määramine või taotluse rahuldamata jätmine

PRIA otsustab toetuste taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise hiljemalt 10. veebruariks 2023. a.

Infot otsuste kohta saab vaadata [e-PRIAs](#) menüüst „*Dokumendid*“. Määratud toetussummad avalikustatakse ka PRIA kodulehe [Toetuste saajad](#) lehel 10 tööpäeva jooksul alates otsuse kinnitamisest. Toetuse vähendamise või taotluse rahuldamata jätmise otsusest teavitab PRIA Teid 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist kas kirjalikult, saates Teile tähtitud postiga otsuse väljavõtte, või e-teavitusega, kui olete kliendi andmetes andnud nõusoleku suhelda PRIAga elektroonilisel teel. Elektroonilises teavituses suunatakse Teid otsuseid vaatama e-PRIAsse. Väljavõtet või selle teavitust ei saadeta taotlejale, kelle toetust ei vähendata.

Taotlus jäetakse tervikuna rahuldamata järgmistel juhtudel:

- taotlusaluste või nõuetele vastavate põldude kogupindala on väiksem kui konkreetse toetuse minimaalne toetusõiguslik pind ([ELÜPS](#) § 79);
- taotleja ei võimalda läbi viia kohapealset kontrolli;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud pindalast üle 20% suurema pindala. Sel juhul jääb taotleja kultuurigrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, arvatakse taotleja lisaks veel üks kord järgneva kolme aasta jooksul toetusesaajate hulgast välja tuvastatud pindala erinevusele vastava summa ulatuses;
- taotleja ei vasta vähemalt ühel kohustuseaastal konkreetse toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele. Kui toetusõiguslikkuse nõude rikkumine tuvastatakse 5-aastase kohustuseperioodi esimesest aastast hilisemal aastal, nõutakse eelnevatel aastatel makstud toetus tagasi;
- taotleja rikub konkreetse toetuse baas- või toetatavaid nõudeid ulatuses, mis üksi või koosmõjus vähendavad toetuse summa nullini;
- tahtliku nõuetele vastavuse nõude rikkumise puhul võidakse toetussummat vähendada kuni 100%;
- taotlus jäetakse rahuldamata ka siis, kui taotleja ei ole puuduste kõrvaldamiseks määratud tähtaja jooksul neid kõrvaldanud. Sellisel juhul menetletakse toetust vastavalt esitatud andmetele ja kui kõrvaldamata puudus takistab kõigi vajalike kontrollide läbiviimist, jäetakse taotlus kogu toetuse ulatuses läbi vaatamata;
- taotleja on tekitanud toetuse saamise tingimused kunstlikult.

9. Toetuse maksmine

Toetused makstakse välja hiljemalt 30. juuniks 2023. a.

NB! Arveldusarve numbri või konto omaniku nime muutumisest palume kohe PRIAt teavitada. Toetuse taotleja peab olema ise konto omanik. Vastasel juhul ei ole võimalik toetussummat üle kanda. Andmeid on võimalik muuta [e-PRIA](#) teenuses „*Kliendi andmed*“, mille kaudu esitatud andmete muutmine toimub koheselt, kui ei ole vaja teha andmete lisakontrolle.

Vana e-PRIA teenustes „*Maksete nimekiri*“ ja „*Võlgnevuste nimekiri*“ on võimalik taotlejal tutvuda endaga seotud maksete ning võlgnevustega. Maksete nimekirjas on vaikumisi kuvatud taotleja maksed viimase aasta jooksul. Taotlejale on nähtavad ka maksed, mille kohta otsus on tehtud, kuid väljamakse on tulevikus (makse kuupäev on kas täidetud tuleviku kuupäevaga või täitmata). Sel kuupäeval, kui PRIA finantsosakond on omalt poolt tellinud riigikassast raha kliendile väljamaksmiseks (reeglina 2-7 päeva jooksul), saab väljamakse kuupäev, millal toetusraha kliendi arvele laekub, kliendile nähtavaks ka e-PRIAs.

Füüsilistele isikutele makstavatelt summadelt peetakse kinni üksikisiku tulumaks. Toetust saavatel eraisikutel on võimalus esitada PRIAle ühekordne avaldus selle kohta, et toetuselt tulumaksu kinnipidamisel arvestatakse maksustatavalt summalt eelnevalt maha tulumaksuvaba määr. Info põllumajandustoetuste maksustamise kohta (sh avalduse vorm) on kättesaadav PRIA kodulehe [toetuste maksustamise](#) lehelt.

Tulude deklareerimisega seotud küsimustega palume pöörduda otse Maksu- ja Tolliameti poole infotelefonil 880 0811 või e-kirja teel aadressil eraklient@emta.ee. Lisainfot toetuste maksustamise kohta leiab [Maksu- ja Tolliameti kodulehelt](#).

9.1. Maksimaalne toetuse suurus

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse alameetmeid on seitse, millele on [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1305/2013 II](#) lisas sätestatud maksimaalne toetuse suurus hektari kohta aastas:

- üheaastaste kultuuride hektari kohta 600 € (siia gruppi arvestatakse teraviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, köögiviljad (sh rabarber) ja mustkesa);
- mitmeaastaste kultuuride hektari kohta 900 € (siia gruppi arvestatakse kõik ravim- ja maitsetaimed, maasikad ning viljapuu- ja marjaaiad);
- muu maakasutuse puhul 450 € (siia gruppi arvestatakse kõik põllud maakasutusega PR, TPR, TAR, P+heintaimed (sh valge ristik) ja PLK toetusõiguslikud maad).

Kui taotleja ületab toetust taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, siis ületava osa eest talle SORT toetust ei maksta. Oluline on, et hektari kohta makstava toetuse piirmäära arvutamisel arvestatakse kõik taotletud põllumajanduslikud keskkonnatoetused kokku (KSM, KSA, KSK, MULD, VESI, PLK ja SORT). Kui taotleja ületab toetusi taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, kajastub see SORT toetuse otsusel, sest ainult SORT (viljapuudele ja marjapõõsastele) toetuse taotlemisega on võimalik seatud piirmäär ületada.

Näide 1. Taotleja taotleb ainult SORT toetust. Taotleja ei taotle lisaks SORT toetusele KSM, KSA, KSK, MULD, VESI või PLK toetust.

Taotleja esitab taotluse, millel taotleb SORT toetust 31-le kohalikku sorti viljapuule. Ta märgib pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusele ka ühe 0,33 ha suuruse püskikultuuridega põllu, millel kasvatatavaks kultuuriks on „viljapuu- ja marjaaiad väikestel pindadel”.

Kuna antud juhul makstakse SORT toetust taimede kohta, taotleb taotleja SORT toetust kokku 31 taime x 12 eurot = 372,00 eurot.

Vastavalt EN määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt SORT toetust 0,33 ha x 900 eurot = 297,00 eurot (kuna tema taotlusele on märgitud üks 0,33 ha suurune põld, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid).

Kuna taotlejale määratav toetussumma ületab EN määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust summas 297,00 eurot ja seda ületavas osas, so 372,00 - 297,00 = 75,00 eurot, talle toetust ei maksta.

Näide 2. SORT toetuse taotleja taotleb lisaks SORT toetusele ka PLK toetust.

Taotleja esitab taotluse, millel taotleb SORT toetust 31-le kohalikku sorti viljapuule. Ta märgib pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusele ka ühe 0,33 ha suuruse püskikultuuridega põllu, millel kasvatatavaks kultuuriks on „viljapuu- ja marjaaiad väikestel pindadel“. Lisaks taotleb ta PLK toetust 0,30 ha kadakatega niidu niitmise eest.

Kuna antud juhul makstakse SORT toetust taimede kohta, taotleb taotleja SORT toetust kokku 31 taime x 12 eurot = 372,00 eurot.

PLK toetust taotleb taotleja 0,30 ha x 185,00 eurot = 55,50 eurot.

Kokku taotleb taotleja toetust 372,00+55,50 = 427,50 eurot.

Vastavalt EN määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt:

- mitmeaastaste kultuuride eest 0,33 ha x 900 eurot = 297,00 eurot (kuna taotleja taotlusele on märgitud üks 0,33 ha suurune põld, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid);
- muu maakasutuse eest 0,30 ha x 450 eurot = 135,00 eurot (kuna taotleja taotlusele on märgitud üks 0,30 ha suurune PLK ala).

Seega kokku oleks taotlejal õigus maksimaalselt saada 297,00+135,00 = 432,00 eurot. Kuna taotlejale määratav SORT ja PLK toetussumma kokku ei ületa EN määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust kokku summas 427,00 eurot ja SORT toetust ei vähendata.

MAH toetus ei ole põllumajandusliku keskkonnatoetuse alameede, mistõttu arvestatakse [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse \(EL\) nr 1305/2013 II](#) lisas sätestatud maksimaalset toetuse suurust hektari kohta MAH toetusele eraldi. Kui taotleja ületab toetust taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, siis ületava osa eest talle MAH toetust ei maksta.

Näide. Taotleja esitas pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse, millel taotles 5,00 ha püsirohumaale ja 10,00 ha nisule MAH toetust. Lisaks taotles ta toetust 200-le mahepõllumajanduslikult peetavale mesilasperele.

5,00 ha x 25,00 eurot = 125,00 eurot

10,00 ha x 125,00 eurot = 1 250,00 eurot

200 mesilasperet x 40,00 eurot = 8 000,00 eurot

Kokku taotles taotleja toetust 125,00+1 250,00+8 000,00 = 9 375,00 eurot

Vastavalt EN määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt toetust:

5,00 ha x 450 eurot = 2 250,00 eurot

10,00 ha x 600 eurot = 6 000,00 eurot

Kokku oleks taotlejal õigus saada 2 250,00+6 000,00 = 8 250,00 eurot.

Kuna taotlejale määratav toetussumma ületab EN määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust summas 8 250,00 eurot ja seda ületavas osas, s.o 9 375,00-8 250,00 = 1 125,00 eurot, talle toetust ei maksta.

9.2. Ühikumäärad

9.2.1. KSM toetuse ühikumäärad

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on KSM põhitegevuse toetuse taotlemisel 50 eurot kalendriaastas.

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta täiendava veekaitse lisategevuse toetuse taotlemisel on 5 eurot kalendriaastas ja mesilaste korjealade rajamise lisategevuse toetuse taotlemisel 193 eurot kalendriaastas. Põllulindude soodustamise lisategevuse eest toetust ei maksta.

9.2.2. KSK toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse toetuse taotlemisel 344 eurot kalendriaastas. Keskkonnasõbraliku

maasikakasvatuse toetuse taotlemisel on toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta 248 eurot kalendriaastas.

9.2.3. KSA toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on 160 eurot kalendriaastas.

9.2.4. MULD toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on 50 eurot kalendriaastas.

9.2.5. VESI toetuse ühikumäärad

Toetuse ühikumäär maa rohumaana hoidmise eest.

Maa rohumaana hoidmisel erineb põllukultuuride ja söödakultuuride kattetulu ligi kaks korda, mistõttu on kehtestatud põllumajandusliku majapidamise rohumaade osakaalu arvestades kaks erinevat toetuse ühikumäära:

- 1) kui rohumaad moodustab kohustuseaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kuni 20 protsenti, on toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta 130 eurot kalendriaastas;
- 2) kui rohumaad moodustab kohustuseaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast üle 20 protsenti, on toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta 70 eurot kalendriaastas.

Kalendriaasta kohta makstava toetuse arvutamise aluseks olev ühikumäär määratakse kindlaks asjakohase toetuse taotluse esitamise aasta taotlusel esitatud andmete alusel. Ühikumäär sõltub sellest, mitu protsenti asjakohasel kohustuseaastal rohumaad kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast moodustab.

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on maa talvise taimkatte all hoidmise eest 7 eurot kalendriaastas.

9.2.6. SORT toetuse ühikumäärad

Toetuse ühikumäär ühe hektari põllumajandusmaa kohta kalendriaastas on:

- talirukki „Sangaste” kasvatamise eest 32 eurot;
- kartuli „Ando” kasvatamise eest 60 eurot;
- põldherne „Mehis” kasvatamise eest 50 eurot;
- põldoa „Jõgeva” kasvatamise eest 65 eurot;
- valge ristiku „Jõgeva 4” kasvatamise eest 100 eurot.

Toetuse ühikumäär viljapuudel on 12 eurot puu kohta aastas ja marjapõõsastel 5 eurot põõsa kohta aastas.

9.2.7. MAH toetuse ühikumäärad

	Ülemineku toetus (EUR)	Jätkamise toetus (EUR)
Mustkesa ja sööti jäetud maa (ha)	0,00	0,00
Rühvelkultuurid (ha)	231,00	210,00
Mahepõllumajanduslikult toodetud sertifitseeritud seemnekartulist kartuli kasvatamine (ha)	277,00	252,00

Puuvilja- ja marjakultuurid, välja arvatud maasikad (ha)	330,00	300,00
Köögiviljad, maasikad ning ravim- ja maitsetaimed (ha)	660,00	600,00
Teraviljad, kaunviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid ja põldtunnustatud heinaseemnepõllud (ha)	138,00	125,00
Sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamine (ha)	166,00	150,00
Kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa (ha)	88,00	80,00
Rohumaa, mille iga hektari kohta on loomkoormus vähemalt 0,2 loomühikut või mille iga 0,10 ha kohta on vähemalt 1 mesilaspere (ha)	27,00	25,00
Mesilaspere, kui 2021. aastal peeti mahepõllumajanduslikult keskmiselt vähemalt 5 mesilasperet (pere)	44,00	40,00

Rohumaale makstakse toetust, kui iga taotletud hektari kohta on taotlejal sellisel arvul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, hobuseid, lambaid ja kitsi, et loomkoormus hektari kohta on vähemalt 0,2 loomühikut komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisa kohaselt või mille iga kuni 0,10 hektari kohta on taotlejal vähemalt üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere. Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse taotleja poolt kohustuseaastal peetavate lammaste, kitsede ja veiste keskmine arv, kelle kohta on andmed taotleja nimel kantud põllumajandusloomade registrisse. Hobuste puhul võetakse arvesse PTA kohapealses kontrollis kindlakstehtud andmed. Mesilasperedena võetakse arvesse kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal mahepõllumajanduslikult peetud keskmine mesilasperede arv.

[Komisjoni rakendusmääruse \(EL\) nr 808/2014 II lisas](#) toodud loomade loomühikutesse ümberarvutamise määrad:

- üle 2 aasta vanused veised ja üle 6 kuu vanused hobused - 1,0 LÜ;
- 6 kuu kuni 2 aasta vanused veised - 0,6 LÜ;
- alla 6 kuu vanused veised - 0,4 LÜ;
- lambad ja kitsed - 0,15 LÜ.

MAH ühikumäära suurendamine

Nitraaditundlikud alad

MAH toetuse ühikumäärasid suurendatakse 30% võrra nende põldude osas, mis asuvad täies ulatuses nitraaditundlikul alal paiknevatel põllumassiividel ning mille kohta taotletakse toetust. Toetuse ühikumäärasid ei suurendata osaliselt nitraaditundlikul alal asuvatel põllumassiividel asuva põllumajandusmaa kohta.

Mahepõllumajanduslikult peetavad loomad

Kui taotleja peab kogu kohustuseaasta jooksul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, lambaid, kitsi, sigu, küülikuid või kodulinde, suurendatakse MAH toetuse ühikumäära ühe hektari maa kohta summa võrra, mis saadakse taotleja loomade ja kodulindude keskmise arvu alusel arvutatud ühiku korrumtamisel 94 euroga (mahepõllumajandusele ülemineku toetuse taotlemisel) või 85 euroga (mahepõllumajandusega jätkamise toetuse taotlemisel) ning saadud summa jagamisel taotleja nõuetele vastava rohumaa, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride maa hektarite arvuga, mille kohta ta toetust taotleb.

Loomade või kodulindude ühik arvutatakse järgmiste koefitsientide alusel:

- 1) lüpsilehm - 3,0;

- 2) üle 24 kuu vanune veis, sh ammlehm - 1,0;
- 3) 6-24 kuu vanune veis - 1,0;
- 4) kuni kuue kuu vanune veis - 0,2;
- 5) vähemalt ühe aasta vanune lammas - 0,3;
- 6) vähemalt kuue kuu vanune kits - 0,3;
- 7) emis, sealhulgas põrsastega, või kult - 2,5;
- 8) vähemalt kahe kuu vanune nuum- või noorsiga - 1,25;
- 9) üle 6 kuu vanune munakana ja teised kodulinnud - 0,07;
- 10) vutt - 0,01;
- 11) üle 4 kuu vanune küülik - 0,03.

NB! Ühikumäära suurendamisel ei arvestata ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavaid hobuseid, kuna eesmärk on toetada eelkõige mahetoidu tootmist. Mahepõllumajanduslikult peetavad hobused lähevad arvesse rohumaa loomkoormuse arvestamisel ning hobuste kasvatamist toetatakse rohumaa hektari kohta makstava toetuse kaudu.

Oluline on tähele panna, et loomade eest suurendatakse ühikumäära vaid juhul, kui taotleja peab mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi ja loomad on taotleja nimel registreeritud põllumajandusloomade registris ehk taotleja on loomapidaja!

[Veterinaarseaduse](#) § 5 lõike 1 kohaselt on loomapidaja ettevõtja [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2016/429](#) artikli 4 punkti 24 tähenduses. Sellest tulenevalt on ettevõtja füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab loomade või toodete eest, sealhulgas piiratud kestusega ajal, v.a lemmikloomapidajad ja veterinaararstid. Ka [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 2 lõike 1 punkti 19 kohaselt on loomapidaja füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab loomade eest ajutiselt või alaliselt, sealhulgas nende vedamise ja turustamise korral. Seega, loomapidaja on isik, kes peab loomi ja vastutab loomade eest alaliselt (on looma omanik) või ajutiselt, s.t peab looma rendi- või muu sellise lepingulise suhte alusel. [Veterinaarseaduse](#) § 30 lg 1 näeb ette, et loomapidaja identifitseerib oma peetava maismaalooma [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2016/429](#) artiklites 112-115 ja 117 ning [komisjoni delegeeritud määruses \(EL\) 2019/2035](#) sätestatud korras. [Veterinaarseaduse](#) § 31 lg 3 alusel kehtestatud maaeluministri 25.11.2021. a määrus nr 74 „[Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkimisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded](#)“ näeb ette loomapidajale kohustuse looma andmete registreerimiseks ning loomade identifitseerimiseks. Kokkuvõttes loetake **loomapidajaks isikut, kes peab loomi alaliselt, s.t on looma omanik, ja isikut, kes peab looma ajutiselt, s.t rendi- või muu sellise lepingulise suhte alusel looma omanikuga, ning kes vastutab määruse nr 74 kohaselt looma registreerimise ja identifitseerimise nõuete täitmise eest, olles kantud loomapidajana põllumajandusloomade registrisse.**

Järgmiste loomade ja kodulindude pidamise korral suurendatakse ühikumäära üksnes juhul, kui nende keskmine arv on vähemalt järgmine:

- 1) kalkun - 50 lindu;
- 2) hani - 50 lindu;
- 3) part - 50 lindu;
- 4) munakana - 50 üle 6 kuu vanust lindu;
- 5) kanabroiler - 50 lindu;
- 6) pärlikana - 50 lindu;
- 7) vutt - 100 lindu;
- 8) siga - 2,0 loomühikut;
- 9) küülik - 50 üle 4 kuu vanust küülikut.

Mahepõllumajanduslikult peetavate veiste, lammaste ja kitsede puhul võetakse ühiku arvutamisel arvesse taotleja kohustuseaastal peetavate loomade keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud taotleja nimel põllumajandusloomade registrisse.

Mahepõllumajanduslikult peetavate kodulindude, sigade ja küülikute puhul võetakse ühiku arvutamisel arvesse taotleja kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud kodulindude, sigade või küülikute keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud mahepõllumajanduse registrisse. Kodulinnud, sead ja küülikud ei ole põllumajandusloomade registris individuaalselt identifitseeritavad, mistõttu nende üle tuleb pidada arvestust ettevõttes ning mahepõllumajanduse registrisse kantakse nende andmed PTA kohapealse kontrolli seisuga. PTA arvutab ettevõttes kohapeal dokumentide kontrollimise teel kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud kodulindude, sigade või küülikute keskmise arvu.

Aasta keskmine loomade või lindude arv arvutatakse söötmisspäevade alusel. Arvesse lähevad need söötmisspäevad, millal loomi peeti mahepõllumajanduse nõuete kohaselt. Mahepõllumajandusliku loomakasvatusega tegelemiseks võib taotleda tunnustamist aastaringiselt, seetõttu võivad samad loomad olla kalendriaasta vältel karjas enne mahetootmisele üleminekut tavaloomadena. Loomade või lindude karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal leitakse söötmisspäevade arv. Looma või linnu karja tuleku päev loetakse söötmisspäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmisspäevade hulka ei arvestata. Keskmise loomade-lindude arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud loomade või lindude söötmisspäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga (näiteks 4500 söötmisspäeva jagatakse 30 päevaga = 150 looma-lindu). Keskmine loomade-lindude arv aastas leitakse summeeritud söötmisspäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal arvuga 366.

9.2.8. NAT toetuse ühikumäär

NAT toetuse ühikumäär ühe hektari põllumajandusmaa kohta on 27 eurot kalendriaastas.

9.3. Ühikumäära vähendamine

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamiseks vajaminev summa meetmete lõikes ületab taotlemise aastaks määratud meetme eelarvet, vähendab PRIA toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. PRIA on õigus vähendada üht, mitut või kõiki ühikumäärasid.

10. Otsuse vaidlustamine

Kui Te ei ole PRIA otsusega nõus, on Teil võimalus esitada [haldusmenetluse seaduse](#) nõuetele vastav vaie PRIA peadirektorile, põhjendades omapoolset seisukohta. Vaie tuleb edastada aadressil Tähe 4, Tartu 51010 või e-postiga pria@pria.ee 30 kalendripäeva jooksul pärast haldusakti kättesaamist. Elektroonilise otsuse kättetoimetamisega nõustumise korral loetakse otsuse kättesaamise hetkeks vastava e-teavituse saatmise kuupäev. Vaide põhjal vaadatakse taotlus uuesti üle ja tehtud otsusest teavitatakse Teid kirjalikult.

Tulenevalt [haldusmenetluse seaduse](#) § 76 lõikes 2 sätestatule märgitakse vaides:

- 1) haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
- 2) vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) vaidlustatava haldusakti või toimingi sisu;
- 4) põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
- 5) vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;

6) vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust;

7) vaidele lisatud dokumentide loetelu.

Vaidele kirjutab alla taotleja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole varem esitatud.

11. Toetuse tagasinõudmine

Kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, eelmiste aastate toetus on välja makstud alusetult või kui taotleja loobub 5-aastasest kohustusest enne kohustuseperioodi lõppu, peab ta saadud toetuse summa tagasi maksma. Kui toetuse saajalt nõutakse eelnevatel aastatel saadud toetus täielikult tagasi, siis võetud 5-aastane kohustus lõpeb.

[ELÜPS](#) § 111 lg 5 alusel jäetakse toetus taotlejalt tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa ei ületa 100 eurot.

Tulenevalt kehtivatest põllumassiivi identifitseerimissüsteemi ajakohastamise nõuetest (kord 2 aasta jooksul tehakse uued ortofotod) ja kohapealse kontrolli valimi suurusest (5% taotlejatest), on kehtestatud alusetult väljamakstud toetussummade tagasinõudmiseks kuni 10-aastane tähtaeg. Tagasimakse kohustust ei kohaldata, kui ajavahemik toetuse maksmise kuupäevast kuni kuupäevani, mil pädev asutus toetuse saajat esimest korda makse alusetusest teavitab, on pikem kui kümme aastat.

12. Toetuse saamisest ja kasutamisest teavitamine

Toetuse saaja on kohustatud teavitama avalikkust toetuse saamisest ja kasutamisest, muuhulgas sellest, et asjakohane toetatav objekt või tegevus on viidud ellu või viiakse ellu Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist saadud toetuse abil. Kui toetuse saajal on olemas toetatava objekti või tegevusega seotud veebileht, tuleb sellel avaldada MAK logo ja Euroopa Liidu embleem ning esitada objekti või tegevuse lühikirjeldus. Toetuse teavitamisega seonduv on reguleeritud [maeluministri 22.12.2015. a määrusega nr 26](#). Täiendav info on kättesaadav PRIA kodulehe [MAK 2014-2020 objektide tähistamise](#) lehelt.

13. Keskkonnatoetuste seire ja hindamine

Selleks, et hinnata Euroopa Liidus keskkonnaga seotud toetuste tulemuslikkust ja tõhusust, on vaja paralleelselt toetuste maksmisega läbi viia ka toetuste seiret ja hindamist.

Seire ja hindamise eesmärk on koguda infot MAKi rakendumise ja efektiivsuse kohta. Selleks kogutakse andmeid tegevuse läbiviimiseks kasutatud sisendite (toetusteks makstav raha), väljundite (huvi toetuste vastu, näiteks sõlmitud lepingud, toetustealune pindala jmt), tulemuste ja mõju kohta keskkonnale, põllumajandusele ning maaelu arengule tervikuna. Ühtlasi hinnatakse toetuste tulemuste ja mõju kokkulangevust MAKi koostamisel seatud eesmärkidega. Saadud andmeid kasutatakse rakendatud meetmete parandamiseks, uute meetmete väljatöötamiseks ning spetsiifiliste toetusmeetmete vajaduste (sh toetussummade) põhjendamiseks.

Seire- ja hindamissüsteemiga seotud peamised asutused Eestis on Maaeluministerium, PRIA, Põllumajandusuuringute Keskus (PMK), Eesti Maaülikool ning erinevad andmekogujad. PMK oli MAK 2004-2006 raames põllumajandusliku keskkonnatoetuse ja MAK 2007-2013 raames kõigi 2. telje meetmete hindaja ning MAK 2014-2020 raames tegeleb keskkonnavalaste näitajate kogumise ja analüüsimisega (eelkõige 4. ja 5. prioriteedi valdkonnad). Meetmete

kohustuseperioodi alg- ja lõppandmete fikseerimine (kohustuse esimesel ja viimasel aastal) on väga oluline, kuna siis on võimalik välja tuua näitajate tegelik muutus perioodi jooksul. Tulemuste õigeks tõlgendamiseks on enamasti vaja andmeid koguda aga ka vahepealsete aastate kohta. PMK koostab iga-aastaselt püsihindamisaruande, milles antakse ülevaade hindamistegevustest (sh uuringute tulemustest ning meetmete analüüsist).

Kõigi erinevate MAK keskkonnaga seotud meetmete hindamiseks saab PMK andmeid erinevatest allikatest ja koostööpartneritelt - PRIAlt, KeAlt, PTAlt, riiklikest statistilistest andmebaasidest jne. Lisaks peab hindamisel koguma andmeid põllumajandusmaal toimuvate keskkonnaga seotud muutuste kohta ning selleks viiakse läbi spetsiaalseid pikaajalisi ja ühekordseid uuringuid ka tootjate maadel või kogutakse andmeid otse tootjatelt.

PMK alustas juba MAK 2004-2006 põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise raames andmete kogumist viie teemavaldkonna kohta - mullastik, vesi, elurikkus (bioloogiline mitmekesisus), maastik ja sotsiaalmajandus. Nende andmete kogumine jätkub tänaseni. Lisaks viiakse läbi pikaajalist võrdlevat põldkatset (komplekskatse) erinevate toetusmeetmete kohta. Komplekskatses selgitatakse maaviljeluslike võtete (mullaharimine, külviaeg, orgaanilise väetise kasutamine, vahekultuurid jm) olulisust keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajanduse toetusmeetmete edasiarendamiseks tulevikus.

PMK koordineerimisel kogutakse tootjatelt või nende maadelt andmeid näiteks järgnevate näitajate ehk indikaatorite kohta:

- põllumajandusmaastike linnud, kimalased, taimed;
- mullaviljakus ja orgaaniline aine;
- toitelementide kogubilanss, pestitsiidide kasutuskoormus;
- ettevõtjatulu, keskkonnateadlikkus.

Hindamises osalevad põllumajandusettevõtted on valitud erinevate põhimõtete alusel - toetuste taotlemine, paiknemine erinevates piirkondades, millised on konkreetse näitaja hindamiskriteeriumid jms. Valim esindab ka erinevaid tootmissuundi (taimekasvatus, loomakasvatus, segatootmine), tootmistüüpe (mahetootmine, tavatootmine) ja tootmissuursi (väiketalud, suurtootmised). Võrdlusena on valimisse võetud tootjad, kes ei ole taotlenud keskkonnaga seotud toetusi.

Erinevatel põhjustel võib tekkida vajadus asendada mõni praegu valimis olev tootja teisega või tehakse tootjate juures ühekordseid uuringuid - seega on kõigil põllumajandustootjatel ka edaspidi võimalus seire- ja hindamisprotsessis osalemiseks.

PMK on läbi viinud ka mitu e-küsitlust, et kaasata suuremat hulka sihtrühmadest ning saada laiapõhjalist tagasisidet põllumajandustootjatelt. Tootjate kõrge vastamisaktiivsus on väga oluline tõese kuvandi saamiseks ning järelduste tegemiseks. Seni on tootjad väga aktiivsed vastajad olnud. PMK ootab ka edaspidi vastutustundlikku kaasalöömist e-küsimustikele vastamisel.

Andmete kogumise sagedus sõltub sellest, millisesse seirevalimisse tootja kaasatakse, paljude indikaatorite kohta kogutakse andmeid igal toetuse taotlemise aastal või teatud arvul järjestikustel aastatel. Mõne indikaatori kohta kogutakse andmeid programmi esimesel ja viimasel aastal ning mitme indikaatori kohta kindlaksmääratud ajavahemiku tagant (näiteks üle aasta). PMK annab elurikkuse seirevalimis olevatele tootjatele seiretest ka kirjalikult tagasisidet, mille käigus informeeritakse ka planeeritavatest elurikkuse valdkonna seiretest. Seire jaoks andmete kogumisel tootja maadel teavitatakse tootjat sellest eelnevalt. Teavitamise osas tuleb aga mõistev olla - alati ei saa seda päeva täpsusega öelda, sest tihti on ilm takistavaks teguriks, mis võib seire edasi lükata.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise kohta (sh uuringute aruandeid) saab pikemalt lugeda [PMK kodulehelt](#).

[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse](#) § 62 lõike 2 kohaselt esitab toetuse saaja maaelu arengu toetuse saamise ja kasutamise kohta seireks ja hindamiseks vajaliku teabe.

14. Toetuste aluseks olevad õigusaktid

Kõigi õigusaktide puhul palume arvestada, et lisaks õigusakti nimetuses olevale esialgsele kuupäevale võib neis olla hilisemaid muudatusi. Õigusakte elektroonilisest Riigi Teatajast lugedes palume valida hetkel kehtiv versioon.

14.1. Eesti õigusaktid

- [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus](#)
- Maaeluministri 1. märtsi 2022. a määrus nr 10 „[2022. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014-2020“ alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused](#)“
- Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 49 „[Keskkonnasõbraliku majandamise toetus](#)“
- Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 50 „[Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus](#)“
- Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 51 „[Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse toetus](#)“
- Maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrus nr 40 „[Piirkondlik mullakaitse toetus](#)“
- Maaeluministri 16. veebruari 2018. a määrus nr 9 „[Piirkondlik veekaitse toetus](#)“
- Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 52 „[Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus](#)“
- Maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 53 „[Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus](#)“
- Maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrus nr 42 „[Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus](#)“
- Maaeluministri 17. aprilli 2015. a määrus nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“
- Põllumajandusministri 10. märtsi 2015. a määrus nr 22 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord](#)“
- Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määrus nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“
- Põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määrus nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)“
- Maaeluministri 22. detsembri 2015. a määrus nr 26 „[Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi \(EAFRD\) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020](#)“
- Keskkonnaministri 7. oktoobri 2004. a määrus nr 126 „[Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri](#)“
- Põllumajandusministri 20. veebruari 2009. a määrus nr 25 „[Mahepõllumajandusliku tootmise nõuded](#)“
- [Mahepõllumajanduse seadus](#)

- [Veeseadus](#)
- [Looduskaitseseadus](#)
- [Haldusmenetluse seadus](#)
- [Muinsuskaitseseadus](#)
- [Taimekaitseseadus](#)
- [Ehitusseadustik](#)

14.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused

- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 639/2014](#), 11. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa;
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1305/2013](#), 17. detsember 2013, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005;
- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1306/2013](#), 17. detsembri 2013, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008;
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1307/2013](#), 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009;
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 809/2014](#), 17. juuli 2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega;
- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 640/2014](#), 11. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas;
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 808/2014](#), 17. juuli 2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad;
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) 2020/2220](#), 23. detsember 2020, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega.

14.3. Muud toetuste menetlemisel aluseks olevad dokumendid

- European Commission guidance document ([DSCG-2014-32 FINAL Rev4](#)) ON-THE-SPOT CHECKS ACCORDING TO ART. 24, 25, 26, 27, 30, 31, 33A, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 OF REGULATION (EU) NO 809/2014 AS AMENDED BY REGULATION

(EU) 2015/2333 AND REGULATION (EU) NO 2018/746 CLAIM YEAR 2018, GUIDANCE FOR ON-THE-SPOT CHECKS (OTSC) AND AREA MEASUREMENT1;

- European Commission guidance document ([DSCG-2014-33 FINAL Rev5](#)) ON THE LAND PARCEL IDENTIFICATION SYSTEM (LPIS) UNDER ARTICLES 5, 9 AND 10 OF COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) NO 640/2014 AND ON THE ESTABLISHMENT OF THE EFA-LAYER REFERRED TO IN ARTICLE 70(2) OF REGULATION (EU) NO 1306/2013 CLAIM YEAR 2018 ONWARDS;
- European Commission guidance document ([DSCG/2014/39-FINAL REV 3](#)) ON AID APPLICATIONS AND PAYMENT CLAIMS REFERRED TO IN ART. 72 OF REGULATION (EU) 1306/2013.

Eesti õigusaktidega saab tutvuda Riigi Teataja kodulehel www.riigiteataja.ee, Euroopa Liidu õigusaktidega kodulehel <http://eur-lex.europa.eu>. Eesti maaelu arengukavaga 2014-2020 saab tutvuda Maaeluministeeriumi kodulehel www.agri.ee. Muude toetuse menetlemisel aluseks olevate dokumentidega PRIA kodulehel www.pria.ee.

Edukat taotlemist!